Françoise

Sagan

ROMANAS

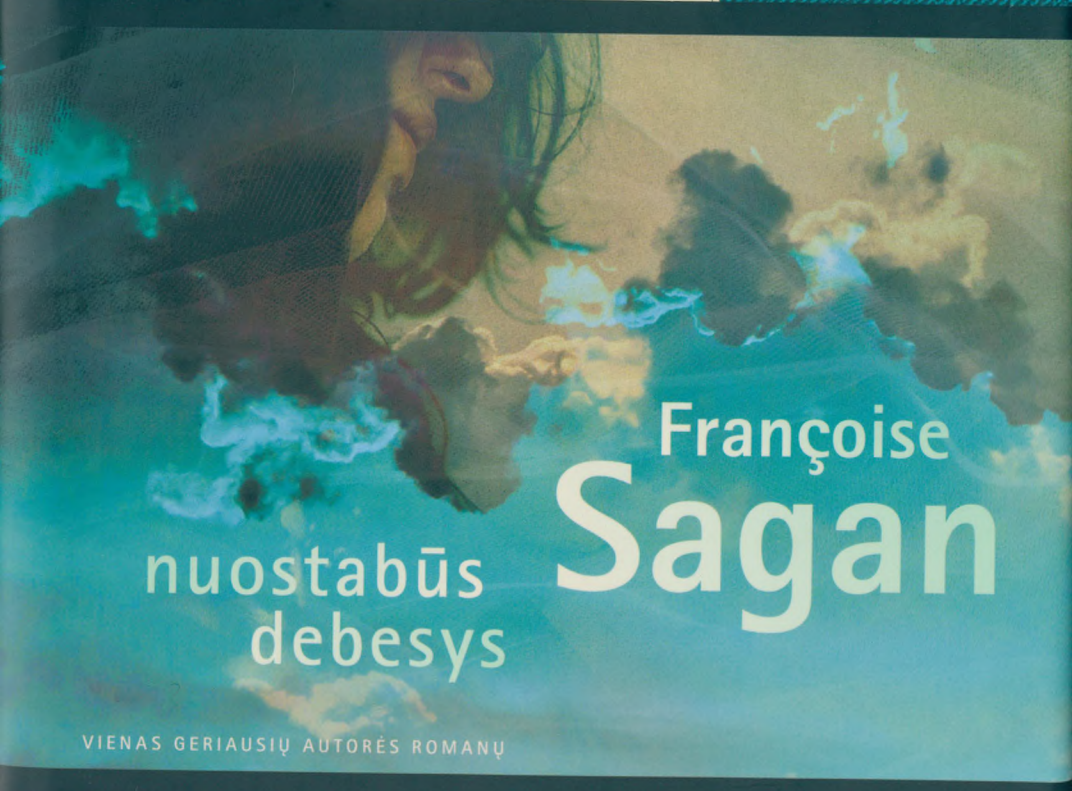

Françoise

Sagan

nuostabūs debesys

VIENAS GERIAUSIŲ AUTORĖS ROMANŲ

Françoise Sagan

NUOSTABŪS DEBESYS

Romanas

Iš prancūzų kalbos vertė
STEFA ČEPUKĖNIENĖ

baltų lankų
rinktinė proza

baltos lankos

UDK 821.133.1-31
Sa58

Versta iš:
Françoise Sagan, *Les nuages merveillieux*,
Éditions Julliard, Paris, 1961

Šį leidinį draudžiama atgaminti bet kokia forma ar būdu, viešai skelbti, taip pat padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais (internete), išleisti ir versti, platinti jo originalą ar kopijas: parduoti, nuomoti, teikti panaudai ar kitaip perduoti nuosavybėn.
Draudžiama šį kūrinį, esantį bibliotekose, mokymo įstaigose, muziejuose arba archyvuose, mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti visiems prieinamą kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose.

Serijos apipavidalinimo idėjos autorė
Agnė Dautartaitė-Krutulienė

Viršelį sukūrė ir maketavo
Zigmantas Butautis

ISSN 1822-6930
ISBN 978-9955-23-539-2

© Éditions Julliard, Paris, 1961
© Stefa Čepukėnienė, vertimas į lietuvių kalbą, 1972, 2012
© Baltų lankų leidyba, 2012

Svetimšalis

– Sakyk, mįslingas žmogau, ką tu labiau myli: tėvą, motiną, seserį, brolį?
– Aš neturiu nei tėvo, nei motinos, nei sesers, nei brolio.
– Savo draugus?
– Jūs vartojate žodį, kurio prasmė ligšiol man pasiliko nežinoma.
– Tėvynę?
– Aš nežinau, kokioje geografinėje platumoje ji yra.
– Grožį?
– Mielai aš jį mylėčiau, dievišką ir nemirtingą.
– Auksą?
– Aš jo nekenčiu, kaip jūs nekenčiate Dievo.
– Tai ką gi tu, keistasis svetimšali, myli?
– Aš myliu debesis... plaukiančius debesis... Tenai, tenai... tuos nuostabius debesis!

Charles Baudelaire*

* Charles Baudelaire, *Paryžiaus splinas*, vertė A. Nyka-Niliūnas, Vilnius: Baltos lankos, 2002, p. 7.

Florida

I

Žiūrint prieš šviesą, didžiulė magnolija akinamai žydrame Ki Largo pakrantės danguje atrodė juodut juodutėlė, o jos išdžiūvęs, nuobodus šaknų ir šakų raizginys greičiau priminė kokį pragaro vabzdį negu medį. Žozė atsiduso ir vėl užsimerkė. Tikrieji medžiai toli, o ypač ta jaunystės dienų tuopa, vieniša tuopa palaukėj, visai netoli nuo namų. Ji išsitiesdavo po ja aukštielninka, įremdavo kojas į medžio liemenį ir žiūrėdavo, kaip vėjas judina šimtus mažyčių lapų, kaip labai aukštai viršum galvos siūbuoja viršūnė, tokia liauna, kad, rodėsi, pakils ir nuskris. Kiek jai tada buvo metų? Keturiolika, penkiolika? Arba priglusdavo prie tuopos, susiėmusi rankomis galvą, lūpomis liesdama ruplėtą žievę, ir kuždėdavo pati sau pažadus, dusdavo nuo ją apėmusio jaunystės nerimo, iš siaubo prieš rytdieną, iš begalinio pasitikėjimo ja. Ji tada nė neįsivaizdavo, kad galės kada palikti tą tuopą, kad, sugrįžusi po dešimties metų, ras ją nukirstą, su kirvio paliktais šviesiai rusvais randais ant visiškai išdžiūvusio kamieno.

– Apie ką tu galvoji?

– Apie medį.

– Kokį medį?

– Tu jo nepažįsti, – atsakė ji ir nusijuokė.

– Žinoma.

Neatsimerkdama ji jautė, kad jos viduje viskas susigniaužė; taip būdavo visada, kai Alano balse suskambėdavo tam tikra gaida.

– Tai buvo tuopa, tada man buvo aštuoneri.

Ir tą pat akimirką pagalvojo, kam jai prireikė jaunintis savo atsiminimuose. Turbūt todėl, kad jai dingojosi, jog, nukeldama save į tolimesnę praeitį, bent kiek sumažins Alano pavydą. Ne, kai jai tik aštuoneri, jis negalės jos klausti: „Ką tu mylėjai?"

Abu tylėjo. Bet jis jau buvo nusisukęs, ji jautė, kad kažką mąsto šalia jos, ir ją beapimąs sustingimas užleido vietą kraupiam laukimui. Nugara ji jautė šezlongo audeklą, ir prakaito lašas vis nesiliovė bėgęs jos pakaušiu.

– Kodėl tu už manęs tekėjai? – paklausė jis.

– Todėl, kad mylėjau.

– O dabar?

– Tebemyliu.

– Kodėl?

Tai buvo pradžia. Tie patys klausimai, kaip trys skambučiai teatre. Savotiškas susitarimas, kad jie liausis vienas kitą tyliai stebėję dar prieš tai, kai jis ims draskytis.

– Alanai, tik ne dabar, – sudejavo jinai.

– Kodėl tu mane pamilai?

– Aš maniau, kad tu romus amerikietis. Tai esu sakiusi šimtą kartų, be to, tu man buvai gražus.

– O dabar?

– Įsitikinau, kad tu nesi romus amerikietis, bet tu visada man gražus.

– Amerikietis pilnas kompleksų, ar ne? O mano mamos doleriai...

– Taip, taip, aš ištekėjau už įsivaizduoto idealo. Tu nori, kad aš tai pasakyčiau?

– Aš noriu, kad tu mane mylėtum.

– Aš tave myliu.

– Ne.

„Kad tik kiti grįžtų, – galvojo ji, – kad tik greičiau grįžtų. Paika žuvauti tokioj kaitroj. Jis įsigertų, galima būtų jį greitai išsivesti, ir miegotų kaip maišas. Miegotų, laikydamas mane savo glėbyje, slėgdamas mane, ir aš jį dar truputį mylėčiau, tikriausiai kokią valandėlę, kol jis skęstų nebūty. Ryt rytą jis man papasakotų kraupius sapnus, kuriuos regėjęs. Jo vaizduotė tiesiog stebėtina."

Ji atsikėlė ir pažvelgė į baltą tiltą. Akiraty nė gyvos dvasios. Ji vėl atsilošė savo krėsle.

– Jie vis negrįžta, – tarė sardoniškas balsas. – Gaila. Tu nuobodžiauji, taip?

Ji pasuko galvą į jį. Vyras žiūrėjo į ją. Iš tiesų jis buvo panašus į jauną vesternų didvyrį. Šviesios akys, įdegusi oda, visas trykštąs sveikata. Tiesiog įkūnytas paprastumas. Alanas. Taip, jinai mylėjo jį. Ir mylėjo truputį visada, kai tik pažvelgdavo į jį štai taip tiesiai. Bet ji pamažu nusuko akis.

– Na, kaip? Tęsiame?

– Tau tai patinka?

– Kokį įspūdį tau padarė, kai aš paprašiau tavo rankos?

– Aš apsidžiaugiau.

– Ir viskas?

– Man pasirodė, kad esu išgelbėta. Aš... aš buvau pavargusi, tu tai gerai žinai.

– Pavargusi?.. Kas tave nuvargino?

– Europa.

– Kas būtent Europoje?

– Aš tau pasakojau.

– Pakartok.

„Aš išeisiu, – staiga pagalvojo Žozė. – Reikia, kad žinočiau tai. Aš išeisiu. Tedaro jisai tada, ką nori. Tegu žudosi, jei nori. Jis apie tai man ausis išūžė. Ir jo bjaurus psichiatras man apie tai ausis išūžė. Ir jo motina. Ir tegu, tesižudo. Tegu kraustosi iš proto, kaip jo prakeiktas tėvas. Kad tik baigtųsi visos tos alkoholio tvaike gimusios istorijos. Tegyvuoja Prancūzija ir Benžamenas Konstanas.

Bet tą pat akimirką įsivaizdavusi Alaną nebegyvą, išsitiesusį kaip dabar it skenduolis, ji pagalvojo: „Pirma pasitaikiusi priežastis jį ten pastūmės, bet aš nenoriu būti ta priežastimi."

– Tai šantažas, – pasakė ji.

– O taip. Aš žinau, apie ką tu galvoji.

– Aš negaliu tavęs gerbti, kol tu bandai mane visaip šantažuoti, – atsakė ji tyliai.

– Ką nori tuo pasakyti?

– Nieko, iš tikrųjų nieko.

Jis šaiposi iš jos pagarbos. Beje, ir pati save gerbė ne taip jau daug, kad galėtų tuo užkrėsti kitą: ji tenkinosi užtvaros vaidmeniu. Sulaukusi dvidešimt septynerių metų. Dar prieš trejetą metų ji buvo Paryžiuje, gyveno viena arba su kuo jai patiko, alsavo pilna krūtine. Dabar ji duso tarp šitų grožybių iš papjė mašė šalia jauno nervingo vyro, kuris pats nežinojo,

ko nori iš jos. Ji prapliupo juoktis. Jis atsisėdo, pasižiūrėjo primerktomis akimis. Nors šiaip jau kartais turėjo pakankamai humoro jausmo, nemėgo, kad tokiomis akimirkomis ji juoktųsi.

– Nesijuok šitaip.

Bet ji tebesijuokė, švelniai, netgi savotiškai graudžiai. Ji galvojo apie savo butą Paryžiuje, apie gatves, naktį, nerūpestingus metus. Alanas atsistojo.

– Gerti nenori? Saulės smūgį gausi, brangioji. Gal man nueiti ir atnešti tau apelsinų sulčių?

Jis atsiklaupė šalia, priglaudė galvą prie jos rankos, žiūrėjo į ją. Tai buvo jo antrasis ginklas: kai jai pavykdavo išvengti jo pavydo ašmenų, jis darydavosi švelnus, Žozė pro savo ranką matė jo taisyklingų bruožų veidą, sodrias lūpas, pailgas akis ir vėl klausė savęs, kodėl tas ramus šio veido vyriškumas jos nejaudina.

– Geriau atnešk man taurelę bakardžio.

Jis nusišypsojo. Jis mėgo gerti ir mėgo, kai ji gerdavo su juo. Reikėjo ir šito saugotis. Bet jai, nors alkoholio per daug ir nemėgo, kartais užeidavo noras nusigerti ligi paskutiniųjų.

– Taigi, du bakardžiai, – pasakė Alanas. Jis pabučiavo jai ranką. Šviesiaplaukė amerikietė su gėlėtais šortais pažvelgė į juos net susigraudinusi. Bet Žozė nė nešyptelėjo jai. Ji žiūrėjo, kaip Alanas tolsta savo dailia, gyvenimo išlepinto žmogaus eisena, ir, kaip kiekvienąsyk, kai jis atsitraukdavo nuo jos, ją apėmė savotiškas liūdesys. „Aš jo nebemyliu“, – sušnabždėjo ji ir greitai pakėlė prieš veidą sulenktą ranką, tarytum saulė būtų galėjusi paneigti jos žodžius.

Kai grįžo kiti, jie rado juos išsitiesusius ant smėlio, Žozė galva ilsėjosi ant Alano peties, jiedu karštai ginčijosi apie literatūrą. Šalia jų mėtėsi kelios taurelės, ir Brandonas Kainlas žvilgsniu parodė jas savo žmonai. Ėvė Kainl buvo protinga ir negraži, bet abu labai romūs žmoneliai. Jinai mylėjo Žozė ir, kaip Brandonas, smerkė Alaną. Apskritai abu Kainlai visur sutardavo, viską vienas kitam patikėdavo, išskyrus, suprantama, slaptą ir beviltišką jausmą, kurį Brandonas jautė Žozė.

– Na ir dienelė! – tarė Ėvė. – Tris valandas jūroje dėl vienos nieko vertos barakudos...

– Kam leistis į jūras? – pasakė Alanas. – Laimė paplūdimyje.

Jis pabučiavo Žozė plaukus. Ji pakėlė akis, pamatė, kad Brandonas žiūri į tuščias taureles, ir mintyse pasiuntė jį velniop. Ji taip maloniai, taip linksmai praleido gerą valandą, peizažas buvo nuostabus, Alanas puikus ir atsileidęs; kam rūpi, kad jie išlenkė kelis stiklelius bakardžio. Ji uždėjo ranką ant saulės paauksintos savo vyro kojos.

– Laimė paplūdimyje, – pakartojo ji.

– Brandonas nusuko akis. „Aš jį įžeidžiau, – pagalvojo Žozė, – jis tikriausiai mane myli. Keista, aš nė nenumaniau." Jinai ištiesė jam ranką.

– Padėkite man atsistoti, Brandonai, saulė mane apsvaigino.

Ji pabrėžė žodį „saulė". Jis padavė jai ranką. Žmonės vis stebisi, kodėl Brandonas Kainlas, panašus į išsiblaškiusį buivolų medžiotoją, vedė Ėvę, kuri panaši į skruzdėlę. Jis turėjo dvi dingstis; ji buvo protinga ir buvo baili. Taigi, jis pakėlė Žozė, ši kluptelėjo ir atsirėmė į jį.

– O mane, Ėve, – sudejavo Alanas, – mane jūs paliksite paplūdimyje pernakt? Negi nematote, kad aš toks pat girtas kaip ir Žozė. Kadangi mes esame girti. Argi ne jūs esate pasakiusi, kad esame laimingi?

Jis liko tysoti ant smėlio ir su šypsenėle žiūrėjo į juos. Žozė paleido Brandono ranką, paskui tvirtai įsikibo į parankę.

– Jei negali išgerti dviejų taurelių, žinokis. O aš blaivi ir, be to, alkana. Mudu su Brandonu einame vakarieniauti.

Ji pasisuko eiti, užmiršdama Ėvę. Pirmąsyk per tuos metus ji pagalvojo, kad esama ir kitų vyrų, ne tik Alano.

– Jis per daug nerangus, – galvojo ji jau garsiai. – Jis viską gadina.

– Meskite jį, – tarė Brandonas.

– Jis taptų visišku skuduru, tai yra noriu pasakyti...

– Jis jau dabar skuduras.

– Žinau.

– Bet jis žavus, ar ne?

Ji buvo beatverianti burną prieštarauti, bet tik gūžtelėjo pečiais.

– Tikriausiai taip.

Jie iš lėto patraukė restorano link. Brandonas jautė Žozė ranką ant savosios ir vis svarstė, ar nereikėtų prieš restoraną jos paleisti: taip nemitriai, lyg mėšlungio sukaustytas, jis laikė ją už parankės.

– Man nepatinka, kad jūs geriate, – tarė jis.

Jis kalbėjo per daug garsiai ir per daug autoritetingai. Ir tai suprato. Žozė pakėlė galvą.

– Alano motina visai nepakenčia, kad jis geria. Aš taip pat. Bet kas jums, kodėl jums tai parūpo?

Jis su liūdnu palengvėjimu atitraukė savo ranką. Jam pasitaikė proga porą minučių pakalbėti su ja akis į akį, o jis ją suerzino.

– Man dėl to nei šilta, nei šalta.

Ji pasuko galvą į jį. Jis žingsniavo nukoręs rankas, jo veidas buvo orus, ramus. Ji tikėjosi tekanti už tokio žmogaus kaip jis.

– Jūsų tiesa, Brandonai, – nusišypsojo jinai jam. – Atleiskite man. Bet jūs vis kartojate „sveika, nesveika". Taip europiečiai nesamprotauja. Matote, aš gyvenu su Alanu. Ir aš negaliu sau pasakyti „Man reikia jį mesti" taip, kaip kad sakyčiau: „Man reikia išsipjauti apendiksą."

– Bet būtina, Žozė, jei jums kada nors prireiks manęs...

– Žinau, ačiū. Jūs labai geri, ir Ėvė, ir jūs.

– Ne tik Ėvė ir aš. Bet aš vienas.

Jis pasidarė raudonas kaip pumpuras. Žozė neatsakė. Paryžiuje jai patikdavo taip žaisti su vyrais. „Senstu", – pagalvojo ji. Restoranas buvo pilnutėlis. Paplūdimiu, toli atsilikę, įkandin jų iš lėto judėjo Alano ir Ėvės siluetai.

Vėl jie buvo vieni, savo būste. Jų bungalas – trys labai ilgi kambariai, kurių sienos iš nedažyto bambuko, nukarstytos negrų kaukėmis, iš šiaudų pintais daiktais, įvairiausiais žūklės įrankiais, žodžiu, visu tuo, kas, Alano motinos supratimu, egzotiška. Jokių Alano daiktų, kadangi jis ilgai gyveno vienas, čia nebuvo. Plokšteles, knygas jie atsivežė, vykdami čia iš Niujorko. Jinai dar niekada nebuvo sutikusi žmogaus, kuris taip mažai domėtųsi savo praeitimi. Rodėsi, kad jis neįsivaizduoja savo gyvenimo be jos ir be to tokio sistemingo persekiotojo vaidmens, jog ji dažnai netverdavo dėl to juoku.

Išties jis taip beatodairiškai stilizavo jųdviejų santykius ir taip baisiai menkino pats save savo akyse, kad jai net imdavo svaigti galva, kaip žiūrint prastą pjesę teatre ar kokį pretenzingą filmą. Bet šitos prastos pjesės, to prasto filmo autorius buvo jos vyras, ir ji negalėjo ištverti nevaitojusi drauge su juo, matydama neišvengiamą jo krachą.

Jis žingsniavo priešais ją pirmyn ir atgal, visi langai buvo atviri, ir šiltas Floridos oras retkarčiais plūstelėdavo jiems į veidus, nutvilkydamas iš toli atsklidusiais salsvais kvapais, jūros vėju, benzino tvaiku ir nepakeliamu karščiu. Ji žiūrėjo, kaip jis vaikšto, ir galvojo, kad niekada dar nėra jautusis tokia svetima tarp šių sienų ir net gyvenime. Ir tokia jautri – kaip nudirta – bet kam.

– Brandonas įsimylėjęs tave, – pagaliau pasakė jis.

Ji nusišypsojo. Jis visada viską pastebėdavo tuo pat metu, kaip ir ji. Jeigu tai būtų pasakęs prieš dvi dienas, jinai būtų pasijuokusi ir jo žodžius palaikiusi pamišėlio svaičiojimais. Jei būtų tai pastebėjęs po dviejų dienų, ji būtų nusprendusi, kad jis aklas. Bet dabar ji žinojo, kad negalės iš to drauge su juo pasišaipyti, kaip būtų galėjusi tai padaryti su bet kuriuo kitu vyru.

– Kokių kozirių turi tas Brandonas? – paklausė jis susimąstydamas, liovėsi vaikščiojęs ir nugara atsirėmė į langą.

– Jokių, – atsakė ji.

– Pasvarstykime... – tęsė jis. – Jis gražus vyras, solidus, patikimas... Šiuo metu Ki Large jis vienintelis tinkamas vyras. Jo žmona išmintinga, ji žino, kaip jai dera elgtis. Ir aš puikiai įsivaizduoju, kaip jis mane nokautuos, jei aš tave įžeisiu. Juk žinai, jis tikras džentelmenas: „Yra tokių dalykų, mano

mielas, kurių joks vyras negali pakęsti, o ledi Žozė aukščiau bet kokių įtarinėjimų...“ ir t. t.

Jis nusikvatojo.

– Tu nieko nepasakysi? Tau atrodo, kad tai neįsivaizduojama?

– Ne. Niekas man neatrodo neįsivaizduojama.

– Netgi tai, kad tu su juo sugultum?

– Netgi. Bet tuo labiau neįsivaizduoju, kad šito kada trokščiau.

– Šito ilgai laukti nereikės.

Jis atsitraukė nuo lango, ir ji dar kartą pastebėjo jo polinkį į teatrališkumą. Jis atsirėmė, kad pasakytų keletą replikų, prastovėjo taip iki scenos galo, regis, kiekvieną žodį patvirtindamas judesiais. O ji, ji gulėjo išsitiesusi ant kanapos, rankas sunėrusi už galvos, prisimerkusi. Ją ėmė miegas, ir ji tuo pat metu klausė savęs, ar ilgai galės šitaip kęsti. Ir slapta piktdžiugiavo. Pirmą sykį, ir būtent šiandien, ji nusprendė: „Aš turiu iš čia išeiti.“

– Kad ir kokius jausmus tau sužadintų Brandonas, tu niekaip šito negalėsi nuslėpti, – tęsė Alanas. – Tu taip šauniai nusivedei jį iš paplūdimio, palikusi tą vargšę Ėvę vieną su manim. Jos žvilgsnis, kuriuo ji nulydėjo jus, buvo daugiau negu liūdnas.

– Aš apie tai nepagalvojau. Tu manai...

Ji buvo besakanti: „Tu manai, kad aš ją įskaudinau“, bet nutylėjo. Kaip ten bebūtų, jis atsakys: „Taip.“ Jis tesiekė vieno – sužadinti jai kaltės jausmą. Ūmai ją apėmė įsiūtis.

– Aš neįžeidžiau jos. Ėvė pasitiki manim. Brandonas taip pat. Jie neįsivaizduoja, nei vienas, nei kitas, kad aš guliu aukštielninka kryžiumi ir laukiu patino. Jie normalūs žmonės.

– Tu nori pasakyti, kad aš nesu toks?

– Tu tai pats gerai žinai ir net didžiuojiesi tuo. Tu kiauras dienas dirgini ir dirgini savo nervus. Jei tu vaikščiotum žeme ir elgtumeis kaip žmogus, į neviltį pultum...

„Dieve mano, – galvojo ji tuo pat metu, – aš jam šneku, lyg skaityčiau Evangelijos pamokymus. Dieve mano, aš, visada taip bijojusi sveikos nuovokos, mokau jį it šeimos tėvas. Juk aš jam įgrisiu iki gyvo kaulo. O jis žavus."

Jis iš tiesų šypsodamasis žengė prie jos.

– Tu atsimeni, Žozė, ką man esi kadaise sakiusi? „Žmonės yra tokie, kokie yra, ir aš niekada nė vieno jų nenorėjau pakeisti, ir niekas neturi teisės apie kitą pasakyti nė žodžio." Tu atsimeni?

Jis atsisėdo šalia jos ir kalbėjo taip švelniai, kad ji visiškai nesuvokė, ar jis kartoja jos žodžius kaip šventus, nuo kurių priklauso jo laimė, ar nori ją sugėdinti. Jai suspaudė gerklę. Taip, ji sakė jam tai vieną žiemos dieną Niujorke. Ji visą valandą šnekėjo su Alano motina ir išėjo pasivaikščioti su juo pilna gailesčio ir švelnumo jam, kupina geriausių ketinimų. Juodu gerą valandą vaikščiojo po Centrinį parką, ir jis rodėsi toks sutrikęs, toks pasitikintis ja...

– Taip, – tarė ji, – aš tau tai sakiau. Ir taip galvojau. Ir dabar taip tebegalvoju. Alanai, – pridūrė ji daug tyliau, – tu man visai nepadedi.

– Aš tau negeras?

– Taip.

Ir ji užsimerkė. Jis pasiekė savo tikslą, jis privertė ją pasakyti, kad jis ją kankina; šito būtent ir siekė – įskaudinti ją. Nesvarbu kaip. Jis apkabino ją, pakėlė, paskui paleido, išsitiesė šalia, įsikniaubė veidu į jos petį. Jis maldaujančiu balsu kartojo jos vardą, glamonėjo ją, labai norėjo, kad ji pravirktų. Bet ji neverkė. Tada jis paėmė ją pusiau apsirengusią, ir ji beveik džiugiai pagalvojo, kaip būtų gerai, jei rūbai juos išskirtų. Kiek vėliau jis nurengė ją ir miegančią nunešė į miegamąjį. Užmigo jis mėšlungiškai įsikibęs jos rankos. Rytojaus rytą jinai rado jį gulintį skersai jos lovos: jis taip ir nebuvo atgulęs.

„Kaip keistai jis miega... Atmetęs ranką ant paklodės, nusisukęs, parietęs kojas prie krūtinės. Kaip tai vadinama? Embriono poza. Negi Alanas gailisi atsiskyręs nuo savo motinos, savo nepakenčiamos motinos? Kokia paika mintis. Kažin ar Froidas yra permatęs Alano motiną? (Ji nusijuokė, ištiesė ranką prie grafino su vandeniu.) Aš neapkenčiu bakardžio. Neapkenčiu šito sterilaus, beskonio vandens, kuris teka mano gerkle. Neapkenčiu šito uždaryto lango ir šito kondicionuoto oro. Neapkenčiu bambuko medžio ir dvidolerinių negrų fetišų. Neapkenčiu kelionių ir tropikų peizažo. O gal neapkenčiu ir šito svetimšalio, kuris guli skersai mano lovos?

Jis gražus. Jo šonas ilgas, plokščias, jauno liekno vyro šonas. Kai liečiu lūpomis tą šoną, jis toks švelnus, aš negaliu neapkęsti šio jauno vyro. Pajudinu truputėlį galvą, ir svetimšalis suvaitoja, bunda nuo mano lūpų prisilietimo, bet visai dar neišsibudina. Ir pro miegus išsprūdusi dejonė ne skausminga, dabar jis suvaitoja iš džiaugsmo. Jo kojos ištiestos, jis apleido savo motiną, vėl atrado savo meilužę. „Atsiminimų motina, meilužių meilužė..." Verlenas? Bodleras? Dabar nė nebežinau.

Jis paima mane už galvos, atgręžia į save. Prisitraukia prie savęs, pašaukia vardu, taip, aš esu Žozė, o jis Alanas. Negali būti, kad tai nieko nereikštų, Alanai, negali būti, kad po viso šito vėl viskas eitų, kaip buvę, negali būti, kad aš galėčiau tarti kitą vardą kaip ir tavąjį."

II

– Tu pamiršai skrybėlę.

Jis nerūpestingai mostelėjo ranka. Automobilis jau burzgė, beveik kaukė. Tai buvo senas granato spalvos ševroletas. Alanas tiesiog nemėgo sportinių automobilių.

– Bus baisiai karšta, – atkakliai kartojo Žozė.

– Sėskis. Brandonas man paskolins savąją. Jo galva kieta kaip akmuo.

Jis kalbėjo tik apie Brandoną, matė vien Kainlus. Tai buvo naujas Alano žaidimas. Jis dėjosi esąs bejėgis didelės aistros liudininkas, Ėvę vadino „vargše nelaimės drauge" ir demonstratyviai išsišiepdavo, kai Brandonas bent žodelį pasakydavo Žozė. Nepaisant bendrų jos ir abiejų Kainlų pastangų viską paversti juokais, situacija darėsi beveik nepakenčiama. Žozė išbandė viską – pyktį, abejingumą, maldavimus. Ji netgi ryžosi pabūti vienui viena, atsisakiusi bet ką matyti, bet Alanas visą popietę praleido sėdėdamas priešais ją, gerdamas ir visaip liaupsindamas Brandono žavumą.

Šiandien jie buvo sutarę važiuoti drauge pažvejoti. Žozė prastai miegojo ir su savotišku pasimėgavimu laukė tos akimirkos, kada Brandonui, Ėvei arba jai pačiai trūks kantrybė. Galima buvo viltis, kad tai įvyks šiandien pat.

Kainlai ant pontoninės prieplaukos stovėjo kažkokie suglumę, kaip ir visą pastarąją savaitę. Ėvė vienoje rankoje laikė pintinę su sumuštiniais, o laisvąja pamojo jiems, kad yra kuo puikiausiai nusiteikusi. Brandonas vos vos šypsojosi. Išpūstšonis kateris tingiai suposi prieplaukoje, jūreivis lūkuriavo.

Kaip tik tada Alanas susvyravo, griebėsi už pakaušio. Brandonas žengė žingsnį prie jo ir paėmė už parankės.

– Kas jums?

– Saulė, – pasakė Alanas. – Vis dėlto reikėjo pasiimti skrybėlę. Aš nekaip jaučiuosi.

Jis nuleidęs galvą prisėdo ant prieplaukos turėklo. Kiti neryžtingai susižvalgė.

– Jei tu blogai jautiesi, – tarė Žozė, – liekam čia. Paika būtų plaukti į atvirą jūrą, kai taip kepina saulė.

– Ne, ne, tu dievini žūklę. Plauk su jais.

– Aš bent jau namo jus parvešiu, – pasakė Brandonas. – Jūs perkaitote saulėje, ir jums nepatartina vairuoti.

– Sugaišite visą valandą, o jūs – puikus žuvautojas. Geriau jau mane parveš Ėvė, kurią žūklė vargina. Ji paslaugys mane ir ką nors paskaitys.

Visi tylėjo. Brandonas nusisuko, ir Ėvė, kuri žiūrėjo į jį, tarėsi supratusi vyrą.

– Tai geriausia išeitis. Man įgriso rykliai ir visos kitos žuvys. Be to, jūs greitai grįšite.

Ji tai pasakė visai ramiu balsu, ir Žozė, kuri buvo beprieštaraujanti, nutylėjo. Bet jos kantrybė išseko. „Tas idiotas būtent šito ir nori. Ir be jokios rizikos... Jis žino, kad laiviukas mažas, ir kartu plaukia jūrininkas. Ir Ėvė, kuri dedasi nieko nesuprantanti, ir Brandonas, kuris rausta... Bet ko gi jis galų

gale siekia?" Ji nusisuko nuo jų ir žengė ant tiltelio, permesto į katerį.

– Ėve, negi tu iš tiesų... – dar pabandė prieštarauti Brandonas.

– Taip, taip, brangusis. Aš parvešiu Alaną. Linkiu geros kloties, tik neplaukite labai toli, jūra pradeda banguoti.

Jūreivis nekantraudamas švilpiniavo. Brandonas nenoromis įlipo į laivą ir atsirėmė į bortą šalia Žozė. Alanas pakėlė galvą ir žiūrėjo į juos; jis atrodė visai žvaliai ir šypsojosi. Laivas švelniai atsistūmė nuo prieplaukos.

– Brandonai, šokite, – staiga tarė Žozė. – Šokite greičiau.

Jis pažvelgė į ją, į prieplauką, kuri dabar buvo per kokį metrą nuo laivo, ir stryktelėjo vienu šuoliu per bortą, paslydo, bet išsilaikė neparkritęs. Ėvė sukliko.

– Čia dabar kas? – tarė jūrininkas.

– Jis pasilieka, – neatsigręždama pasakė Žozė.

Ji pažvelgė Alanui į akis. Brandonas buvo ant prieplaukos ir nervingai valėsi nuo drabužių dulkes. Alanas nebesišypsojo. Ji pasitraukė nuo borto ir atsisėdo laivo priešakyje. Jūra buvo nuostabi, o ji plaukė viena. Jau seniai jos savijauta buvo tokia puiki.

Pintinė, suprantama, liko ant kranto, ir Žozė užkando tai, ką pasiūlė jūreivis. Žūklė pasisekė puikiausiai. Pusvalandį paplušę, jiedu ištraukė po barakudą, ji pavargo, išalko ir buvo patenkinta. Jūreivis, matyt, buvo įpratęs maitintis ančiuviais ir pomidorais, ir jiedu drauge pasijuokė, kad mielai sukirstų po gerą kepsnį. Jis buvo labai didelis, kiek nerangus, visas įdegęs, spanielio akimis.

Dangus apsiniaukė, jūra darėsi nerami, ir jie, nuplaukę į kitą Ki pusę, nutarė grįžti atgal. Jis įmetė meškerę į jūrą, ir Žozė atsisėdo į žūklės krėslą. Prakaitas be perstojo žliaugė jų kūnais, jiedu, nepratardami vienas kitam nė žodžio, kas sau žiūrėjo į jūrą. Vienu metu jauką stvėrė žuvis, bet Žozė pavėlavo užkirsti ir meškerę ištraukė tuščią. Ji pašaukė jūreivį, kad jis duotų kitą jauką.

– Mano vardas Rikardo, – pasakė jis.

– O aš – Žozė.

– Prancūzė, taip?

– Taip.

– O vyras krantinėje?

Jis pasakė „vyras", bet ne „jūsų vyras". Į Ki Largą žmonės paprastai suplaukia ieškoti nuotykių. Ji nusijuokė.

– Jis amerikietis.

– Jis nenorėjo plaukti?

– Ne. Gavo saulės smūgį.

Apie keistą išplaukimą jie nekalbėjo nuo pat ryto. Jūreivis nuleido galvą, jo ežiuku kirpti plaukai buvo labai tankūs. Paskui jis uždegė cigaretę ir padavė jai. Ji mėgo tokį šių kraštų familiarumą ir ramų santykių tarp žmonių paprastumą.

– Jūs mėgstate žvejoti viena?

– Retkarčiais mėgstu pabūti viena.

– O aš visada būnu vienas. Taip man labiausiai patinka.

Jis stovėjo už jos. Ji pagalvojo, kad jis tikriausiai kietai pritvirtino vairą, o tai nebuvo per daug išmintinga tokioj jūroj.

– Jums karšta, – pasakė jis ir uždėjo savo ranką Žozė ant peties.

Ji atsigręžė. Jis ramiai žiūrėjo į ją savo mąsliomis šuns akimis, nė kiek negrėsmingai, bet ir nedviprasmiškai. Ji žvilgtelėjo į jo ranką sau ant peties, ji buvo didelė, kampuota, sudiržusi. Jai smarkiau suplakė širdis. Tas ramus, įdėmus, nė kiek nesidrovintis žvilgsnis ją visai sutrikdė. „Jei aš jam pasakysiu, kad atitrauktų savo ranką, jis atitrauks, ir viskas bus baigta." Jai perdžiūvo burnoje:

– Noriu gerti, – pralemeno ji.

Jis paėmė ją už rankos. Iš denio į kabiną tebuvo du laipteliai. Paklodės buvo švarios, o Rikardo labai brutalus. Paskui jie rado ant meškerės užkibusią nelaimingą žuvį, ir Rikardo ėmė juoktis kaip vaikas.

– Vargšė... ji vis dėlto nė kiek savim nesirūpina...

Jo juokas buvo užkrečiantis, ir ji ėmė juoktis kartu su juo. Jis apkabino ją per pečius, ji buvo puikiausiai nusiteikusi, ir nebūtum pasakęs, kad ji Alanui neištikima pirmąsyk.

– Ar ir Prancūzijoje žuvys tokios kvailos? – paklausė Rikardo.

– Ne. Ten jos mažesnės ir suktesnės.

– Norėčiau nuvykti į Prancūziją. Ir pamatyti Paryžių.

– Eifelio bokštą, ar ne?

– Ir prancūzes. Einu vėl užvesti motoro.

Jie grįžo neskubėdami. Jūra aprimo, dangus nuo niekam tikusių debesų buvo madingai rausvas. Rikardo laikė vairalazdę ir protarpiais atsigręždavo nusišypsoti jai.

„Mano gyvenime dar nėra taip buvę", – galvojo Žozė ir į jo šypseną atsakė šypsena. Prieš išlipant jis paklausė, ar ji dar plauks kada su juo žvejoti, ir ji atsakė, kad ne, nes greitai išvyksianti. Jis valandėlę stovėjo ant denio ir dar sykį atsigręžė.

Prieplaukoje ji sužinojo, kad jos vyras ir ponas bei ponia Kainlai jos laukia Semo bare. Ševroletas stovėjo čia. Jinai nuvažiavo pas juos, prieš tai išsimaudžiusi po dušu ir persirengusi. Prieš veidrodį jai pasirodė, kad ji pajaunėjo dešimčia metų, kad jos veidas atgavo tą pačią išraišką, kaip kadais Paryžiuje, kiek drovoką ir vis dėlto buklią: „Patrakusi moteris, moteris vampyras", – tarė ji į veidrodį. Tai buvo vieno brangiausių jos bičiulių Bernardo P. senas priežodis.

Jie sutiko ją mandagiai tylėdami, abu vyrai kiek paskubom atsistojo, o Ėvė jai vangiai nusišypsojo. Jie praleido popietę lošdami kortomis ir, matyt, nuobodžiavo. Ji papasakojo apie dvi sugautas barakudas, jie pasveikino ją, ir vėl įsiviešpatavo tyla. Ji nė nesistengė jos nutraukti. Atsisėdusi krėsle, nuleidusi akis, ji žiūrėjo į jų rankas ir it automatas skaičiavo jų pirštus. Kai susivokė, ką daranti, prapliupo kvatoti. Jie pašoko.

– Kas tau užėjo?

– Nieko, aš skaičiuoju jūsų pirštus.

– Tu bent linksma grįžai, o štai Brandonas visą laiką buvo liūdnas kaip debesis.

– Brandonas? – paklausė. Ji buvo pamiršusi apie Alano žaidimą. – Brandonas? Kodėl?

– Tu jį privertei iššokti iš laivo. Negi nebepameni?

Keista, visi trys buvo vienodai suirzę.

– O taip, tiesa. Iš tikro, aš nenorėjau, kad tu visą dieną liktum vienas su Ėve. Ką gali žinoti, kas gali atsitikti.

– Tu sukeiti vaidmenis, – tarė Alanas.

– Mes esame keturiese, negi neįmanomas sukryžminimas. Kaip manai, Ėve?

Ėvė neatsakė, tik apstulbusi pažvelgė į ją.

– O jei tu, niršdamas iš pavydo, ne apie Ėvę suktumeis, o galvotum vien apie Brandoną ir mane, meiliai gaudančius mažas žuveles, jai būtų siaubingai nuobodu. Štai aš ir liepiau Brandonui grįžti. Ko čia galima būtų užvalgyti?

Brandonas nervingai užgesino cigaretę. Jam nepatiko, kad ji, tegu ir bendrais žodžiais, šaiposi iš nuostabios dienos, kurią jiedu būtų galėję praleisti drauge. Akimirką ji buvo bepasigailinti jo, bet ją netikėtai užpuolė Alanas.

– Tavo juokai išties žavūs, – tarė jis. – Tikiuosi, kad Ėvei jie pasirodys juokingi.

– Palauk, palauk, bus dar geresnių, – pasakė Žozė, – ir jūs gardžiai pasijuoksite, bet tai desertui.

Ji jau nė nebandė savęs kontroliuoti. Ji atgavo tą džiaugsmą, tą pomėgį būti žiauriai, daryti tai, ko neįmanoma atitaisyti, – tai kadaise jai buvo taip būdinga. Ji jautė, kaip joje atgimsta tas vidinis juokas, tas visiškas nerūpestingumas, tas laisvumas, kuriuos ji jau buvo pamiršusi. Ji pakilo ir nuėjo į virtuvę.

Jie vakarieniavo slogioje tyloje, kurią sutrikdydavo tik Žozė juokai, kelionių pasakojimai ir gastronominiai svarstymai. Kainlai galiausiai prisidėjo prie jos ir juokėsi kartu. Tik Alanas tylėjo ir įdėmiai žiūrėjo į ją. Jis daug gėrė.

– Štai ir desertas, – staiga pasakė Žozė ir išblyško.

Padavėjas nešė apvalų tortą, papuoštą viena vienintele žvakute. Jis padėjo jį ant stalo.

– Viena žvakutė, – tarė Žozė. – Tai reiškia, kad aš pirmą kartą tau buvau neištikima.

Visi sėdėjo apstulbę, žiūrėjo pakaitomis čia į Žozė, čia vėl į žvakutę, lyg stengdamiesi perskaityti rebusą.

– Su katerio jūreiviu, – pridūrė ji nekantriai. – Su Rikardo.

Alanas atsistojo, akimirką dvejojo. Žozė žiūrėjo į jį, paskui nuleido akis. Jis lėtai išėjo.

– Žozė, – tarė Ėvė. – Tai šlykštūs juokai...

– Nė kiek. Alanas kuo puikiausiai viską suprato.

Ji paėmė cigaretę. Jos ranka virpėjo. Brandonas kurį laiką niekaip nerado žiebtuvėlio jos cigaretei uždegti.

– Apie ką mes kalbėjome? – paklausė Žozė.

Ji jautėsi pailsusi.

Trinktelėjo durelės. Žozė neryžtingai tebestovėjo šalia automobilio. Kainlai žiūrėjo į ją, nepratardami nė žodžio. Namuose nedegė jokia šviesa, bet ševroletas buvo čia.

– Jis tikriausiai miega, – pasakė Ėvė, pati tuo netikėdama.

Žozė gūžtelėjo pečiais. Ne, jis nemiegojo. Jis laukė. Jis suruoš jai gerą sceną. Ji siaubingai nekentė scenų, bet kokių rietenų ir jokių žodžių tokiais atvejais. Bet ji ir baisiai įsiutino jį. „Aš idiotė, – pagalvojo ji dar kartą, – tikra idiotė. Negalėjau patylėti?..“ Nevilties apimta, ji atsigręžė į Brandoną.

– Aš neištversiu šito, – tarė ji. – Brandonai, nuvežkite mane į oro uostą ir paskolinkite kelionei pinigų, aš išvažiuoju.

– Nedarykite to, – tarė Ėvė. – Tai bus... bus... niekšinga!

– Niekšinga, niekšinga... Ką tai reiškia – niekšinga? Aš nenoriu bereikalingų scenų, štai ir viskas. Tad kam tie šventeiviški žodžiai? Niekšinga...

Ji kalbėjo patylomis. Ir beviltiškai ieškojo išeities. Jai priekaištaus, ir priekaištaus teisėtai. Apie tai ji niekada nebuvo pagalvojusi.

– Jis tikriausiai jūsų laukia, – tarė Brandonas. – Jis turbūt baisiai sukrėstas.

Jie visi trys kalbėjo pakuždomis. Visi buvo panašūs į išgąsdintus sąmokslininkus.

– Gerai, – tarė Žozė. – Tai negali tęstis be galo. Aš einu.

– Gal mums truputį palaukti jūsų?

Brandonas tuo pat metu buvo ir tragiškas, ir kilnus. „Jis man atleido, bet jo gera, kenčianti širdis srūva krauju", – pagalvojo Žozė ir nusišypsojo.

– Jis manęs neužmuš, – pasakė ji. – Betgi... – pridūrė ji ir užsikirto, pažvelgusi į persigandusius Kainlus.

Atsisveikindama ji liūdnai mostelėjo jiems ranka ir nuėjo. Paryžiuje viskas būtų buvę kitaip: ji visą naktį būtų praleidusi ne namie, linksmų, gerų draugų būry ir grįžusi rytą taip nuvargusi, kad jokios scenos jos nebūtų gąsdinusios. Bet čia ji iškentėjo visą valandą su dviem griežtais cenzoriais, ir tai ją ėmė slėgti. „Ko gero, jis gali mane ir užmušti, tas pasiutėlis", – pagalvojo ji. Bet pati tuo netikėjo. Galų gale jis turėtų būti patenkintas, dabar bent turi puikią dingstį save kankinti. Jis kamantinės ją, teirausis visokiausių detalų, jis...

– Dieve, – sudejavo ji, – ką aš čia darau?

Ji negalėjo apsieiti be savo motinos, be savų namų, savo miesto, savų draugų. Ji norėjo tik pakvailioti, pakeliauti, ištekėti, pagyventi svetimame krašte, ji tikėjo, kad bet kada galės viską pradėti iš naujo. O čia, šiltą Floridos naktį, atsirėmusi į šitų bambukinių namų durų staktą, ji norėjo inkšti, būti dešimties metų, šauktis pagalbos.

Ji pastūmė duris, akimirką stabtelėjo tamsoje. Gal jis iš tiesų miega? Gal ji galėtų įslinkti pirštų galais, atsigulti ir jis

neišgirstų?.. Ir ji jau guodėsi didele viltimi. Kaip tais laikais, kai iš koledžo parnešdavo katastrofiškai blogus pažymius ir, sustojusi ant demblio, klausydavosi, kas dedasi namie. Ar tėvai jau pavakarieniavę? Jei taip, ji išgelbėta. Savijauta buvo beveik tokia pati, ir ji nejučiom pagalvojo, kad dabar vyro, iš kurio pasityčiojo, bijo nė kiek ne labiau, negu prieš penkiolika metų tėvų, kuriems buvo nei šilta, nei šalta dėl nulio iš geografijos, nors ji ir buvo jų vienturtė duktė. Gal čia nešvari sąžinė, pasekmių baimė, ir galbūt tai ji daugelį sykių patyrė būdama vos dvylikos metų. Ji ištiesė ranką prie jungiklio, uždegė šviesą. Alanas sėdėjo ant kanapos, jis žiūrėjo į ją.

– Tai tu? – paklausė ji kvailai.

Ir apgailestavo dėl to. Atkirtį surasti buvo visai nesunku, bet Alanas pasitausojo. Jis buvo išblyškęs, prie jo nesimatė jokio butelio.

– Ką čia veiki patamsyje? – dar pasakė Žozė.

Ir ji prislėgta atsisėdo už keleto metrų nuo vyro. Jis taip bejėgiškai ir nuoširdžiai perbraukė sau per akis, kad ją staiga apėmė noras pulti jam ant kaklo, guosti jį, prisiekti, kad pamelavo. Bet ji nepajudėjo iš vietos.

– Aš skambinau savo advokatui, – ramiu balsu pasakė Alanas. – Pasakiau jam, kad noriu skirtis. Jis man pasiūlė vykti į Reno ar kitur. Tai greitai išsispręs. Išlaidas atlyginam abu arba aš vienas, kaip tu nori.

– Gerai, – tarė Žozė.

Jo žodžiai apstulbino ją, ir tuo pat metu ji pajuto palengvėjimą. Bet vis negalėjo atitraukti nuo jo akių.

– Po to, kas įvyko, manau, taip bus geriau, – pasakė Alanas.

Jis atsistojo ir ant automatinio grotuvo uždėjo plokštelę.

Ji linktelėjo galva. Jis taip staiga atsisuko į ją, kad Žozė net krūptelėjo.

– Tu manai kitaip?

– Aš atsakiau „taip“, pritariau tau, linktelėdama galva.

Kambarį užtvino muzikos garsai. Ji nesąmoningai stengėsi atspėti, kas grojama. Grygas? Šumanas? Buvo du koncertai, kuriuos ji amžinai painiodavo.

– Taip pat skambinau savo motinai. Aš jai papasakojau, – suprantama, glaustai, – kas atsitiko, ir pranešiau savo sprendimą. Ji man pritarė.

Žozė neatsakė. Jis žiūrėjo į ją su grimasa, kuri bylojo: „Tai manęs nestebina.“

– Jinai man pasakė esanti patenkinta, kad aš pagaliau elgiuosi vyriškai, – pridūrė Alanas vos girdimai.

Jis atsuko jai nugarą. Žozė nematė jo veido, bet nuspėjo jo išraišką. Ji buvo besistojanti eiti prie Alano, bet susilaikė.

– Vyriškai!.. – pakartojo Alanas susimąstęs. – Ar tu supranti? Tai mane lyg iš miego pažadino. Pasakyk atvirai, – jis atsigręžė į ją, – tik atvirai, negi ir tu manai, kad palikti kadais mylėtą moterį vieną todėl, kad ji kokį pusvalandį praleido ryklių gaudytojo glėbyje, būtent ir yra vyriškas poelgis?

Jis klausė jos nuoširdžiai, kaip, matyt, būtų klausęs kokio seno bičiulio. Jo balse nebuvo nė šešėlio priekaišto ar ironijos. „Kažkas man jame patinka, – galvojo Žozė. – Jo įniršyje man kažkas patinka.“

– Nežinau, – atsakė ji. – Aš taip nemanau, ne.

– Tu esi objektyvi, ar ne? Tai aš žinau. Tu gali būti objektyvi bet kam. Tai viena priežasčių, dėl ko taip tave myliu. Karštai myliu.

Ji atsistojo. Jie stovėjo vienas prieš kitą, žiūrėjo vienas į kitą, atpažino vienas kitą. Jis uždėjo rankas jai ant pečių, ji pasviro į jį ir prisispaudė skruostu prie jo sportinio megztinio.

– Aš tavęs nepamesiu. Bet aš tau neatleidžiu, – pasakė jis. – Niekada neatleisiu.

– Žinau, – pasakė ji.

– Aš neprapjoviau pūlinio, aš nesirengiu visko pradėti nuo pradžių, niekas neužmiršta. Aš nesu toks vyras, kaip tikisi mano motina, tu tai žinai?

– Žinau, – atsakė ji. Ji norėjo verkti.

– Tu pavargai, aš taip pat. Be to, aš netekau balso. Reikėtų kaukti, kad girdėtų net Niujorke. Tu matai, kaip aš kaukiu: „Žmona mane apgavo, kartoju: žmona mane apgavo." Ar ne komiška?

– Taip, – tarė ji, – komiška. Bet dabar aš noriu miego.

Jis paleido ją iš glėbio ir sustabdė plokštelę. Rūpestingai sutvarkė grotuvą, paskui atsisuko į ją.

– Tau su juo buvo gera? Pasakyk... tau buvo gera su juo?

Baigėsi rugsėjis. Jiems jau reikėjo grįžti į Niujorką, bet nei vienas, nei antras apie tai neužsimindavo. Alanas smerkė „kitus". O Žozė buvo linkusi gyventi viena su juo, negu pakelti jo pavydą, kurį sužadindavo menkiausias jos žodis, pasakytas ne jam, paprasčiausias žvilgsnis, nukreiptas ne į jį. Šia prasme jam pavyko pasiekti, ką buvo užmojęs; pamažėl Amerika ir Europa paskendo tirštame rūke, ir ji gyveno tematydama vien susirūpinusį, kaskart vis rudžiau įdegusį, tolydžio vis labiau lystantį Alano veidą. Kainlai taip pat neskubėjo išvykti. Bet pokalbių ritmas sutriko. Po istorijos su Rikardo Alanas nė nebandė slėpti keistos neapykantos Brandonui. „Jei tas idi-

otas, tau šūktelėjus, nebūtų kaip šunytis iššokęs...", ir Žozė nė nebandė jam įrodinėti, koks juokingas tas jo argumentas. Pagaliau ji nenorėjo kalbėti apie Rikardo, atsakinėti į tūkstančius Alano klausimų apie Rikardo vyriškumą ir šaukti „ne", kai jis klausdavo, ar jinai galvojanti apie Rikardo. Ji apie nieką nebegalvojo. Saulė ją išsekino, ji karčiai gailėjosi, kad Alanui nereikia nuo ryto aštuonių iki šešių vakaro sėdėti kontoroje, ji svajojo apie storą sportinį megztinį, kurį galima užsivilkti šaltuos kraštuos, ir leido laiką vėsiame kondicionavimo įtaisais aprūpintame savo kambaryje, skaitydama detektyvinius romanus. Išėjusi iš kambario, ji būdavo rami, besišypsanti, nuolanki. Jai rodydavosi, kad ji vieną gražią dieną taip ir numirs Floridoje, ir nei kiti, nei ji pati nežinos kodėl. Alanas bastėsi aplink ją, klausinėjo apie praeitį, apie Paryžių, ir visada viskas baigdavosi Rikardo, plūdimusi, įžeidinėjimais ir meile bambukinėje lovoje. Viskas buvo normalu. Jinai, pamačiusi jį ateinant, žiūrėdavo kaip paukštis į gyvatę, bet kaip persisotinęs paukštis, jei tik tokių esama.

– Galų gale tu tai mėgsti, – pasakė jis jai kartą po ypač ilgos scenos, ir ji pažvelgė į jį pasibaisėjusi. Ji, ko gero, išties imtų ir pamėgtų, kad į ją būtų žiūrima ne kaip į nepriklausomą būtybę, bet kaip į bejėgį liguistos meilės objektą. Ji kasnakt klausdavo save, ar taip jau ir atsitiko, prisipažindavo sau, kad yra užkerėta ir kad nebepajėgia pasipriešinti. Bet ji šito nemėgo. Ne. Jai patiktų gyventi su vyru, kuris neverstų jos įkyraus pavydo auka. Ji anaiptol nejautė kvailo išdidumo, kad tas pavydas jį apsėdo nuo pirmųjų jų gyvenimo dienų.

Vieną vakarą, sukaupusi visą drąsą, ji maldaute maldavo Alaną išleisti ją kur nors vieną bent dviem savaitėms. Jis nesutiko.

– Aš negaliu gyventi be tavęs. Jei nori išeiti, išeik. Atsisakyk manęs visiškai arba pakęsk mane.

– Aš išeisiu.

– Taip, kada nors. O tos dienos belaukdamas, aš nesirengiu versti save dvi savaites kankintis dėl niekų. Turiu tave ir tuo naudojuosi.

Jis juokėsi. Ji neįstengė jo neapkęsti. Nedrįso jo pamesti. Ji bijojo. Ji niekada savo gyvenime nėra padariusi ko nors taip didaus, dėl ko galėtų leisti sau ištaigą tapti atsakinga už kito žmogaus mirtį ar sužlugimą. Ar už savo neviltį. Be abejo, ji „gadino" sau gyvenimą, kaip sakė Brandonas, bet ką kita ji darė iki šiol? „Aš vis dėlto buvau labai laiminga", – tvirtino ji sau. Bet to buvo labai maža. Palyginti nepriklausomas gyvenimas, ištikimi draugai, linksmybės – niekas negalėjo atsverti trisdešimties metų vyro *idée fixe*.

– Mes laimingi.

– Kartais truputį, – atsakė jis (ir tai buvo tiesa). – Apskritai mes eisime iki galo. Aš varginsiu tave, tu varginsi mane, aš tavęs nemesiu, mes neturėsime jokio atokvėpio. Du žmonės privalo įstengti gyventi, nepailstamai įsikibę vienas į kitą. Tai ir vadinama meile.

– Du žmonės, sugedę nuo pinigų pertekliaus, – tarė ji. – Jei tau reikėtų dirbti...

– Ačiū Dievui, to nereikia. Jei man tektų dirbti, aš tapčiau žveju ir išsivežčiau tave savo laivu. Atrodo, tu mėgsti žvejus.

Ir viskas prasidėdavo iš pradžių. Viskas prasidėdavo iš pradžių, bet niekas nebuvo panašu į tai, ką jinai jau žinojo. Alanas turėjo vieną gerą ypatybę, kuri jos akyse atsverdavo visas jo neigiamybes: jis buvo abejingas. Abejingas sau iki savižudybės, kurios jis tik atsitiktinai išvengė žiemą. O be to, jis visai netausojo savęs, siaubingai nelepino savęs, kaip kiti žmonės, jis net nebuvo geros nuomonės apie save. Jis buvo beginklis prieš ją, jis sakydavo: „Aš tavęs noriu, ir jei tu išvyksi, niekas manęs nepaguos, net malonumas paverkti." Jis baugino ją. Nes jam buvo vis tiek, ar jis gražus, ar ne, o ji mėgo patikti, jis buvo visai abejingas turtui, o ji mėgo leisti pinigus, abejingas gyvenimui, o ji mylėjo gyvenimą. Jo abejingumas išgaruodavo tik prieš ją. Ir taip kraugeriškai... taip liguistai.

– Tu turėtum būti pederastas, – sakydavo ji. – Ypač kai tavo tokia motina. O be to, tavo toks sudėjimas, ir pinigų turi per akis. Būtum Kaprio salos vyrų numylėtinis...

– O tu, tu būtum rami... Bet aš visada mylėjau tik moteris. Beje... Jų man niekada netrūko. Iki tavęs. Bet iki tavęs aš nieko tikrai nemylėjau. Tu buvai mano pirmoji moteris.

Ji žiūrėjo į jį šiek tiek sugluminta. Ji ir kitus mylėjo kaip jį, kitus vyrus. Paryžiaus naktys, Pietų paplūdimiai: negalėjo neigti to švelnaus išsekimo, kurį ji jautė ir kurio jis neapkentė. Jai būtų pasirodę kur kas nepadoriau, jei jis būtų ėmęs šitą praeitį lakuoti ir gražinti, jei būtų ėmęs ją kone šlovinti. Bet ne, jis jos nešlovino. Iš tikrųjų jis neturėjo menkiausio supratimo, kaip gyventi, niekada laisvai nesijautė. Iš vienos krizės puolė į kitą, iš vieno jausmo į kitą, kaip ligonis arba baisiai nuoširdus žmogus. Bet ji negalėjo jo laikyti nei vienu, nei kitu. Nei tada, pirmą sykį, kai turėjo teisę jam pasakyti: „Mielasis,

juk jūs žmogus. Gydykitės", nei tada, antrą kartą, kai ji galėjo jį įtikinti, kad taip elgtis – ne geriausia, kad, gyvenant bendruomenėje, kartais tenka kai ką perleisti ir kitiems, o kai kada nuolankiai pasukčiauti. Ir dar, kad ji buvo persekiojama būtinybės sukčiauti, net žinodama, jog nepagrįstai. Žmonės, kurie dėjosi pakantūs, šlykštėjosi ja labiau negu tie, kurie negalvojo, kokie esą. Tik Alanas nesakė esąs toks ar kitoks.

Jų geriausios akimirkos būdavo naktį, kai jie iki valios pasimėgaudavo vienas kitu pagal tvirtai nusistovėjusį ritualą, kai nuovargis išlygindavo Alano veidą, suminkštindavo jį ir grąžindavo jam tą lemenantį vaikiškumą, kurio jam, be abejo, geriausiai būtų niekada neprarasti. Tada ji bandydavo kalbėti jam, švelniai, kad jos žodžiai grįžtų jam į sapnus, į tą gyvenimą, kai keletą valandų jis buvo pasmerktas gyventi be jos. Jinai jam kalbėdavo apie jį patį. Sakydavo jam, koks jis stiprus ir jautrus, ir žavingas, ir nepakartojamas, ji mėgindavo jam grąžinti pasitikėjimą savimi, priversti susidomėti pačiu savimi, o jis it vaikas susižavėjęs kartodavo: „Iš tikrųjų?" ir užmigdavo prisiglaudęs prie jos. Ji galvojo, kad vieną rytą jis atsibus įsimylėjęs pats save, nepriklausomas, ir kartais jai atrodydavo, kad jis toks darosi. Jis žiovaudavo ir grabaliodavo cigarečių, nė nežvilgtelėjęs į ją. Ji kartais apsimesdavo mieganti, kad galėtų pasekti jį. Bet, miegams išlaksčius, jis mėšlungiškai ištiesdavo ranką, norėdamas patikrinti, ar ji čia, o įsitikinęs atmerkdavo akis, pasiremdavo ant alkūnių ir žiūrėdavo į ją miegančią. Sykį, kai ji atsikėlė labai anksti pasižiūrėti, kaip teka saulė, jis prabudęs taip siaubingai suriko, kad ji net atbėgo persigandusi į miegamąjį. Jie tylomis pasižiūrėjo vienas į kitą, ir ji vėl atsigulė šalia jo.

– Tu ne vyras, – pasakė ji.

– Ką tai reiškia būti vyru? Jei tai reiškia būti drąsiam, aš juk drąsus. Vyriškas, taip pat. Egoistas, irgi.

– Vyrui, kad jis galėtų gyventi, neturėtų nuolat būti kas nors reikalingas, nesvarbu – ar motina, ar žmona.

– Man nebūtinai reikia motinos. O tave aš įsimylėjęs. Paskaityk Prustą. Jei tu nori, kad tave kas globotų, aš pasiruošęs, taip pat kaip ir vyras.

– Šiuo metu man nereikia jokios globos, man trūksta oro.

– Platumų oro? Rikardo?

Ji pakilo išeiti. Ėjo ir sustojo ant slenksčio, pritrenkta saulės. Kartais ji verkdavo iš nuovargio ir kaip mokinukė liežuviu gaudydavo skruostais byrančias ašaras. Paskui ji grįždavo. Alanas uždėdavo savo mėgstamą plokštelę, kalbėdavo apie muziką, kurią gerai išmanė, ir ji pagaliau įsitraukdavo į pokalbį. Taip bėgo laikas.

Vieną dieną, rugsėjui baigiantis, jie gavo telegramą. Alano motina gulė į ligoninę operuotis. Jie susikrovė lagaminus ir skaudančia širdimi apleido namus, kur buvo tokie laimingi.

Pertrauka
III

Baltas kambarys buvo pristatinėtas mažų celofano dėžučių, kur geibo blyškios orchidėjos. Helena Ač žiūrėjo į marčią savo pagarsėjusiu paukščio grobuonies žvilgsniu – ji nebeprisiminė, koks žurnalistas taip pavadino jos žvilgsnį, bet štai jau dešimt metų, kai tik būdavo kuo rimtai susirūpinusi, ji išplėsdavo vyzdžius ir sutraukdavo šnerves. Žozė, kuri žinojo, ką tai reiškia, atsiduso.

– Na, kokios naujienos? Aš mačiausi su Alanu šį rytą. Jis visai neblogai nusiteikęs. Bet vis tiek – nervų kamuolys.

– Toks, manau, jis visada buvo. O šiaip viskas gerai, mama. O jūs kaip jaučiatės? Operacija, regis, ne per daug sunki?

Paukščio grobuonies žvilgsnį pakeitė nuolankumo išraiška.

– Kitų operacijos niekada neatrodo rimtos. Net patiems artimiausiems žmonėms.

– Taip pat ir chirurgams, jūsų atveju, – ramiai atsakė Žozė. – Ir tai mane ramina.

Stojo tyla. Helena Ač nemėgo, kad kas gadintų jos programinius numerius. O šiandien jai reikėjo, prieš gulantis po fatališku operacijos peiliu, patikėti savo trapų sūnelį marčiai.

Ji uždėjo ranką ant Žozė riešo, ir toji išsiblaškiusi pasižiūrėjo į žiedus.

– Šis safyras nuostabus, – tarė ji.

– Visa tai netrukus bus jūsų. Taip, taip, – tęsė ji, pertraukdama prieštaraujantį Žozė gestą, – taip, taip, netrukus. Ir tai jus gana greitai paguos dėl senos, nepakenčiamos moters mirties.

Ji tikėjosi, kad Žozė ims be galo prieštarauti dėl jos sveikatos būklės, dėl amžiaus, charakterio, aiškinti, kokia ji brangi jai. Bet Žozė reagavo kitaip.

– O! Ne, – tarė ji stodamasi. – O! Ne, man jau to pakanka. Aš nesirengiu ašaroti dėl jūsų. Juk jūs nesate koks senas šeimos dėdė, kuriam reikia, kad jo kas gailėtųsi.

– Vargše mano Žozė... ir jūsų nervai pairę.

– Taip, – atsakė Žozė, – mano nervai išties pairę...

– Floridoj...

– Floridoj visą laiką kepino saulė, štai ir viskas.

– Viskas?

Tonas, kuriuo ji tai pasakė, nustebino Žozė. Ji pasižiūrėjo į Heleną, toji nuleido akis.

– Alanas man vieną vakarą skambino. Juk tu gali man viską pasakyti, dukrele, pasikalbėkime kaip moterys...

– Rikardo, ar ne?

– Jo vardo aš nežinau. Alanas visai iš proto kraustėsi ir... Žozė...

Ji jau buvo išėjusi. Ir nusiramino tik lauke. Niujorko gatvės buvo saulėtos ir triukšmingos, oras kaip visada gaivus ir jaudrus.

„Rikardo, – tyliai tarė ji šypsodamasi. – Rikardo... tas vardas mane iš proto išvarys." Ji mėgino prisiminti jo veidą,

bet neįstengė. Alanas pasirašinėjo už motiną raštus, tai buvo vienintelis darbas, kurio, suprantama, jis sutiko imtis, ir Žozė nutarė pereiti bulvarą pėsčiomis.

Ji vėl prisiminė visus miesto kvapus, vėl matė skubančių žmonių minias, jautė, kaip smagu vaikščioti bateliais su aukštais kulniukais, o kai susitiko Bernarą, pasijuto esanti kone septintame danguje. Prieš puldami vienas kitam į glėbį, jie akimirką žiūrėjo vienas į kitą vienodai apstulbę.

– Žozė... Aš maniau, tu numirei.

– Tik ištekėjau.

Jis nusijuokė. Prieš keletą metų Paryžiuje buvo beprotiškai ją įsimylėjęs. O jinai prisiminė jį dar sutrikusį, liesą, su senu lietpalčiu, kai jis paūkanojusiomis akimis atsisveikino su ja. Dabar jis jai pasirodė paplatėjęs per pečius, įdegęs saulėje, linksmesnis. Ir ūmai jai pasivaideno, kad ji staiga atsidūrė savo šeimoje, kad grįžo visa jos praeitis, kad ir ji pati atgijo. Ji ėmė juoktis.

– Bernarai, Bernarai... Kaip džiaugiuosi tave matydama! Ką tu čia veiki?

– Čia išėjo mano knyga. Žinai, aš juk gavau premiją. Pagaliau.

– Ir tu išpuikai?

– Labai. Ir tuo pat metu praturtėjau. Ir moterų neatsiginu. Žodžiu – klestintis rašytojas. Na, toks, kuris viską padarė.

– Tu viską padarei?

– Ne. Tik parašiau knygą, kuri gavo premiją. Bet aš nieko nesakau, apie nieką negalvoju. Eime ko nors išgerti.

Jis nusitempė ją į barą. Ji žiūrėjo į jį ir šypsojosi. Jis pasakojo jai apie Paryžių, apie jų bičiulius, apie savo pasisekimą, ir

vėl atpažino jo šnekose tą linksmumo ir kartėlio mišinį, kurį jinai visada taip mėgo. Bernarą ji visada laikė broliu, ir jis dėl to kentėjo, nors ji vieną sykį ir bandė paguosti. Bet tai buvo seniai. Dabar ji turėjo Alaną. Ji paniuro, ir jis liovėsi kalbėjęs.

– O kaip tu gyveni? Kas tavo vyras? Amerikietis?

– Taip.

– Gražus, padorus, ramus, meilus?

– Maniau, kad toks.

– Bjaurus, kuoktelėjęs, žiaurus, begėdis, šiurkštus?

– Taip pat ne.

Jis nusijuokė.

– Klausyk, Žozė, aš tau nupiešiau du tipiškus portretus. Nenustebsiu, kad tau pavyko aptikti retą paukštį, bet paaiškink.

– Matai, – tarė ji, – jis...

Ir staiga ji pratrūko verkti.

Ji ilgai verkė įsikniaubusi Bernarui į petį, o Bernaras jautėsi sukrėstas ir susigėdęs. Ji ilgai apraudojo Alaną ir save pačią, ilgai verkė dėl to, kuo jiedu yra buvę vienas kitam, dėl to, kas baigėsi, ar dėl to, kas turėjo prasidėti. Nes šis susitikimas ją privertė suvokti tai, apie ką ji stengėsi negalvoti pusę metų: kad ji apsigavo. O ji per daug mylėjo save, buvo per daug išdidi, kad galėtų leisti ir toliau apsigaudinėti. Šis per daug švelnus košmaras turėjo baigtis.

Visą tą laiką Bernaras savo nosine šluostė ir šluostė jai veidą, murmėdamas kažkokius žodžius, plūsdamas smulkų niekšelį ir taip toliau.

– Aš jį mesiu, – pasakė ji pagaliau.

– Tu jį myli?

– Ne.

– Tada nebeverk. Nekalbėk nieko, geriau išgerk ko, nes visas skystis iš tavęs išbėgo. Tu pagražėjai.

Ji nusijuokė. Paskui paėmė Bernaro ranką tarp savo delnų.

– Kada tu išvyksi?

– Po dešimties dienų. Tu važiuosi su manim?

– Taip. Nepalik manęs vienos tas dešimtį dienų, bent ne per dažnai palikinėk vieną.

– Aš tik turiu pakalbėti per radiją tarp dviejų laidų, reklamuojančių batus, ir viskas. Paskui žadu pasibastyti. Tu man parodysi Niujorką.

– Taip. Ateik pas mus šįvakar. Pamatysi Alaną. Tu jam pasakysi, kad negali taip toliau tęstis. Gal jis tave išklausys ir...

Bernaras pašoko.

– Tu pasiutai, ar ką. Pati su juo kalbėkis. Štai kaip.

– Pati aš negalėsiu.

– Klausyk, Amerikoj skyrybos vienas juokas.

Tada ji bandė jam papasakoti apie Alaną. Bet Bernaras, kaip tikras prancūzas, ėmė jai kalbėti apie sveiką protą, apie neurozę ir apie neatidėliotinas skyrybas.

– Jis tik mane vieną teturi, – pasakė ji beviltišku balsu.

– Tu kalbi kvailystes... – buvo bepradedąs Bernaras, bet nebaigė. – Atleisk. Tai senas pavydas verčia mane taip kalbėti. Aš ateisiu šįvakar. Ir svarbiausia nusiramink – aš čia.

Šie žodžiai prieš porą metų ją būtų prajuokinę. Bet dabar ji pasijuto ramiau. Pasisekimas, suvokė Bernaras tai ar ne, įkvėpė jį. Pagaliau Žozė kreipėsi į jį, prašydama ją globoti, ji tebebuvo tokia pat žavi kaip kitados: jiedu išsiskyrė vienodai sujaudinti.

Alanas stovėjo prieš veidrodį ir rišosi kaklaraištį, tamsia eilute jis buvo stebėtinai gražus. Ji jau buvo apsirengusi ir laukė jo. Tai buvo Alano manija: jis žiūrėdavo, kaip ji rengiasi, dažosi, varžydavo ją, trukdydavo, stengdamasis jai padėti, paskui imdavo savo ruožtu iš lėto, su savotišku narcisizmu rengtis jos akivaizdoje. Ji kaskart gėrėdavosi jo įdegusiu kūnu, siaurais klubais, tvirtu kaklu ir galvodavo, kad greitai visa tai nebebus jos, ir, savotiškai gėdydamasi, klausdavo savęs, ar šitos grožybės jai netrūks labiau negu viso kito.

– Kur vakarieniausime?

– Kur tu nori.

– Tiesa, pamiršau tau pasakyti. Aš susitikau savo seną bičiulį, prancūzą, Bernarą Paligą. Jis rašo romanus, vieną jo knygą išleido čia. Tad pakviečiau jį vakarienės.

Jis akimirką tylėjo. Žozė su nuostaba pagalvojo, kodėl jai taip svarbu, kaip reaguoja Alanas, jei jinai vis tiek po dešimties dienų jį paliks. Bet tai dabar jau rodėsi lygiai taip neįmanoma, kaip prieš porą valandų rodėsi neišvengiama.

– Kodėl tu man apie tai anksčiau nepasakei?

– Nepagalvojau.

– Tai tavo meilužis?

– Ne.

– Ar nieko tarp jūsų nebuvo? Jis vienaakis, ar ką?

Akimirkai ji neteko amo. Jautė krūtinėje kylančią pykčio bangą ir ėmė skaičiuoti staiga girdimais tapusius kaklo arterijos tvinksnius. Jai knietėjo ramiu balsu ryžtingai pasakyti: „Aš skiriuosi su tavimi." Paskui ji pagalvojo, kad nedera mesti žmogaus iš kerštо, kad jinai jį įskaudins.

– Jis ne vienaakis, – tarė ji. – Jis labai mielas ir, tikiuosi, tau patiks.

Alanas stovėjo nejudėdamas su prastai surištu kaklaraiščio mazgu tarp pirštų. Nustebintas jos balso švelnumo, jis pakėlė akis ir pažvelgė į ją veidrody.

– Atleisk man, – pasakė jis. – Kai iš pavydo daraisi kvailas, labai liūdna, bet kai šiurkštus, visai nedovanotina.

„Nesidaryk žmoniškas, – galvojo Žozė. – Nesistenk pasikeisti, neatimk iš manęs mano ginklų nei mano tvirtų ketinimų tave mesti. Nedaryk to." Ji turbūt neturėjo pakankamai drąsos jį pamesti, o drąsos reikėjo. Labai reikėjo. Dabar, kai jau apsisprendė, kai įsivaizdavo savo gyvenimą be jo, ji beveik jautė pasididžiavimą galinti jam tai pasakyti. O kol jam šito nepasakė, dar nieko nepadarė, ir jos apsisprendimas negaliojo.

– Išties vieną istoriją su juo turėjau, taip, trejetą dienų.

– A, – tarė Alanas. – Tai tas provincijos rašytojas. Kaip tu jį dabar pavadinai?

– Bernaras Paligas.

– Tu man pasakojai apie jį vieną vakarą. Nuvykai pasakyti, kad jo žmona prašo jį parvažiuoti namo, ir likai viešbutyje. Ar ne taip buvo?

– Taip, – atsakė ji. – Būtent taip.

Staiga prieš jos akis atsivėrė rūškana Puatjė miesto aikštė, ji pamatė apdriskusius popierius ant kambario sienų, pajuto ūmai provincijos kvapus, ir ji nusišypsojo. Visa tai jai netrukus bus grąžinta. Švelnios Il de Franso kalvos, jaukūs klebonijų sodeliai, seni namai, Paryžiaus gatvių oras, auksinės Viduržemio jūros pakrantės, atmintis.

– Nepamenu, kad būčiau tau tai pasakojusi.

– Tu man viską viską papasakojai. Aš tik to apie tave nežinau, ką tu pati apie save esi užmiršusi. Aš viską iš tavęs išplėšiau.

Jis atsisuko į ją. Jau seniai ji buvo mačiusi jį taip apsirengusį, ir tasai vyras tamsiai mėlyna eilute, šitas vaikiškas veidas su rūsčiomis akimis staiga jai pasidarė svetimas. „Alanai", – suvaitojo balsas jos krūtinėje, bet ji nepajudėjo.

– Nieko neįmanoma iš nieko išplėšti, – pasakė ji. – Nesijaudink. Ir būk malonus, kad neįžeistum Bernaro.

– Tavo draugai – mano draugai.

Jiedu nenuleido vienas nuo kito akių. Ji ėmė juoktis.

– Priešai... Štai kas mes pasidarėme; priešai vienas kitam.

– Taip, bet aš tave myliu, – lygiu balsu tarė Alanas. – Eime, palauksime tavo bičiulio bibliotekoje.

Jis paėmė ją už parankės, ir ji mašinaliai atsirėmė į ją. Kiek laiko, kai jinai taip remiasi į šią ranką? Metai, dveji? Ji nebeprisiminė, ją staiga apėmė baimė, kad netrukus tos rankos nebebus, kad ji niekada daugiau nebežinos, kur dėti savo ranką. Stiprybė... Šis nervingas vyras buvo jos stiprybė, švelni paguoda.

Bernaras atvyko laiku, ir jie išgėrė kokteilį, mandagiai šnekučiuodamiesi apie Niujorką. Žozė atrodė, kad ji yra dviejų pasaulių, dviejų savo pasaulių, susitikimo liudininkė, bet iš tikrųjų ji gėrė su dviem vyrais, vienodai gražiais, vienodai gerai išauklėtais, kurie buvo ar tebėra neabejingi jai. Alanas šypsojosi, o Bernaro žvilgsnis, toks atlaidus, kai įžengė į jų namus, greitai virto susierzinusiu. Ji buvo pamiršusi, koks Alanas gražus ir kaip keistai dėl to išdidus. Ji pamiršo, kad

turi saugotis perkūnijos, ir tik reikšminga Bernaro mimika privertė ją atsigręžti į savo vyrą. Alanas vargais negalais tesugebėjo iš dėžutės išimti cigaretę.

– Galime eiti vakarieniauti, – tarė ji.

– Po paskutinį stiklelį, – maloniai pasiūlė Alanas ir atsigręžė į Bernarą, kuris atsisakė.

– Aš dar galiu, – neatstojo Alanas, – aš dar daug galiu.

Atmosfera staiga pasidarė įtempta. Bernaras atsistojo.

– Ne, ačiū. Aš išties išalkęs.

– Noriu pasiūlyti vieną tostą. Jūs neprivalote atsisakyti.

– Jeigu Bernaras nebegali... – pradėjo Žozė, bet Alanas ją nutraukė:

– Na, Bernarai!

Jie stovėjo vienas prieš kitą. „Alanas raumeningesnis, bet jis girtas, – skubiai pagalvojo Žozė. – Be to, aš nebepamenu, ar Bernaras stiprus, ar ne... Pats laikas man pakartoti lyginamosios anatomijos kursą." Ji paėmė taurę iš Alano rankų.

– Aš išgersiu su tavim. Bernaras taip pat. Tad už ką?

– Už Puatjė, – tarė Alanas ir išgėrė taurę vienu mauku.

Bernaras pakėlė savo taurę.

– Už Ki Vestą, – tarė jis. – Mandagumas už mandagumą.

– Už šį nuostabų vakarą, – tarė Žozė.

Ir ji prapliupo juoktis.

Jie visi trys iš Harlemo grįžo paryčiais. Rausvai violetinėje migloje, sklindančioje iš Centrinio parko, ryškėjo dangoraižių kontūrai, o pageltę medžių lapai šaltame ore, rodos, vėl atgavo savo jaunystę.

– Koks gražus miestas! – tyliai pasakė Bernaras.

Žozė linktelėjo galva. Ji sėdėjo tarp jų abiejų, kaip, beje, ir visą vakarą. Jie pasisodino ją į vidurį ir pakaitomis, kaip automatai, šokdino. Alanas nors sykį gėrė saikingai ir nebepaistė savo aliuzijų. Bernaras pamažu atsileido, bet ji neprisiminė, kad jis bent sykį būtų kreipęsis tiesiog į ją. „Šuns gyvenimas, – galvojo ji, – tikras šuns gyvenimas. Ir tokio gyvenimo tikriausiai man pavydi." Alanas atidarė langą, kad išmestų cigaretę, ir šaltas oras įsiveržė į taksi.

– Šalta, – tarė jis. – Visur šalta.

– Tik ne Floridoj, – tarė ji.

– Ir Floridoj taip pat. Mielas Bernarai, – staiga pasakė Alanas, ir Bernaras krūptelėjo. – Mano mielas Bernarai, užmiršk akimirkai šią jauną moterį, sėdinčią tarp mūsų. Aš iš savo pusės užmiršiu, kad jūs šaunus prancūzas, jūs – iš savo pusės – kad aš šeimos lepūnėlis.

Bernaras gūžtelėjo pečiais. „Keista, – galvojo Žozė, – juk jis žino, kad aš ruošiausi mesti Alaną, kartu su juo grįžti į Paryžių, ir taip varžosi."

– Taigi, – tęsė Alanas, – tai užmiršta. Dabar mes truputį pasišnekėsime. Taksiste, – šūktelėjo jis, – surask man kokį barą, visai nesvarbu kur.

– Aš noriu miego, – pasakė Žozė.

– Pamiegosi vėliau. Man reikia pasikalbėti su tavo bičiuliu Bernaru, kuris romėniškai supranta meilę ir gali man paaiškinti, kokios mano, kaip vyro, prievolės. Be to, aš ištroškau.

Jie atsidūrė Brodvėjuje, mažame tuščiame barelyje „Bocage", ir šis pavadinimas privertė šyptelėti Žozė. Kokią slaptą mintį turėjo šeimininkas, savo bareliui pavadinti pasirinkdamas normandišką žodį, kuris reiškia „maža giraitė"? O gal

jam tiesiog patiko tų dviejų skiemenų sąskambis, reiškiantis „auksinis narvas“. Alanas užsakė tris stiklelius spirito ir pagrasino pats išgersiąs visus tris, jei jie sumanytų gerti ką nors kita.

– Taigi, mes užmiršome Žozė, – tarė jis. – Aš jūsų nepažįstu, esu girtuoklis, su kuriuo jūs susitikote bare ir kuris iki gyvo kaulo įgriso jums pasakojimais apie savo gyvenimą. Aš jus vadinsiu Žanu, tai tipiškai prancūziška.

– Na ką gi, vadinkite mane Žanu, – atsakė Bernaras. Jį marino miegas.

– Mano mielas Žanai, ką jūs galvojate apie meilę?

– Nieko, – atsakė Bernaras. – Visai nieko.

– Tai netiesa, Žanai. Aš skaičiau jūsų kūrinius, tiesą sakant, vieną knygą. Jūs daug galvojate apie meilės reikalus. O aš, matote, esu įsimylėjęs. Moterį. Savo žmoną. Ir myliu ją sadistiškai, plėšrūniškai. Ką man daryti? Ji rengiasi mane mesti.

Žozė pasižiūrėjo į vyrą, pasižiūrėjo į Bernarą, kuris išsibudino.

– Jei ji jus meta ir jūs žinote dėl ko, aš net nežinau, ką bepridurti.

– Aš tuoj jums paaiškinsiu, ką galvoju. Meilės ieškoma. Žmonės susieina į porą, kad ją surastų. Ir ją jiedu suranda, kai vienas iš jų ją turi. Šiuo atveju aš. Mano žmona buvo sužavėta. Ji kaip danielė iš mano delno valgė tą švelnų ir nesibaigiantį vaisių. Tai buvo vienintelė danielė, kurią aš mielai maitinau.

Jis vienu mauku išgėrė savo taurelę, nusišypsojo Žozė.

– Jūs man atleiskite už šiuos palyginimus, mielas Žanai. Dažnas amerikietis yra poetas. Žodžiu, mano žmona persivalgė, mano žmona įsigeidė ko kito arba nepakenčia, kad ją

maitinčiau per jėgą. O aš vis tebeturiu tą vaisių, nuo jo apsunko man delnas, ir aš noriu jį jai duoti. Ką daryti?

– Jūs galite įsivaizduoti, kad ji rankoje taip pat turi vaisių ir kad... Beje, mane erzina jūsų palyginimai. Užuot jautęsis kilniaširdžiu dovanų davėju, jūs galėtumėte pagalvoti, kad ji taip pat turi ką jums dovanoti, suprasti ją, net nežinau, kaip čia pasakyti...

– Jūs vedęs, mielas Žanai, ar ne?

– Taip, – atsakė Bernaras ir susiraukė.

– Ir jūsų žmona jus myli ir maitina. Ir jūs jos nemetate, nors ji jums ir nusibodo.

– Jūs gerai informuotas.

– Ir jūs jos nemetate iš gailesčio, ar ne?

– Tai jūsų neliečia, – pasakė Bernaras. – Mes kalbame apie jus.

– Aš kalbu apie meilę, – tarė Alanas. – Tai reikia atšvęsti, Bernarai...

– Liaukis gėręs, – tarė Žozė.

Ji kalbėjo visai tyliai. Jai buvo bloga. Tai buvo tiesa, ji maitinosi Alano meile, ji jai buvo gyvenimo dingstis – ar bent jau užsiėmimas, – pagalvojo ji slapčia. Taip pat tiesa, kad ji taip toliau gyventi nebegali. Ji nebenori būti maitinama per jėgą, kaip jis pasakė.

– Taigi, – tęsė Alanas, – jūsų žmona jums įgriso, mano mielas Žanai. – Prieš kurį laiką jūs mylėjote Žozė, jums jau atrodė, kad galėsite ją mylėti, bet ji jus iškeitė, jūs kartu vienoj tonacijoj vaidinote liūdną ir sentimentalią komediją, nes, kaip matyti, jūsų abiejų smuikai puikiai suderinti ta pačia minorine gama.

– Tebūnie, – atsakė Bernaras.

Jis pažvelgė į Žozė, ir jiedu nenusišypsojo vienas kitam. Šią akimirką ji būtų atidavusi visą pasaulį, kad tik galėtų pasisakyti jį aistringai mylėjusi, kad galėtų bent taip atmušti Alano žodžius. Bernaras tai suprato ir paraudo.

– O jūs, Alanai? Ką jūs padarėte? Jūs mylėjote moterį ir jai užnuodijote gyvenimą.

– Tai jau šis tas. Ar jūs manote, kad kas nors galėtų jai pakeisti tą gyvenimą kitu?

Jiedu atsigręžė į ją. Ji lėtai atsistojo.

– Aš sužavėta šia diskusija. Kadangi užmiršote mane, tęskite. Aš einu miegoti.

Pirm negu jie spėjo atsistoti, ji išėjo į gatvę, susistabdė taksi. Pasakė taksistui važiuoti į viešbutį, kurį vargais negalais prisiminė.

– Per vėlu, – žinovo tonu sumurmėjo taksistas. – Per vėlu gulti.

– Taip, – tarė ji. – Net labai vėlu.

Ir staiga ji įsivaizdavo save, dvidešimt septynerių metų moterį, sprunkančią taksi nuo vyro, kurį mylėjo, važiuojančią priešaušry Niujorko gatvėmis ir gūdžiu balsu sakančią: „Net labai vėlu." Ji galvojo, kad visą gyvenimą taip ir nepajėgė atsispirti susiklosčiusioms aplinkybėms, nemokėjo pati jų susidaryti, niekada nieko neveikė, ir dar galvojo, kad galėtų verkti šitame taksi arba pasiduoti baimei, užuot ėmusis atsainiai svarstyti, ar vairuotojas iš tiesų vardu Silvijus Markus, kaip skelbė prie jo krėslo prikalta lentelė.

Tik tada, kai užsisakė bilietą į Paryžių, dantų šepetėlį ir pastos, – viską tos pat dienos popietei, – kai nepažįstamame

kambaryje, į kurį vos prasiskverbė dienos šviesa, susirietė lovoje it šunelis, tik tada pradėjo drebėti iš šalčio, nuovargio ir tuštumos. Ji paprato miegoti prisiglaudusi prie Alano, ir visą pusvalandį, kol neužmigo, jos gyvenimas jai atrodė kaip didžiulė katastrofa.

IV

Pūtė baisus vėjas, laužė medžių šakas; jis užversdavo jas akimirkai aukštyn, ir jos, regis, pakibdavo ore nebepanašios į šakas, paskui trenkdavo žemėn, ridendavo per dulkes, per pašiaušta žolę, pagaliau per purvą, ir čia jos visiškai įstrigdavo. Žozė stovėjo prie durų ir žiūrėjo į pievelę, į gelsvus laukus ir besiblaškančius kaštonus. Staiga didžiulė šaka atitrūko nuo kamieno, šoktelėjo į orą, visa vėjo suplaktais lapais, ir nukrito prie Žozė kojų. „Ikaras", – garsiai ištarė ji ir pakėlė šaką. Buvo šalta. Ji grįžo į vidų, užkopė į savo kambarį. Tai buvo plytelėmis išklotas kambarys be baldų, išskyrus laikraščiais užverstą stalą ir didžiulę spintą. Ji paguldė šaką savo lovoje kambliu ant pagalvės ir valandėlę žiūrėjo į ją. Šaka buvo suniokota, sudarkyta, pageltusi, panėšėjo į negyvą žuvėdrą, ant kapo pabruktą puokštę, tikras sielvarto atvaizdas.

Visas tas dvi savaites, kurias gyveno čia, šitame Normandijos kaime, niokojamame nirtaus rudens, Žozė nieko neveikė. Kai tik atvyko į Paryžių, kažkokioj agentūroj jai įpiršo šį seną vienišą namą, ir buvo tokie patenkinti, lyg būtų jai išnuomoję vasarnamį Turene ar Limuzene. Ji niekam nieko nesakė, kur vyksta. Norėjo atsigauti, ir dabar šis žodis jai

atrodė juokingas. Nebuvo ko atgauti, o tuo labiau pačios savęs. Tikriausiai ji buvo išskaičiusi šį žodį iš romanų. Čia tebuvo vėjas, kuris viską pasiglemždavo ir viską išblaškydavo, tebuvo jauki ugnis židinyje vakarais, žemės kvapai ir vienatvė. Žodžiu, kaimas. Kokia žalia ir nereali ji pasirodė esanti, kai grįždama lėktuve taip žaviai vaizdavosi namą kaime, kur ji atkurs savo gyvenimą ir pati atitoks. Niekas nesugriuvo, niekas nebuvo prarasta, net laikas, ir jai reikėjo pagalvoti apie tokį savo dvasios nepažeidžiamumą, tokią savo fizinę ištvermę, kurių iš pusiausvyros neišmušė jokie sielvartai ir jokios širdį draskančios jos atminties reminiscencijos. Ji galėtų čia gyventi dar ilgai, ir jai neįgristų. Arba grįžti į Paryžių ir pradėti viską iš naujo. Iš naujo pradėti ieškoti to vaisiaus, apie kurį kalbėjo Alanas, arba komforto, arba darbo, arba pasilinksminimų. Ji taip pat galėjo išeiti pasivaikščioti vėjyje arba uždėti ant grotuvo plokštelę, arba skaityti. Ji buvo laisva. Tai nebuvo nemalonu, bet ir ne per daug jaudino. Tai paprasčiausiai buvo nepalaužiamas optimizmas – vienintelis pastovus jos būdo bruožas.

Ji neprisiminė, kad kada nors būtų visai praradusi viltį. Paprasčiausiai kartais būdavo iki pakvaišimo prislėgta. Ji prisiminė, kaip prieš kokius ketvertą metų raudojo savo seno Siamo katino, nugaišusio nuo šiltinės. Ji prisiminė, kaip ją purtė širdgėlos priepuoliai, kaip ji kūkčiojo, kad, rodės, kažkas krūtinę jai gremžia. Ji prisiminė, kaip sielvartavo, kai atminty atgydavo katino išdaigos, kai įsivaizdavo jį miegantį priešais židinį, kai pagalvodavo apie prieraišumą. Taip, tai visų blogiausia: kai netenki ko nors, kas visa esybe prisiriša prie jūsų, kas jums patiki savo gyvenimą. Tikriausiai sun-

ku būtų netekti vaiko. Dar sunkiau netekti pavydaus vyro. Alanas... Ką jis veikia? Bastosi po Niujorką iš baro į barą? Ar diena iš dienos, įsikibęs motinai į parankę, vaikšto pas savo psichiatrą? O gal paprasčiausiai miega su kokia nors jį užjaučiančia amerikiete? Nė viena šių spėlionių jos nepatenkino. Ji norėjo žinoti tiksliai.

Ji čia nesikalbėdavo su niekuo, išskyrus sodininko žmoną, pikardietę, kuri gamino jai valgyti ir ateidavo pernakvoti, kai Žozė būdavo baisu naktį vienai. Retkarčiais ji nueidavo į kaimą, neturėdama jokio aiškaus tikslo, tik šiaip sau pakalbėti prancūziškai ir nusipirkti laikraščių, kurių neskaitydavo, tik perversdavo. Sugrįžimas į Paryžių, dvejus metus čia nebuvus, buvo neįtikėtinas. Tris dienas, apstulbusi nuo atpažinimo jausmo, ji slampinėjo po gatves, miegodavo čia viename, čia kitame viešbutyje. Niekas nebuvo pasikeitę, jos senas kambarėlis, kaip visada, rodėsi negyvenamas. Žmonių veiduose – ta pati išraiška. Ji nieko nesusitiko, niekam neskambino. O paskui taip staiga panoro vykti į kaimą, jog pasisamdė automobilį ir pabėgo. Jos tėvai turbūt galvoja, kad ji tebėra Floridoje, Bernaras ir Alanas tikriausiai jos ieško po Niujorką, o ji viena namuose skaito Konaną Doilį*. Visa tai juokinga. Tik vien šėlstantis vėjas rodosi rimtas, tik jis vienas jai rodosi turįs aiškų tikslą, savo paskirtį. Kai jis nurims, vėliau, sargienė surinks pievutėje jo aukas ir sudegins. Salsvas nuvytusios žolės kvapas įsiverš pro langą, atitrauks ją nuo Šerloko Holmso nuotykių, nugramzdins ją dar sykį į nostal-

* Conan Doyle (1859–1930) – žymus škotų rašytojas, labiausiai žinomas kaip detektyvų apie Šerloką Holmsą autorius. (Čia ir toliau - leid. past.)

giją: kaip žemės kvapas naktį, kaip šiurkščių ir antimitu prakvipusių paklodžių prisilietimas, kaip visa, kas jai primena ką tik pasibaigusią jaunystę ir jau tokią tolimą, kaip balzamas. Už durų sukrebždėjo šuo. Tai buvo valstiečių šuo, jis mylėjo ją ir pratupėdavo čia ištisas valandas, pasidėjęs galvą jai ant kelių. Deja, truputį seilėjosi. Ji atidarė šuniui duris ir pro langą pamatė laiškanešį. Jis čia atėjo pirmąsyk.

Telegramoj buvo keli žodžiai: „Skubiai laukiu tavęs Paryžiuje. Bučiuoju. Bernaras." Ji atsisėdo ant savo lovos, paglostė nulaužtą šaką ir pagalvojo, kad jai reikėtų pasisiūdinti tokios spalvos apsiaustą. Šuo žiūrėjo į ją.

Paryžius
V

– Aš tave pažįstu, mieloji. Tu nori pabūti viena ir užsigeidi ištrūkti į provinciją. Taigi, tau reikia kai ką išsinuomoti. Kadangi tu visada stengiesi viską supaprastinti, atsiverti Boteno privačių agentūrų žinyną. Surandi pirmą stambesniu šriftu surinktą adresą, prašai, kad tau surastų kaime išnuomojamą namą. Norėdamas tave surasti, aš padariau tą patį. Tik tai buvo antroji agentūra. Kodėl?

– Pirmosios telefonas buvo užimtas, – niauriai atsakė Žozė. Bernaras patenkintas savimi gūžtelėjo pečiais.

– Taip ir pagalvojau. Kai man buvo pasakyta, kad jauna patrakėlė spalio mėnesį Normandijoj išsinuomojo nekūrenamą namą, aš galutinai įsitikinau, kad tai tu. Net buvau sumanęs vykti tavęs ieškoti.

– O paskui?

– O paskui man pritrūko drąsos. Tu išvykai gana akiplėšiškai. Tą naktį su Alanu trankėmės po visą Niujorką. Rytą vos ant kojų laikėmės. Kai jis susiprato kreiptis į „Air France" agentūrą, tu jau prieš valandą buvai išskridusi.

– Ir ką tada darėte?

– Mes išskridom kitu lėktuvu. Mano laida per radiją nuėjo šuniui ant uodegos. Dar gerai, kad spėjau pasiimti savo daiktus.

– Alanas čia?

Ji atsistojo. Bernaras privertė ją vėl atsisėsti.

– Nesiruošk vėl bėgti. Jis čia jau dvi savaitės. Rico viešbuty, suprantama. Tavo pėdsakais jis pasiuntė Šerloką Holmsą ir Lemį Kotčą...

– Šerloką Holmsą, – pakartojo ji. – Keista, aš kaip tik skaičiau...

– Aš ne toks gudrus kaip Šerlokas Holmsas, bet žinau tavo būdą. Taigi, prašau tave, daryk ką nors. Skirkis arba spruk į Braziliją. Kad tik Alanas paliktų mane ramybėj. Jis taip ir sekioja man iš paskos. Ir kone draugiškumą man rodo, laukdamas valandos, kada ims neapkęsti, jei tu man praneštum, kur esi. Taip daugiau nebeištversiu.

Ji atsilošė sofoje. Jiedu sėdėjo nedideliame viešbutėlyje kairiajame Senos krante; čia Žozė buvo gana ilgai gyvenusi. Ji staiga papurtė jį už peties.

– Tau nėra ko juo skųstis. Dvi savaitės!.. O aš su juo gyvenau pusantrų metų.

– Už tai gavai šiokią tokią kompensaciją, o aš ne.

Akimirką ji tylėjo, paskui prapliupo juoktis. Šituo juoku užsikrėtė ir Bernaras, ir gerą valandėlę kvatojo abu, išvirtę ant sofos, dusdami ir springdami, pilnomis ašarų akimis.

– Tu nepakartojama, – neatgaudamas kvapo lemeno Bernaras, – tu nepakartojama. Tu man priekaištauji dėl savo vedybų, man, kuris buvo tave beprotiškai įsimylėjęs... Cha!..

Man, kuris ir dabar tebemyli tave... Cha cha cha!.. Ir kuris dvi savaitės už rankutės vedžioja tavo vyrą... Tai neįtikėtina...

– Nutilk, – maldė jį Žozė. – Gana juoktis. Man reikia pagalvoti. Aš norėjau pagalvoti kaime... Cha! Jei tu būtum mane matęs... Apie nieką negalvojau, tik dantimis kalenau... ir ten dar buvo puikus šuo, kuris apseilėdavo mane... Cha cha cha!

Prisiminus šunį, jie vėl pratrūko pašėlusiai juoktis ir liovėsi tik tada, kai visai pailso. Kai pagaliau pažvelgė vienas į kitą, abu buvo baisiai įraudę. Bernaras padavė jai nosinę.

– Ką man daryti dabar? – paklausė Žozė.

Šią valandą Alanas buvo tame pat mieste kaip ir ji, galbūt visai arti, ir jos širdis plakė sunkiai: ji pajuto, kad vėl ją turi, kad jinai užvaldo ją visą, darosi nebesutramdoma.

– Jei nori skirtis, kelk skyrybų bylą, štai ir viskas. Jis tavęs neužmirš.

– Man nieko neatsitiks, bet jam... Aš nežinau.

– Dabar aš jau žinau, – tarė Bernaras. – Jis pamišęs. Kai išsiskiriu su juo ir kai įsivaizduoju, kad jis vienas vaikštinėja po Paryžių, mano kūnas pagaugais nueina. Alanas pažadino manyje motinišką instinktą, o aš nė nežinojau jį turįs.

– Tau irgi? Man...

– Man regis, vargu ar tai pakankama priežastis šeimai sukurti, – piktokai pasakė Bernaras. – Bet tu geriau žinai. O kol kas eime pas Severeną į kokteilių vakarą. Alano ten nebus. Man reikia skubėti. O jei nori jį sutikti, jis Rico viešbutyje. Jį ten penkios senos anglės akimis ryte ryja.

Žozė nuotaika sugedo; ji atsirėmė alkūnėmis į duris, pastovėjo, paskui puolė tvarkyti savo lagaminus. Ir tvarkėsi geras dvi valandas. Iki vakaro taip ir neturėjo laiko pagalvoti. Ir net

vakare ji surado savyje kažkokį be galo principingą ir tvirtą nusistatymų pradą, kuris tolydžio jai patarinėjo. „Aš iš tiesų esu mazgotė, – galvojo ji. – Niekas už mane neapsispręs, kaip man gyventi." Bet jos gyvenimas atrodė jai esąs panašus į painų ir juokingą kivirčą, ji prisiminė pašėlusį Bernaro kvatojimą ir, žiūrėdama į veidrodį, nusišypsojo. Paskui prisiminė žodžius, kurie jam išsprūdo: „Man, kuris tave buvo beprotiškai įsimylėjęs... kuris ir dabar tebemyli tave..." Ji paėmė pakabą, pasikabino suknelę. Kuo rūpestingiausiai. Tai buvo graži suknia, kuri jai labai tiko. Taip, Žozė buvo mylima. Taip, bet kur ta meilė? Ji maitinosi iš kitų rankos. Ji pati nemylėjo.

Severeno kokteiliai būdavo visų šauniausi. Keletas labai turtingų asmenų, keletas keistuolių, du užsienio aktoriai, kelios meno ir literatūros pasaulio įžymybės, padorus kiekis homoseksualistų, senų bičiulių. Trumpai tariant, Žozė buvo patenkinta, atradusi čia tą supuvusį, netikrą ir tuščiavidurį pasaulėlį, bet taip pat ir visų gyviausią, laisviausią, linksmiausią pasaulėlį iš visų Žemės rutulio sostinių. Ji čia pažinojo kone visus, jie po dvejų metų ją sutiko taip, tarytum būtų matę tik vakar, jie spygavo iš džiaugsmo, bet neperdėtai, puolė jai ant kaklo ir bučiavo ją su ta prancūziška manija, kuri, pasak Severeno, gyvuoja nuo Išvadavimo dienų.

Severenas buvo penkiasdešimties metų vyras, prisiskaitęs Hakslio*, ir laikė save pramogautojų faunu. Jo buto sienos buvo nukabinėtos nuostabiausių moterų nuotraukomis; niekas tų moterų nepažinojo, o šeimininkas apie jas kalbėjo

* Aldous Huxley (1894–1963) – anglų rašytojas ir humanistas.

neįprastai santūriai. Jis juokdavosi visada kiek per garsiai ir taip išeikvodavo vitalinių jėgų perteklių, o paryčiais darydavosi kaip dūmelis, bet jo neabejotinas didžiadvasiškumas, jo mandagumas ir ištikimybė viskiui visada pelnydavo jam tikrų bičiulių. Žozė buvo vienu jų. Pabučiavęs ją šešis kartus ir pagal ritualą pasipiršęs, jis pasivėdėjo ją į šalį, pasodino prieš šviesą ir rūsčiai pažvelgė į veidą.

– Na, pasirodyk!

Žozė nuolankiai atlošė galvą. Tai buvo viena iš labiausiai varginančių Severeno pretenzijų: jis skaitydavo iš veido.

– Tu nemažai prisikentėjai.

– Ne! Ne, Severenai. Viskas klojasi kuo geriausiai.

– Tu, kaip visada, viską slepi, ar ne? Išnyksti dvejiems metams, o paskui pasirodai maloniu veidu ir nieko nepaaiškini. Kur tavo vyras?

– Rico viešbutyje, – pasakė Žozė ir pradėjo juoktis.

– Jis iš Rico giminės? – paklausė Severenas, suraukdamas antakius.

– Šį vakarą pas tave bent dešimt tokių, kurie turėtų ten gyventi.

– Nieko panašaus. Nė vienas jų nevedė mano geriausios draugės.

Žozė atsitiesė, nes šviesa skaudžiai spigino į akis.

– Tavo geriausia draugė nori gerti, Severenai.

– Aš tuojau ateisiu. Nejudėk iš vietos. Neįsivelk į tą nešvarią minią; tu dvejus metus praleidai Amerikoje ir esi lyg laukinė. Jie nemoka kalbėtis su laukiniais.

Jis garsiai nusikvatojo ir dingo. Žozė švelniu žvilgsniu peržvelgė nešvarią minią. Žmonės aistringai diskutavo, kvatojo,

keitė pašnekovus taip pat netikėtai, kaip ir pokalbio temas, žmonės kalbėjo prancūziškai. Ji iš tiesų jautėsi esanti laukinė. Dvejus metus ji praleido negyvenamoj saloj su Alanu ir lėta Kainlų mąstysena, dvejus metus tematė vieną ir tą patį veidą. Paryžiuje buvo be galo smagu.

– Matai aną moterį? – paklausė Severenas, sėsdamasis šalia jos. – Atpažįsti ją?

– Palauk... Ne, nežinau, kas ji.

– Elizabeta. Negi nepameni? Ji dirbo viename laikraštyje, dėl jos iš proto krausčiausi.

– Dieve mano! Bet kiekgi jai metų?

– Trisdešimt. O atrodo penkiasdešimties, ar ne? Ji subliūško per dvejus metus. Įsispitrėjo į vieną pusgalvį dailininkėlį, viską metė dėl jo, nebedirba, tik geria. Nes tasai dabar nė iš tolo į ją nežiūri.

Pavadintoji Elizabeta lyg pašaukta atsigręžė į juos ir šyptelėjo Severenui. Jos veidas tuo pat metu buvo ir sulysęs, ir išpurtęs, žvilgsnis – ligoto galvijo.

– Linksminiesi? – šūktelėjo jai Severenas.

– Aš visada tik pas tave linksminuosi.

„Aistra, – galvojo Žozė. – Aistros veidas, išpampęs ir sukritęs, o po juo – dvi eilės perlų. Dieve, kaip aš myliu žmones..." Ją tarytum kokia banga pagavo ir iškėlė; ji norėjo ištisas valandas kalbėtis su ta staiga pasenusia moterimi, klausytis jos, viską sužinoti, viską perprasti. Ji norėjo viską žinoti apie kiekvieną čia esantį; kaip jie užmiega, apie ką sapnuoja, kas juos baugina, džiugina, kankina. Akimirką ji mylėjo juos visus su visomis jų ambicijomis, tuštybe, vaikišku bejėgiškumu ir

ta mažyte vienatve, kuri be paliovos plazdėjo kiekvieno jų viduje.

– Ji nusižudys, – tarė Žozė.

– Jau dešimt kartų bandė. Ir vis nesėkmingai. Kiekvieną sykį jis ašaroja, tris dienas neatsitraukdamas slaugo ją. Kodėl tu nori, kad ji tikrai nusižudytų? Palauk, renkasi mano orkestrantai. Niekas taip negroja čarlstono, kaip jie.

Čarlstonas grįžo į Paryžių, kaip 1925 metais, – niurgzliai, linksmindamiesi iš peties, bambėjo, kad nebėr linksmybės. Pianistas atsisėdo prie fortepijono, orkestrantai linksmai užplėšė „Swannee", ir pokalbiai pamažėl ėmė tilti. Severeno pomėgis ūmai, bet kuriuo dienos metu, surengti atrakcioną buvo toks pat garsus, kaip ir jo pomėgis maukti viskį. Jaunas liesas vyriškis atsisėdo prie Žozė, pasisakė, kas esąs, ir tuoj pat pridūrė:

– Atsiprašau, pašnekovo iš manęs nesitikėkite, baisiai nemėgstu pokalbių.

– Tai kvaila, – linksmai atsakė Žozė. – Jei jūs nemėgstate kalbėti, nėra ko jums eiti į kokteilius. Jei norite taip pasirodyti esąs originalus, neišdegs. Pas Severeną reikia būti linksmam.

– Velniškai noriu būti originalus, – piktai pasakė jaunuolis ir ėmė raukytis.

Žozė norėjo juoktis. Kambarys buvo pilnas dūmų, triukšmas – kurtinantis, žmonės šaukė, norėdami perrėkti orkestrą, stalus užgriozdė tuščios taurelės. Žozė staiga panoro, kad ateitų Bernaras ir pasakytų jai ką nors naujo apie Alaną.

– Pasigailėkite! – riaumojo Severenas. – Ar negalite nors valandėlei liautis plepėję? Robenas Duglas sudainuos dvi nuostabias daineles, kaip man yra pažadėjęs.

Visi šiek tiek paniuro, susėdo, ir Severenas užgesino tris ketvirčius šviesų. Kažkoks tamsus siluetas šmėkštelėjo kambaryje ir atsisėdo prie Žozė. Dainininkas liūdnu balsu paskelbė dainuosiąs „Old River Man", kažkas sušuko „bravo", ir jis pradėjo dainuoti. Kadangi dainininkas buvo juodukas, žmonės išsyk patikėjo jo talentu ir visai nutilo. Jis dainavo iš lėto, truputį lodamas, ir besiraukantis jaunuolis kažką suniurnėjo apie juodos sielos nostalgiją. Žozė, kuri su Alanu buvo išmaišiusi visą Harlemą, nejautė ypatingo entuziazmo ir žiovavo. Ji pasilenkė, žvilgtelėjo į savo kaimyną dešinėje. Pirmiausia ji pamatė juodą pusbatį, jis buvo rūpestingai nušveistas ir prietamsy žvilgėjo; paskui kelnių kantą, o ant kelio gulėjo padėta ranka. Tai buvo Alano ranka. Dabar ji jau juto į ją įsmeigtą jo žvilgsnį, jai beliko tik pakreipti galvą ir atpažinti jį, bet ją staiga apėmė kažkoks įsiūtis. Kvaila miesčioniška mintis, kad jinai jį pametė, kad jis turi į ją kažkokių teisių, kad jis jas pareikš, kad surengs jai sceną gal net pas Severeną, kurio jis nepažinojo. Ji nejudėjo. Visai čia pat, šalia jos, tykiai alsavo tasai svetimšalis, tasai vyras, kuris nieko nesuprato, kas vyksta šį vakarą, kuris tikriausiai taip pat nuobodžiavo, klausydamasis šito dainininko, tasai meilužis, kurio jinai nematė visą mėnesį. Tamsoje, šalia jos, netardamas jai nė žodžio, gal net nedrįsdamas jai nieko pasakyti – Alanas. Akimirką ji taip ėmė jo geisti, kad griebėsi ranka už gerklės, ūmai, lyg nutverta nusikaltimo vietoje. Tą pačią akimirką, lyg žaibui švystelėjus, ji aiškiai suvokė, kad tik jis vienas, svetimas tarp jos bendraminčių, tarp jos, Žozė, bičiulių, tik jis vienas jai artimas, artimas ne vien fiziškai, nes juos sieja praeitis, kurios nepaneigsi, bet ir negrąžinsi šią valandėlę, kuri niekais

paverčia linksmumo ir laisvės įspūdį, taip stipriai jaustą dar prieš dešimtį minučių.

– Jis prastai dainuoja, – pasakė tyliai Alanas, ir ji atsigręžė į jį.

Jų akys susitiko ir įsmigo vienos į kitas, drovios, sutrikusios, atpažįstančios vienos kitas ir tuo pačiu metu neigiančios tai, čia meilios, čia neva nustebusios, čia priekaištaujančios, čia apimtos panikos, ir jie nematė nieko kito, tik šį akių spindesį, ištįsusį taip pažįstamą veidą, maniakiškai ir tyliai virpčiojančias lūpas. „Kur tu buvai? – Kodėl tu atėjai? – Kaip tu galėjai mane pamesti? – Ko tu dar nori iš manęs?" – visa tai šiurkščiai užgožė „Old River Man" žodžius, kurie, laimei, jau baigėsi. Žozė plojo kartu su kitais, lyg suradusi priebėgą šiame judesy – daužyti vieną ranką į kitą tuo metu, kai kažkas tau žiūri tiesiai į akis – judesy juokingam ir jai nieko nereiškiančiam (nes jai tas dainininkas nepatiko), nebent sąmoningą norą prisijungti prie kitų, prie savo šeimos, prie tėvynainių, net jeigu jie šį kartą turi tokį prastą skonį, ir tokiu būdu išsilaisvinti nuo Alano, pabrėžti, kad ji atgavo savo vietą jų gyvenime, kuris nuo šiol bus ir jos gyvenimas. Tuo metu Severenas uždegė šviesas, ir ji visai ryškiai pamatė tokį vaikišką, tokį beginklį savo vyro veidą, tarytum jis būtų ne žiaurus grobikas, o taurus ir nelaimingas jaunuolis.

– Kaip čia atsiradai?

– Ieškojau Bernaro. Jis man pažadėjo tave surasti.

– Iš kur ištraukei tą šlykštų kaklaraištį? – pasakė ji, gyvai pajusdama laimę, kuri, atslūgus pirmajai panikos bangai, apsėmė ją ir trukdė galvoti.

– Vakar pirkau jį Rivoli gatvėje, – atsakė Alanas, ir jo balse buvo girdėti lengvas juokas.

Jie kalbėjosi neatsigręždami vienas į kitą, tarytum dainininkas dar nebūtų nutilęs ir svetainėj dar tebevyktų kažkoks nematomas vaidinimas.

– Tu apsigavai.

– Taip.

Jis pasakė „taip" tyliu balsu, ir ji nežinojo, ar jis nepagalvojo apie ką kita. Ir vėl priešais ją šmėkščiojo veidai, atgijo pokalbiai, bet jai rodėsi, kad ji spektaklyje, kad atskirta nuo žmonių, kurie dar prieš pusvalandį atrodė tokie artimi. Pro ją praėjo girta ir kudakuojanti lėlė, ji atpažino Elizabetą.

– Tau patiko Robenas? Jis nuostabiai dainuoja, ar ne?

Prie jos pasilenkė Severenas. Abejingu balsu ji pristatė Alaną, šis atsistojo, šiltai paspaudė Severenui ranką.

– Malonu susipažinti, – tarė Severenas; jis, atrodė, varžėsi. – Jūs ilgam Paryžiuje?

Alanas kažką burbtelėjo. Ji nusprendė, kad jie turi kuo greičiau iš čia išeiti, išsiaiškinti ar neišsiaiškinti, nes, kad ir kaip ten būtų, toks smagus vakaras darėsi košmariškas. Ji taip pat atsistojo, pabučiavo Severeną ir neatsigręždama išėjo. Alanas žengė šalia, atidarė duris, padavė jai apsiaustą, bet tylėjo. Lauke kelis žingsnius jie žengė lyg nesavomis kojomis, kol jis nesiryžo paimti jai už parankės.

– Kur tu gyveni?

– Bako gatvėje. O tu? Taip, žinau, Rico viešbutyje.

– Ar galiu tave palydėti? Noriu pasakyti – iki durų.

– Suprantama.

Lengvas vėjelis šlavė gatves. Jie ėjo pėsti, neskubėdami. Žozė visai negalvojo apie nieką, tik: „Arčiau būtų eiti Sen Žermeno bulvaru, bet ten turbūt baisus vėjas." Su kažkokiu buku užsispyrimu ji žiūrėjo į savo kojas ir vangiai galvojo, kada ir kur pirko tuos batelius.

– Na ir prastai dainavo tas tipas, – pasakė Alanas.

– Taip. Dabar reikia sukti į kairę.

Jie sutartinai pažvelgė vienas į kitą. Alanas atitraukė savo ranką, ir ji akimirką jautėsi visai žuvusi.

– Matai, – tarė Alanas, – aš ničnieko nesuprantu.

– Ko?

Ji neturėjo noro kalbėti. Tuo labiau ji nenorėjo, kad jis jai imtų kalbėti apie juodu ar apie jų gyvenimą. Ji norėjo grįžti, ji verčiau norėjo pasimylėti su juo, bet nenorėjo kalbėti. Tačiau jis atsirėmė nugara į sieną, užsidegė cigaretę ir stovėjo prie sienos, kažkur klaidžiodamas akimis.

– Aš ničnieko nesuprantu, – tarė jis. – Ką čia veikiu? Dar liko gyventi trisdešimt metų, gal daugiau, o paskui? Kokios dar šunybės laukti? Ir ko verta visa tai, ką darome, visa tai, ką bent bandome daryti? Vieną dieną aš būsiu niekas. Tu supranti tai: niekas. Išraus mane iš žemės, atims mane iš jos, ir ji suksis be manęs. Koks siaubas!

Ji neryžtingai pasižiūrėjo į jį, paskui žengė prie jo ir atsirėmė į sieną šalia.

– Tai idiotiška, Žozė, tu tai žinai. Kas prašo mus gyventi? Atrodo, tarytum esame pakviesti praleisti savaitgalį kaime, namuose, kur daugybė spąstų ir slidus parketas, namuose, kur mes bergždžiai bandome surasti namų šeimininką, Dievą ar dar galai žino ką. Jie visiškai tušti. Taip, tik savaitgalis,

daugiau nieko. Ir kaip surasti laiko suprasti vienas kitą, mylėtis, pažinti vienas kitą. Ar ne pikti juokai? Niekas, tu suprask. Vieną dieną nieko nebebus. Tamsa. Nebūtis. Mirtis.

– Kodėl man tai sakai?

Ji drebėjo nuo šalčio ir iš instinktyvaus siaubo, klausydamasi jo susimąsčiusio balso.

– Todėl, kad tik apie tai ir tegalvoju. Bet kai tu šalia manęs, naktį, kai mums abiem šilta, man į tai nusispjauti. Tik tada. Man nusispjauti, kad mirsiu, aš bijausi tik dėl tavęs, kad tu mirsi. Kad ir kokie būtų svarbūs dalykai, kokios svarbios idėjos, jie man nieko nereiškia; man svarbiausia justi tavo alsavimą. Kaip gyvulys, aš visą laiką budžiu. Kai tik tu pabundi, ieškau priebėgos tavyje, tavo sąmonėje. Aš puolu ant tavęs. Aš gyvenu tavimi. O! Kai pagalvoju, kad tu sėdai į lėktuvą be manęs, kad jis galėjo nukristi! Tu pamišėlė! Tu neturėjai teisės. Įsivaizduok: gyventi be tavęs?

Jis tuojau pat pasitaisė:

– Norėjau pasakyti, kad be tavęs ne gyvenimas, o tik egzistavimas. Suprantu, kad tu manęs nebenori, suprantu, kad...

Jis giliai patraukė dūmą, paskui staiga atsiplėšė nuo sienos.

– Ne. Nieko nebesuprantu. Kai atsisėdau šalia tavęs ir kai tu dar nematei manęs, man net pasirodė, kad esu pririjęs kokaino ar mirtinai girtas. O juk seniai begėriau. Supranti?

Jis paėmė ją už parankės.

– Ar yra kas nors tikra tarp mūsų, ar ne?

– Taip, – atsakė Žozė. Ji kalbėjo švelniai, ji norėjo atsiremti į jį ir pabėgti nuo jo. Taip, yra kažkas tikra.

– Aš einu, – tarė Alanas. – Grįžtu. Jei nueisiu iki tavo durų, pro jas ir įeisiu.

Jis akimirką palaukė, bet ji nieko nepasakė.

– Tu ateik pas mane į viešbutį rytoj, – vėl prabilo jis tyliai. – Iš pat ryto. Prižadi?

– Taip.

Ji norėjo pasakyti „taip" dėl visko, ir jos akys pasruvo ašaromis. Jis pasilenkė prie jos.

– Neliesk manęs, – pasakė ji.

Ji matė, kaip jis tolsta; jis bėgo, ir ji, nors buvo visai arti viešbučio, susistabdė taksi.

Ji atsigulė tuoj pat. Drebėjo nuo šalčio, iš nervingumo, iš liūdnumo. Jis pasakė būtent tai, ką turėjo pasakyti, jis apibendrino jų problemą, jis priminė jai didžias ir nenuginčijamas tiesas – laiką, mirtį, jis jai nurodė vienintelį būdą apgauti juos nenusigėrus ir nepamišus. Meilę. „Aš tave myliu, bet ir tu negali tvirtai pasakyti, kad nebemyli manęs, man tavęs reikia, o ką tu dėl to prarandi?" Taip, tikrai, jis teisus. Bet tas žvėris, įsiutęs, kad jį sugavo, nusiminęs, kad leidosi sujaudinamas, juk tai irgi ji. Tas žvėris, toks linksmas ir toks smalsus kokteilio pradžioje, toks gailestingas tai Elizabetai, taip sujaudintas Severeno mažojo žvėryno, juk tai irgi ji. Viskas pasidarė taip tolima, neteko svorio, tapo neįdomu, kai tik ji šalia savęs išvydo Alano ranką. Ji atskyrė ją nuo žmonių. Ne todėl, kad ji per daug jį mylėjo, bet todėl, kad jis nemylėjo žmonių ir tempė ją paskui save, į savo egocentrišką beprotybę... Jį, tik jį vieną, ji turi matyti, nieko kito, tik jį vieną, nes jis temato vien ją. Ji užmigo vos padėjusi galvą, išsekinta, nusigręžusi į sieną.

Kitą rytą buvo giedra, šalta ir vėjuota. Išeidama ji karčiai gailėjosi pažadėjusi ateiti į Rico viešbutį: mieliau ji būtų pasėdėjusi

„Dviejų lobių" arba „Floros" terasoje, susitikusi su senais draugais, šnekėjusi kvailystes, gerdama pomidorų sultis, kaip kitados. Eiti pas Alaną į Rico viešbutį jai atrodė kone tas pat, kaip veikti pagal amerikonišką ir baisiai dirbtinį scenarijų, ir tai neturėjo jokio ryšio nei su tuo oru, kuriuo ji kvėpavo, nei su jos žingsniais Sen Žermeno bulvaru, tykiu ir palaimingu, nužymėtu žalių šviesų punktyrais. Ji pėsčia atėjo iki Vandomo aikštės, paklausė, kuriame kambaryje gyvena Alanas, ir apie save, apie jį, apie juodu pagalvojo, tik darydama jo duris.

Jis gulėjo plikais pečiais, apsivyniojęs kaklą sena raudona šerpe. Lovos kojūgaly buvo numestas pirmųjų pusryčių padėklas, ir ji su pasidygėjimu pagalvojo, kad jam teko gerokai prisiversti juos suvalgyti. Apskritai ji buvo metusi jį savo valia ir ateina pas jį susitarti dėl skyrybų.

– Tu nuostabiai atrodai, – pasakė jis. – Sėskis.

Ji atsisėdo į nepatogų fotelį, kuriame galėjai tik prisiglausti ant kraštelio arba kone aukštielninkas voliotis. Ji pasirinko pirmąją padėtį.

– Laimė, kad neturi rankoj krepšio ir skrybėlės, – juokavo jis. – Nes pamanyčiau, kad ateini prašyti kiaušinienės su bekonu likučių.

– Atėjau prašyti skyrybų, – atsakė ji sausai.

Jis ėmė juoktis.

– Kaip ten bebūtų, nesistenk rodytis tokia žiauri. Tu atrodai kaip... kaip vaikas. Beje, tu iš tiesų taip ir neišsiskyrei su savo vaikyste, ji visada eina šalia tavęs, rami, skaisti, tolima, lyg antrasis gyvenimas. Tavo mėginimai priartėti prie tikrojo gyvenimo bergždi, ar ne, brangioji? Aš apie tai ginčijausi su Bernaru.

– Nesuprantu, ką čia galėtų veikti Bernaras. Ir aš jam tai pasakysiu. Bent jau...

– Nusuksi jam ausį. O jis tau pasakys, kad iš visų žmonių, kuriuos jis pažįsta, tu pati humaniškiausia.

Ji atsiduso. Tokios kalbos nieko neduos. Jai lieka tik išeiti iš viešbučio. Tačiau Alano linksmumas, jo šypsena ją keistai jaudino.

– Palik tą fotelį ir eikš čia, – tarė jis. – Tu bijai?

Ji atsisėdo ant lovos. Jie buvo labai arti vienas kito, ir ji matė, kaip nepastebimai darėsi švelnesni jo bruožai, drumstėsi akys. Jis ištiesė ranką, paėmė jos plaštaką, uždėjo ant antklodės raukšlės.

– Aš noriu tavęs, – tarė jis. – Tu jauti tai?

– Ne apie tai kalbi, Alanai...

Raudona šerpė čiužtelėjo jos veidu, jis parvertė ją, prisispaudė, jinai nieko nematė, tik antklodės antvalkalo baltumą ir įdegusį Alano kaklą, kur ryškiai buvo įsirėžusi viena raukšlė.

– Aš noriu tavęs, – pakartojo jis.

– Aš apsirengusi, išsidažiusi ir visai rimta. Aš vos kvapą beatgaunu. Tavo užsidegimas man mielas, bet turiu su tavim pasikalbėti.

Tačiau ji mašinaliai paglostė jo nugarą, ir Alanas, spausdamasis prie jos, valandėlę vos beatgavo kvapą, rankos nervingai graibstė jos drabužius, pagaliau ji leido jam daryti, ką jis nori, vis dar nenuspręsdama, ar norėtų užmigti po blogos nakties, ar atkurti ryšį su šalia esančiu vyru. Netrukus lovoje jie jau buvo visai nuogi, nekantrūs, pailsę, tapę grobiu tos fizinės vaizduotės, kuria kartais yra meilė, su ašaromis akyse

klausdami savęs, kas galėjo juos išskirti taip ilgam, klausydamiesi to niršaus bei nepasotinamo kūno skundo ir kartodami jį, paverčiantį ramią Vandomo aikštės dieną į šešėlių ir šviesų sinkopes, o medinę drožinėtą lovą – į plaustą.

Paskui kurį laiką jie gulėjo nejudėdami, tik švelniai šluostydami prakaitą vienas kitam nuo kūno. Dabar jau ji prigludo prie jo.

– Rytoj paieškosiu mudviem buto, – pagaliau pasakė Alanas.

Ji nė nekrustelėjo.

– Aš daug geriau jausčiausi Ki Veste, – pasakė Alanas. – O tu ne. Tau šiuo metu reikia žmonių. Tu nori matyti žmones, tiki žmonėmis. Labai gerai. Matysimės su žmonėmis, tavo žmonėmis, tu man pasakysi, kurie jų įdomūs. Kai tau jie nusibos, išvyksime į kokią ramią vietelę.

Ji klausėsi jo palenkusi galvą, it susigėdusi lengvabūdė moteris, paskui atsakė:

– Puiki mintis. O kai išvyksime į ramią vietelę, tu prisiminsi mano, kaip tu sakai, žmonių vardus ir klausinėsi: „Kodėl penktadienį spalio devintą meilikavai su Severenu?"; „Miegojai su?.."

Per vieną vaikiškumo priepuolį – o jie pasitaikydavo gana retai – jis trenkė savo stiklinę žemėn, ir tik ką priimta kambarinė pareiškė ilgiau čia nepasiliksianti, jei kasdien kartosis tokie dalykai ir taip toliau. Apskritai jų butas buvo labai jaukus, nors mansardiniai kambariai labiau priminė Holivudo įsivaizduojamą, bet netikrą senųjų Paryžiaus kvartalų bohemos buveinę. Žozė čia pastatė keletą patogių ir palyginti dailių

baldų, pianiną ir didžiulį elektrinį grotuvą. Pirmą mielą rytą jie sutiko gulėdami tuščiame kambaryje – čia tebuvo lova, lempa ir peleninė – ir klausydamiesi puikaus Bacho įrašo, kuris juos vėl užmigdė. Kitos dienos prabėgo lakstant pas antikvarus ir bastantis po sendaikčių turgavietes, buvo dar keletas vakarų. Žozė atsivesdavo Alaną į juos, kaip kad katė tempia savo kačiuką, įsikandusi jam už pakarpos, o tas, kilus menkiausiam pavojui, pasirengęs sprukti šalin. Bent toks buvo palyginimas, kurį paleido Bernaras. „Skirtumas tik toks, kad katės taip daro iš meilės, – pridūrė jis tulžingai, – o tu iš išskaičiavimo. Iš baimės, kad jis pasigers, iš baimės, kad bus nemalonus, iš baimės, kad kels tau scenas." O Alanas, priešingai, vaidino jauno, naivaus ir apgauto amerikiečio vyro vaidmenį taip pabrėžtinai, kad Žozė ėmė ir juokas, ir siaubas.

– Žinote, – pasakė Alanas sužavėtam Severenui, – aš toks patenkintas, kad jūs pabūsite man gidu. Amerikoje mes taip nutolę nuo Europos, ypač nuo Prancūzijos, tokios visur subtilios ir rafinuotos. Tarp jūsų jaučiuosi esąs drimba ir bijau varžyti Žozė.

Šie keli kuklūs žodžiai ir dar tokia išvaizda, kaip Alano, pavergė visų širdis. Daugelis mieliau būtų norėję, kad Žozė jo nevaržytų. O jai, kuri kas vakarą girdėdavo, kaip Alanas su šaltakraujišku žiaurumu mėsinėja šitas širdis, kartu buvo ir juokinga, ir liūdna, lyg klausantis neteisingo teismo nuosprendžio. Ir vis dėlto kai kurie jos draugų, jau nekalbant apie Bernarą, girdėdami, kaip kartais Alanas juokiasi, stebėdavosi jo mąstysena ir žiūrėdavo į jį nepatikliai, nors ir su simpatija, jausdavo maždaug tai, ką jausdavo, tik ne taip nuosekliai, pati Žozė; būtent tai ją truputį ir ramino.

Jie buvo susitarę, – po ilgų ir nenuoseklių ginčų tą rytą, kai ji atėjo į Rico viešbutį, rytą, kurio nei vienas, nei kitas nepajėgė pavadinti kitaip, kaip susitaikymu, – jie buvo susitarę, kad, svarstydami Žozė išvykimą, įjudviejų išsiskyrimą ir susitaikymą, paieškos kitų išeities pozicijų, negu iki šiol, kitų žodžių. Ne todėl, kad vienas ar kitas būtų per daug tikėjęs tais terminais. Pavargę nuo savo įnorių, taip jie lyg ir sutartinai nulenkė galvas prieš socialinius dėsnius, epochos įsitikinimus ir jų aplinkos papročius. Prisipažindami esą pavargę, jie tuo pat metu, tik kur kas giliau, turėjo prisipažinti, kad tas išvykimas, skausmingas jiems abiem, tos dvi savaitės, kai jie jautėsi pasimetę, o ypač tas vakaras, kai jie vėl surado vienas kitą ir kurį kiekvienas prisiminė be galo romantiškai – vėjas, negras dainininkas, nuostaba, baimė, – kad visa tai neatitinka tų formulių. Iš tiesų, Alanui tai buvo: „Tu pripažink, kad man priklauso visas tavo gyvenimas", o Žozė: „Pripažink, kad tu nesi visas gyvenimas." Bet jie nepasakė to vienas kitam. Tik paprasčiausiai: „Mes esame laisvi, gyvename tarp žmonių, bandome gyventi tarp žmonių dviese."

Deja, viskas jai buvo lyg be druskos. Kur Žozė bebūtų, ją sekė Alano žvilgsnis, įkainodavo jos pašnekovus, jai atrodė, kad ji girdi, kaip dirba jame esąs nepailstantis mechanizmas, kurdamas ir perkurdamas situacijas, kažką fantazuodamas, kažką apskaičiuodamas. Vakarais ji išgirsdavo tik menką šio mechanizmo atlikto darbo aidą, nes Alanas bijojo, kad ji vėl nepabėgtų nuo jo, bet Žozė žinojo, kad tas mechanizmas dirba nesustodamas. Užtekdavo jai staiga atsigręžti į vyrą, ir ji beveik visada nutverdavo jį įtemptai sekantį ją. Šalia viso to buvo lova, ir Žozė stebėjosi, kad tai dar egzistuoja, kad tai

pranoksta jos nuovargį. Naktį jiedu sutartinai vėl pergyvendavo jausmų sąmyšį, nekantrūs, uždusę, kad rytą pabudę būtų dvigubai nepatiklesni. Be abejo, ji ne dėl to gyveno su juo. Bet ar būtų gyvenusi be to?

Laukdami, kuo viskas baigsis, jie pamažėl apsiprato su savo nauju gyvenimu, su ilgais rytmečiais, pirmaisiais pusryčiais, popietėmis, skirtomis arklių lenktynėms ir muziejams, vakaronėmis tarp senų Žozė bičiulių. Alanas, suprantama, nedirbo. Jiedu gyveno kaip turistai, ir Žozė atrodė, kad visa taip laikina ir nerealu, o Alanas tuo tik džiaugėsi, laukdamas, kol jai galutinai įgris ir jis ją išsiveš kitur. Kitur, kur jie bus vieni. Laukdamas jis rodėsi jai meilus, bet tai buvo meilumas, kuris kartais kitiems atrodo įnoriu. Tik šis įnoris, ji tai žinojo, buvo jos gyvenimas.

Bernaras juos lankydavo gana dažnai. Jis perprato jų žaidimą ir visaip stengėsi palaikyti Žozė, grąžinti jai Paryžių, padėti atgauti savo žavumą, apsiprasti žmonėse. Bet jam dažniausiai atrodydavo, kad jis, užuot padėjęs jaunai, laisvai ir gyvenimu besidominčiai moteriai, bergždžiai stengiasi įtraukti į pokalbį kurčnebylę. Jis matydavo, kaip jos žvilgsnis ūmai pradeda blaškytis po svetainę, atsitrenkia į Alano žvilgsnį ir vėl įsminga į jį susirūpinęs, pilnas bejėgio pykčio. Galop jam atrodė, kad vienintelis aktas, kuriuo ji pareiškė savo nepriklausomybę, buvo groteskinis nuotykis su ryklių žveju. Kai jis vieną dieną tai pasakė jai, ji nusisuko ir daugiau nė žodžio.

– Atrodo, tarsi tu gyventum dvilypį gyvenimą, – pasakė jis. – Antrasis gyvenimas visur seka paskui tave toks artimas vaikystei, kad tu negali jo atsikratyti, gyvenimas, kur tuo pat

metu esi ir neatsakinga, ir nubausta, visada susijusi su žmonėmis, kurie tave teisia ir kuriems tu duodi teisę save teisti vien todėl, kad gali priversti juos kentėti.

Išsiblaškiusi ji papurtė galvą. Šis pokalbis vyko pas Severeną tą patį vakarą, aplinkui buvo toks šurmulys, kad jie pagaliau galėjo ramiai šnekėtis.

– Alanas neseniai man jau yra sakęs tai, jūs čia sutariate. Bet ką man galėtum pasiūlyti vietoj to? – paklausė ji.

– Aš?.. – jis buvo besakąs „viską", bet paskui pagalvojo, kad tai būtų per daug skambus žodis. – Aš? Aš čia niekuo dėtas. Kalbame apie tai, kad esi nelaiminga ir belaisvė. O tai tau visai netinka.

– O kas gi man tinka?

– Bet kas, kad tik tavęs tai neverstų kentėti. Jis tave myli tokiu būdu, kad tave nuolatos vargina, ir tu laikai tai kažkuo teigiamu. Bet taip nėra.

Ji paėmė cigaretę, užsidegė žiebtuvėliu, kurį jis jai padavė, nusišypsojo.

– Štai ką tau pasakysiu. Alanas yra įsitikinęs, kad kiekvienas žmogus įklimpęs savo prigimties purve ir niekas negali jo iš ten ištraukti, tuo labiau neapibrėžti veiksmai ir nesuprantami žodžiai, kurių jis kasdien griebiasi ar stengiasi pasakyti. Šia prasme jis pats yra nepataisomas, nekomunikabilus.

– O tu?

Ūmai įtempimas, kaustęs ją iki tol, atslūgo, ji atsirėmė į sieną ir prakalbo taip tyliai, kad Bernaras, norėdamas girdėti, ką ji sako, turėjo pasilenkti prie jos.

– Aš? Aš netikiu žmogaus niekingumu. Tokia patetika mane žudo. Niekas nėra beviltiškai paskendęs purve. Aš ti-

kiu, kad kiekvienas žmogus kuria savo gyvenimą laisva, valinga veikla, garbingai ir ryžtingai. Tik visur matau lyrinius jausmus, kurie vadinami nuoboduliu, meile, melancholija ar tingumu. Žodžiu...

Ji uždėjo ranką ant Bernaro rankos, suspaudė ją, ir jis suprato, kad valandėlei ji visiškai pamiršo Alano žvilgsnį.

– Žodžiu, netikiu, kad esame žuvę žmonės. Greičiau gyvi gyvuliai, lyriški gyvuliai.

Jis suspaudė jos ranką tarp savų ir nepaleido. Ji nė nebandė jos ištraukti. Norėjo ją apkabinti, priglausti prie savęs, paguosti. „Mano mielas gyvuly, – kuždėjo jis. – Mano mažyti, lyriškas gyvulėli." Ji atšlijo nuo sienos ir, visiems matant, ramiai pabučiavo jį. „Jei tas beprotis ateis čia rėkdamas, – galvojo jis užsimerkęs, – jei tas apsėstasis pabandys įsikišti, aš jį nudobsiu." Bet ji jau atitraukė savo lūpas nuo jo lūpų, ir jis suprato, kad galima bet ką taip pabučiuoti į lūpas, kai aplinkui pilna žmonių, ir niekas to nepastebės.

Ji tuoj pat atsitraukė nuo jo. Ji nė pati nežinojo, kodėl jį pabučiavo, bet nė kiek dėl to nesusidrovėjo. Jo žvilgsnyje, kuriuo jis žiūrėjo į ją, buvo kažkas tokio, kam neįmanoma atsispirti, tiek švelnumo ir pritarimo jai, kad ji užmiršo viską aplinkui. Ji buvo ištekėjusi už Alano, jis – vedęs Nikolę, jinai jo nemylėjo, bet turbūt niekas jai šią valandėlę nebuvo toks artimas, kaip jis. Jai atrodė, kad ji negalės pakęsti Alano priekaištų, jeigu jis atsitiktinai matė juos bučiuojantis, bet tuo pat metu tvirtai žinojo, kad jis to nematė. Jam tai būtų buvęs toks nepriimtinas reginys, kad turėjo jo išvengti. „Aš pradedu tikėti lemtimi", – pagalvojo Žozė ir nusijuokė.

– Aš tavęs ieškojau, – tarė Alanas. – Įsivaizduok, susitikau vieną tipą, su kuriuo universitete mokėmės tapyti. Jis gyvena čia. Norėčiau vėl su juo pasikalbėti.

– Tu tapai? – Žozė buvo apstulbinta.

– Kai buvau devyniolikos, labai mėgau. Pagaliau ar tai ne užsiėmimas? Butas jau sutvarkytas, ir aš nežinau, ką man kiauras dienas veikti, nes praktiškai nieko nemoku dirbti.

Jis atrodė veikiau užsidegęs negu sarkastiškas.

– Nusiramink, – pasakė jis, imdamas ją už pečių ir priglausdamas prie savęs. – Aš neversiu tavęs maišyti man dažų, galėsi eiti pasivaikščioti su savo draugais ar viena, nes vis tiek...

– Tu turi talentą?

„Aš tikriausiai išgelbėta, – pagalvojo Žozė. – Jis galbūt pradeda domėtis kuo kitu, ne tik manim." Tuo pat metu ji norėjo, kad vėl viskas suktųsi vien apie ją.

– Nemanau. Bet piešiu gana pakenčiamai. Rytoj pradėsiu. Įsitaisysiu galiniame tuščiame kambaryje.

– Tu ten nieko nematysi.

– Aš nemoku piešti to, ką matau, – tarė jis ir prapliupo juoktis. – Pirmąjį savo kūrinį pasiųsiu motinai, kad parodytų šeimos psichiatrui, jį tai tikriausiai pralinksmins.

Ji žiūrėjo į jį sutrikusi. Jis paleido ją.

– Tu nepatenkinta? Aš maniau, kad tau patiks, jei ką nors dirbsiu vienui vienas.

– Esu labai patenkinta, – atsakė ji. – Tau tai bus be galo gerai.

Kartais jis kalbėdavosi su ja lyg su savo motina. Ir Žozė pagaliau išmoko jam atsakyti jos tonu.

– Kaip sekasi?

Ji pravėrė duris, įkišo galvą. Alanas net tapydamas dėvėdavo savo dailias tamsiai mėlynos spalvos eilutes ir kone baisėdamasis klausydavosi Severeno įtikinėjimų, kad dailininkui tinka dėvėti aksomines kelnes ir sportinį megztinį. Iš tiesų, galinis kambarys mažai tebuvo panašus į dailininko dirbtuvę. Tolėliau nuo lango stovėjo molbertas, ant stalo gulėjo tvarkingai išdėliotos dažų tūbelės, kelios švarios drobės lentynoje, o kambario viduryje ant minkštos kėdės sėdėjo dailiai apsirengęs jaunas vyras ir išsiblaškęs rūkė. Galėjai pagalvoti, kad jis laukia dailininko, kuris jį turi piešti. Tačiau jau dvi savaitės jis čia praleisdavo kiekvieną popietę ir išeidavo švarut švarutėlis, be jokios nuovargio žymelės, kuo puikiausiai nusiteikęs. Žozė neišmanė, nė ką begalvoti, tačiau, dirbo jis juokais ar rimtai, jinai kasdien galėdavo ketvertą valandų praleisti viena, ir tai jau buvo šis tas.

– Puikiai. O ką tu veikei?

– Nieko. Buvau mieste išsiblaškyti.

Ji sakė tiesą. Po pusryčių ji sėsdavo į automobilį, neskubėdama važiuodavo gatvėmis, o kai užsigeisdavo – sustodavo. Ji aptiko vieną skverą ir jį labai pamėgo, ypač dailiai nuaugusį medį, tad dažnai prastovėdavo ten gerą valandą, neišlipdama iš mašinos, žvalgydamasi į retus praeivius ir klausydamasi, kaip žiemos apnuogintose medžių šakose siaučia vėjas. Ji svajodavo, rūkydavo cigaretę, kartais įjungdavo radiją ir sėdėdavo nejudėdama, lyg mirusi, apimta švelnaus džiaugsmo. Ji nedrįso to papasakoti Alanui, jis, ko gero, pavydėtų labiau, negu žinodamas, kad ji buvo su kuo nors susitikusi. Beje, ji

neturėjo noro susitikti su bet kuo. Paskui užsivesdavo mašiną, iš lėto, pro bet kur, grįždavo.

Pamažėl popietė baigdavosi, ir ji jausdavo, kad ją ima slėgti būtinybė grįžti pas vyrą, bet kartu apimdavo ir savotiškas palengvėjimas, tarytum Alanas būtų buvęs vienintelis ryšys, siejąs ją su gyvenimu. Miegoti, sapnuoti... kaip mielai ji leistų gyvenimą, gulėdama paplūdimyje ir žiūrėdama į jūrą, arba kaimo troboj, mėgaudamasi žolės kvapu, ar šito skvero pakrašty, svajodama, viena, pristabdžiusi savo sąmonėje laiko tėkmę.

– Kada tu man ką nors parodysi?

– Galbūt už kokios savaitės. Ko tu juokiesi?

– Atrodai taip, lyg lauktum svečių. Kalbama, kad žmonės, kurie grumiasi su tapyba...

– Aš nežinau, ką reiškia „grumtis". Bet tiesa, kad aš baisiai bijau išsitepti rankas, o tapant to išvengti be galo sunku. Aš noriu išgerti, o tu?

– Ir aš. Kol tu nusivalysi nuo savo smiliaus raudoną cinoberio dėmelę, paruošiu tau martinio. Dailininko žmona, tobula ir uoli...

– Norėčiau, kad tu man papozuotum.

Ji apsimetė neišgirdusi, ką jis pasakė, ir greitai uždarė duris. Kiek vėliau atėjo ir jis, bet savo pageidavimo nebepakartojo. Nuo to laiko, kai pradėjo tapyti, jis gėrė daug mažiau ir, atrodė, stengiasi namuose įsikurti ne taip, kaip viešbutyje.

– Kur tu važinėjai?

– Gatvėmis. Išgėriau stiklinę arbatos nedidukėje aikštėje netoli Orleano vartų.

– Viena?

– Taip.

Jis šypsojosi. Ji rūsčiai pažvelgė į jį. Jis susijuokė.

– Įsivaizduoju, kad tu manimi netiki.

– Tikiu, tikiu.

Jai knietėjo paklausti: „Kodėl?“, bet nutylėjo. Ir tai, kad ji nieko neklausinėjo, jį nustebino. Ji atsistojo.

– Esu tuo patenkinta. Tai yra patenkinta, kad tu manim tiki.

Ji kalbėjo visai meiliai. Jis staiga paraudo ir ėmė kone šaukti:

– Tu patenkinta, kad sklaidosi mano liguistas pavydas. Tu patenkinta, kad mano momuonėlis kietėja. Tu patenkinta, kad aš pagaliau suradau darbą, vertą žmogaus vardo, nors nieko kito nedarau, tik teplioju drobes. Taip?

Ji nieko neatsakė. Krizė prasidėjo. Ji nuvirto į fotelį.

– „Mano vyras pagaliau tapo panašus į vyrą, jis mane bent keturias valandas per dieną palieka ramybėje. – Štai ką tu galvoji. – Jis gadina drobes, kurių vargšai talentingi vyrukai galbūt neįstengia nusipirkti, bet aš, aš esu rami.“ Ar ne?

– Esu patenkinta matydama tave dirbantį naudingą darbą. Kaip ten bebūtų, tu ne vien teplioji drobes, net jei nieko daugiau ir nesugebi, tik drobes teplioti.

– Aš nieko daugiau ir nedarau, tik teplioju. Bet geriau, negu tu manai. Bet kuriuo atveju tai nė kiek ne blogiau, negu valandas kiurksoti automobilyje ir dairytis po skverą.

– Aš tau nepriekaištauju, – tarė ji ir nutilo. – Iš kur tu žinai, kad aš... kad... apie mano skverą?..

– Aš tave seku, – pasakė jis. – O ką tu manei?

Ji pažvelgė į jį it perkūno trenkta. Ir pajuto ne pyktį, bet veikiau baisią ramybę. Ką gi, niekas nepasikeitė, gyvenimas eina sena vaga.

– Tu mane seki? Kiekvieną popietę? Bet juk tu tapai?

Ji prapliupo juoktis. Alanas buvo baltas kaip numirėlis. Jis nutvėrė ją už rankos ir nusitempė, kvatojančią iki ašarų, paskui save.

– Vargšas detektyvas, – lemeno ji. – Kaip jis nenumirė iš nuobodulio.

Alanas nusitempė ją iki galinio kambario.

– Štai mano pirmoji drobė.

Jis atgręžė į ją paveikslą. Žozė neką nutuokė tapyboje, bet tai, ką pamatė, jai pasirodė ne taip jau prasta. Ji liovėsi juokusis.

– O žinai, visai neblogai.

Jis vėl atrėmė paveikslą į sieną, valandėlę neryžtingai žiūrėjo į ją.

– Apie ką tu galvoji viena, kiauras valandas sėdėdama mašinoje? Apie ką? Pasakyk, aš tave maldauju.

Jis prispaudė ją prie savęs. Tuo pat metu ji jautė ir pasišlykštėjimą, ir gailestį.

– Kodėl tu mane seki? Žinai, kad tai labai nemadinga ir labai žema? Tas vargšas vaikinas tikriausiai neapkenčia to skvero.

Ją vėl suėmė juokas. Ji prikando lūpą.

– Pasakyk, apie ką tu galvoji?

– Aš galvoju... aš net nežinau ką. Nuoširdžiai tau sakau, nežinau, apie ką galvoju. Apie tą medį, apie tave, apie žmones, apie vasarą...

– O tu man tiksliau pasakyk, ką galvoji?

Ji staiga išsiplėšė iš jo glėbio. Jos jau nebeėmė juokas.

– Paleisk mane. Tu esi net nebežinau koks, tu esi nešvankus, taip klausinėdamas. Aš apie nieką negalvoju. Tu girdi, apie nieką.

Ji trenkė durimis ir išbėgo. Po valandos grįžo jau nusiraminusi ir rado jį mirtinai nusigėrusį.

Jie visi trys sėdėjo mažojoje svetainėje, kur pagaliau buvo pastatyta sofa ir du krėslai. Žozė gulėjo ant sofos, abu vyrai kalbėjosi per ją. Popietė baigėsi.

– Žodžiu, – tarė Bernaras, – ji tave beprotiškai įsimylėjusi, mano mielas Alanai.

– Aš beveik džiaugiuosi, – pasakė Žozė abejingai. – Ne su vienu ji yra gana bjauriai pasielgusi.

– Nesuprantu, apie ką jūs kalbate, – bodėdamasis atsakė Alanas.

– Apie Laurą Dor. Prieš dešimt dienų vakarieniavom su ja pas Severeną. Maždaug penkiasdešimties metų. Kadais buvusi labai graži, dar ir dabar nebjauri. Priiminėja ketvirtadieniais.

– Penkiasdešimties? Tu perdedi, Žozė. Jai ne daugiau kaip keturiasdešimt. Ji dar labai, labai patraukli.

– Bet kuriuo atveju aš čia niekuo dėtas, – tarė Alanas. – Ar tik tu nepradedi pavyduliauti?

– Ė, ė... – šypsodamasi pasakė Žozė. – Ką čia gali žinoti? Ko gero, pasikeisime vaidmenimis.

Bernaras nusijuokė. Jie jau buvo įpratę šaipytis iš Alano pavydo kaip iš mažytės manijos, bergždžiai vildamiesi jį

sušvelninti. Alanas juokdavosi kartu, nesistengdamas nė trupučio pasikeisti, ir tai juos pykindavo.

– Na, kaip, eisit pas ją po vakarienės ar ne? Man reikia paskubėti.

– Tikriausiai, – tarė Alanas. – Mes dar nueisim pažiūrėti siaubo filmo, o paskui pasimatysime.

Kai Bernaras išėjo, jie dar valandėlę kalbėjosi apie Laurą Dor, kurią Žozė gerai pažinojo. Lauros vyras visada būdavo užsiėmęs reikalais, o ji pati jautė liguistą aistrą tam pačiam žvėrynui, kaip ir Severenas. Ji turėjo du ar tris gerai įsitaisiusius meilužius, neįsiveldama dėl jų į didelius skandalus, ir vertė kentėti keletą kitų, per daug dėl to nesigrauždama. Tai buvo visada tykančios moters tipas, apie ką Žozė nenorėjo kalbėti. Bet Alanui dėl visa pikta pasakė tai. Šiaip jau Laura buvo protinga moteris, kartais gana keista, bet dėl to Žozė jos nesmerkė.

Jie atvyko pas ją vidurnaktį, gerai nusiteikę po siaubo filmo, ir Laura Dor surengė jiems iškilmingą priėmimą. Ji buvo didelė, rusvaplaukė, apkūni, bet veidukas – kaip katės, ir Žozė nustebo, pajutusi jai keistą baimę. Alanas, nutaisęs savo įprastinę suvilioto ir naivaus amerikiečio miną, bematant buvo paimtas į nelaisvę, ir Žozė, pasibaigus maždaug tokio stiliaus supažindinimo ceremonijoms: „Jūs pažįstate mažytę Žozė?“ ir „Štai Alanas Ačas“, matydama, kad Bernaras užimtas, pasuko prie vieno iš „buvusių“ senų savo bičiulių. Bernaras prie jos priėjo kiek vėliau.

– Manau, kad viskas klojasi kuo geriausiai.

– Kam?

– Laurai ir Alanui. Pažiūrėk.

Jie stovėjo svetainės gilumoje, Laura žiūrėjo į Alaną su keista išraiška akyse, o jis šypsodamasis pasakojo filmo, kurį jie tik ką buvo matę, turinį. Žozė tyliai švilptelėjo.

– Tu matei jos žvilgsnį?

– Tai vadinasi aistra. Lauros Dor aistra. Žaibo smūgis.

– Vargšė... – pasakė Žozė.

– Nebūk tokia rami, mane tai nervina. Jei nori mano patarimo, apsimesk pavydinti, tada galėsi kiek atsikvėpti. Niekada negali žinoti, ką teks patirti...

Žozė nusišypsojo. Ji neįsivaizdavo savęs tokios abejingos savo vyrui, kad galėtų pastūmėti jį į pavytusį Lauros glėbį. Jau būtų geriau, kad jis tapytų. Ji nesirengė jo mesti, o tuo labiau toliau su juo gyventi. Nuo to laiko, kai jis atvyko į Paryžių, jai atrodė, kad ji eina įtempta virve, kad įvyko paliaubos ir ji gyvena sustirusi, taip pat toli nuo laimės, kaip ir nuo tos nevilties, kurią ji patyrė Ki Veste.

– Raiša išeitis, – murmtelėjo pati sau.

– Dažnai ji pati geriausia, – tarė Bernaras.

Paskui dvejodamas pridūrė:

– Jei tave gerai suprantu, tu trokšti juo atsikratyti? Bet be tragedijų. Ar ne taip?

– Manau, kad taip, – atsakė ji. – Nė pati gerai nežinau, ko aš trokštu, nebent ramybės.

– Kitaip sakant, ko nors kito. Bet kol jis čia, tu jokio kito žmogaus nesurasi. Tu tai žinai!

„Aš ne per daug gerai žinau, ko tu nori", – pagalvojo ji. Bet nieko nepasakė. Prie jų ėjo Alanas, lydimas Lauros. „Pagyvenusios moterys jam netinka, – galvojo Žozė. – Jis per gražus, jis vaidina Alfonsą."

– Maldavau jūsų vyrą vykti praleisti savaitgalio Vo, mano namuose kaime. Jis jau beveik sutiko. Galutinis atsakymas priklauso nuo jūsų. Manau, jūs tebemėgstate kaimą taip, kaip ir anksčiau, ar ne?

„Kokios čia dabar aliuzijos? – ūmai pagalvojo Žozė. – A! Taip, ji prisimena, kai lankiausi pas ją prieš penkerius metus su Marku." Ji nusišypsojo.

– Dievinu kaimą. Mielai priimu kvietimą.

– Jai bus sveika paviešėti kaime, – pasakė Alanas, kreipdamasis į Laurą. – Pastaruoju metu labai išblyškusi.

– Jos amžiuje visada reikia gerai atrodyti, – atsakė Laura linksmai.

Ji vėl įsikibo Alanui už parankės ir nusivedė jį. Bernaras nusijuokė.

– Sena taktika, – pasakė jis. – „Žozė vaikas, mielas drauge, mes suaugę žmonės" ir taip toliau. Vo tau atneš pašildą į lovą, ir pristatys tave lošti kortomis su senuoju Doru.

– Tikiu, kad man ten nebus nuobodu, – tarė Žozė. – Mėgstu kortas, pašildus ir senus ponus. O moterų klasta mane tiesiog žavi.

Grįžtant Alanas mokslingu tonu pareiškė, kad ši moteris labai išprususi ir moka priimti svečius.

– Man keista, – pasakė Žozė, – kad iš visų žmonių, su kuriais tave supažindinau ir kurie kartais būna truputį kuoktelėję, tai aš pripažįstu, tu gerbi tiktai tą, kuriai trūksta svarbiausių žmogiškų bruožų.

– O kokie, tavo nuomone, tie bruožai?

Jis buvo puikiausiai nusiteikęs. Laura Dor tikriausiai apipylė jį komplimentais, ir Žozė pagalvojo, kad buvo naivi,

manydama, jog jam tai vis tiek. Net tokie abejingi vyrai, kaip jis, turi užtektinai vyriškos tuštybės.

– Svarbiausi žmogiški bruožai? Tiksliai negaliu pasakyti. Bet, manau, sąmojis ir nuoširdumas. Ji neturi nei vieno, nei kito.

– Aš taip pat. Aš tikras amerikietis.

– Jai tikriausiai tai ir patinka. Nepamiršk rytoj įsidėti savo škotiškojo chalato pirmiesiems pusryčiams. Su juo tu panašus į kaubojų, ji bus septintam danguj.

Jis atsigręžė į ją.

– Jei tas savaitgalis tau atgrasus, mes niekur nevažiuosime, pati žinai.

Jis atrodė esąs labai patenkintas. „Aš turiu jam iškelti pavydo sceną, – galvojo Žozė, – Bernaras teisus." Ji nusivalė nuo veido dažus ir atsigulė gožiama prieštaringų minčių. „Niekada nepasidarysiu tokia nepakenčiama kaip jis", – pagalvojo ji prieš užmigdama ir nusišypsojo tamsoje.

Dorų namas Vo buvo ilgas ūkinis pastatas, pretenzingo dekoratoriaus pertvarkytas į angliško tipo kaimo namą, apstatytas giliomis, oda aptrauktomis sofomis, o sienos išklotos tokiais brangiais rankų darbo audiniais, kad tiesiog siaubas ėmė. Atvykę apie penktą valandą, jie ilgai ėjo pėsčiomis į sodybą. „Tikras mano prieglobstis", – pasakė rimtai Laura, medžių pavėsyje atmesdama aukštyn savo rusvus plaukus. Jie užkando visiems įgrisusių minkštai virtų kiaušinių. „Galiu prisiekti, kad jie šios dienos"... – pasakė Laura, papurtydama savo rusvus plaukus palei svečių veidus – ir dabar sriubčiojo vietinę degtinę. „Tai atstoja bet kokį viskį", – kalbėjo Laura,

ir jos rusvi plaukai blykčiojo apšviesti židinyje liepsnojančios ugnies. Žozė, įsitaisiusi ant sofos, stebėjosi, kiek jų šeimininkė ištesės atsitūpusi lyg Žiži priešais židinį, ištiesusi į liepsną savo lakuotus nagus, atstačiusi savo ekstazišką veidą. Be jųdviejų, dar buvo pakviestas jaunas nešnekus dailininkas, dvi jaunos plepios moterys ir, matyt, Lauros vyras. Jis buvo mažiukas, liesas, mėlynomis akimis už akinių stiklų, ir, rodės, kaskart abejoja, imdamas cigaretę iš Hermio atvaizdu papuoštos dėžutės. Alanas ilsėdamasis kalbėjo su viena iš jaunųjų moterų apie Niujorką, ir Žozė, pradėjusi žiovauti, nutarė pereiti į šalia esančią biblioteką. „Čia kiekvienas jaučiasi kaip namie, – pasakė Laura, – aš smerkiu šeimininkes, kurios įkyri savo svečiams." Klausydamasi šių puikių žodžių, Žozė peržvelgė knygų lentynas, kur stovėjo nuostabiai išleisti, kuo rūpestingiausiai nušluostyti Lesažo* raštai ir Voltero laiškai, ir įsikniaubė į detektyvinį romaną. Po dešimties minučių ji padėjo knygą į šalį, užsimerkė. Prieš penkerius metus ji buvo šitame kambaryje su savo bičiuliais ir tuometiniu meilužiu, jie atsibeldė čia iš Paryžiaus automobiliu, susėdę keturiese ar penkiese į seną Marko MG, nes tuo metu jie iš vienos vietos į kitą keliaudavo tik visa gauja. Jie siautėjo visą naktį, ir Markas baisiausiai širdo, nes norėjo jos. Ji turėjo puikių draugų, pavydžių ir švelnių, visi jie neįsivaizdavo, kad gyvenimas gali juos išskirti ir kad vieną gražią dieną jiems atrodys kas nors svarbiau negu šis juokas ir šis tarpusavio pasitikėjimas. Ji klausė savęs, kodėl tie visi prisiminimai tuo pat metu buvo ir tokie linksmi, ir tokie skausmingi, gniaužė kvapą lyg kokia

* Alain-René Lesage (1668–1747) – prancūzų rašytojas, dramaturgas.

grėsmė, ir ji staiga pakilo iš fotelio. Tada ir pastebėjo Lauros vyrą, išsitiesusį ant kanapos. Pamatęs ją, jis krūptelėjo. Per visą vakarą jis nepratarė nė žodžio, tik vieną trumpą sakinį, kai Alanas pasiskelbė esąs visiškai abejingas politikai. „Kas nesirūpina jį supančiais žmonėmis, niekada ir pats netaps žmogumi“, – pasakė jis, bet tie žodžiai taip ir paskendo bendrame triukšme. Jinai nusišypsojo jam ir ranka parodė, kad nesikeltų. Jis sumurmėjo:

– Aš jūsų nemačiau. Gal norite išgerti?

Ji atsisakydama papurtė galvą.

– Nepakenčiu, kai tiek daug prirūkyta. Tai jūs skaitote Lesažą?

Jis taip pat nusišypsojo ir gūžtelėjo pečiais.

– Jo raštus čia padėjo dekoratorius. Atrodo, jie labai dailiai įrišti. Įsivaizduoju, kad kurią žiemos dieną, rūkydamas gerą pypkę ir glostydamas ištikimą šunį, galėčiau juos paskaityti. Vis laiko neturiu.

– Darbas?

– Taip. Kiaurą dieną skaičiuoju, skambinu, galvoju. Laimė, kad turime tą prieglobstį kaime pailsėti nuo miesto šurmulio.

– Laura irgi sako, kad tai tikras jos prieglobstis.

– Taip.

Šiame jo „taip“ buvo kažkas sarkastiško, ir Žozė nusijuokė.

– Čia bent turime laiko pagalvoti apie save pačius, – kalbėjo jis, – pajusti, kaip bėga laikas. Čia yra laukai, kur niekas negulinėja, gėlių, kurias nuskina sodininkas, žemės kvapas, kuris žadina melancholiją, ruduo.

Ji atsisėdo prie jo. Jo veidas buvo it šešiasdešimties metų berniuko, putlus ir tuo pat metu raukšlėtas. Už akinių stiklų žvilgėjo jaunos akys.

– Nekreipkite dėmesio, aš tikriausiai išgėriau per daug konjako. Kaskart, kai mano žmona priiminėja svečius, aš padauginu išgerti konjako, norėdamas pamiršti skonį tų prakeiktų minkštai virtų kiaušinių, kuriuos mūsų vištos kasdien deda. Įsivaizduokite, mūsų vištos jorkšyrų veislės. Atrodo, tai pati geriausia veislė.

„Jis arba labai girtas, arba labai nelaimingas, – pagalvojo Žozė, – arba linksmas humoristas." Instinktyviai ji pasirinko pastarąjį apibūdinimą.

– Jus labai vargina Lauros svečiai?

– Nė kiek. Aš paprastai čia nebūnu. Labai daug keliauju. Sakysim, girdėjau apie jus kalbant prieš penkerius metus ir nė karto nesu matęs, ir gailiuosi, nes jūs pašėlusiai žavi.

Tardamas paskutinius žodžius, jis lengvai linktelėjo galva, lyg pasisveikindamas su ja, ir skubiai pridūrė:

– Jūsų vyras taip pat labai gražus. Jūsų vaikai turbūt taip pat gražučiai.

– Aš neturiu vaikų.

– Jūs jų turėsite, ir jie bus labai gražūs.

– Mano vyras nenori vaikų, – atsakė Žozė šiurkštokai.

Valandėlę įsivyravo tyla. Žozė gailėjosi, kad prabilo tokiu tonu ir kad dings tas ūmus pasitikėjimas, kurį jai žadino tas žmogus.

– Jis bijo, kad jūs nemylėtumėte jų labiau negu jį, – pasakė jis atvirai.

– Kodėl taip sakote?

– Tai savaime aišku. Jis mato vien jus, kaip mano žmona mato vien jį, o jūs nieko nematote.

– Puikus trio, – sausai tarė ji.

– Puikus kvartetas, jei pasakysite, kad aš matau vien tik biržos kursą.

Jie pažvelgė vienas į kitą ir neištvėrė nesusijuokę.

– Ir jums vis tiek? – paklausė Žozė.

– Ponia, aš sulaukiau to laimingo amžiaus, kai mylimi tik tie žmonės, kurie tau daro gera. Noriu pasakyti, mylimi ne tie, kurie tave verčia kentėti, o žmonės, kurie gerbia tavo sąžiningumą. Sulauksite ir jūs šito. Atleiskite, mano konjako taurelė tuščia.

Jis atsikėlė, ir ji nuėjo paskui jį į svetainę. Ant slenksčio jiedu stabtelėjo. Alanas sėdėjo prie Lauros kojų, o ji žiūrėjo į jį taip švelniai ir taip godžiai, kad Žozė net žengė žingsnį atatupsta. Alanas pakėlė į juos akis ir sąmokslininkiškai mirktelėjo žmonai; Žozė net paraudo. Trumpam ją suėmė baimė, kad tą Alano mirktelėjimą pastebėjo ir Doras, bet tas jau ėjo per kambarį prie baro. Ji visiškai nenorėjo būti įvelta į smulkų Alano žaidimą.

Ji tai pasakė jam vakare, kai jiedu nuėjo į jiems skirtą kambarį ir Alanas, vaikščiodamas skersai ir išilgai jo, su piktdžiugišku žiaurumu pasakojo, kaip Laura jį atakuoja.

– Tavo išdaigos man nepatinka. Taip nežaidžiama su žmonėmis, kad ir kas jie būtų.

Jis liovėsi vaikščiojęs.

– Regis, to niekada nesi sakiusi. Tau dažnai čia tekdavo lankytis anksčiau?

– Kelissyk.

– Su kuo?

– Su draugais.

– Su draugais ar su draugu?

– Aš pasakiau: „Su draugais."

– Tu man niekada nesi pasakojusi apie šiuos namus kaime. Vo? Aš išklausinėjau apie tavo nuotykius pajūryje, kalnuose, mieste, bet nieko negirdėjau apie kaimą. Na?

Ji pakišo galvą po pagalve. Kai pradėjo dusti, atsargiai ją kiek pakėlė. Alano akys buvo įsmeigtos į ją.

– Nesirūpink, aš tai sužinosiu.

– Iš Lauros?

– Kuo tu mane laikai? Iš tavęs, mieloji, ir labai greit.

Ir pats nepatikėjo tuo, ką pasakė.

Vis dėlto Laura elgėsi kažkaip keistai. Jos provokacija buvo panaši į iššūkį. Kai Žozė atėjo pusryčiauti anksčiau už Alaną, Laura ją sutiko garsiais sveikinimo šūksniais ir tuoj pat ėmė liaupsinti Alaną.

– Jis dar miega? Juk jis vaikas, ir jam reikia pamiegoti. Žavingiausias tų jaunų amerikiečių bruožas, kad jie, kai juos sutinki, atrodo tik ką gimę. Gersite kavą?

– Arbatą.

– Jums taip neatrodė, kai susipažinote su Alanu? Kad jis neturi praeities? Kad ligi jūsų gyvenime jis neturėjo jokių moterų?

– Lyg ir ne, – atsakė Žozė mieguistai.

– Tik liūdna, – tarė Laura, lyg nepastebėjusi pauzės, – kad jie galvoja, jog ir visi kiti žmonės tokie pat, kaip jie. Mūsų senojoj Europoj...

Žozė nesiklausė, ką toliau kalbėjo Laura. Ji pakėlė akis, paskui ištiesė ranką prie padėklo. Dabar, po rytinio pasivaikščiojimo, per kurį Laura nepaleido Alano rankos, vesdamasi jį gerokai prieky visų svečių, pažvalėjusių nuo tyro oro, dabar ji prisiminė viską ir galvojo nesugalvojo, ką Laura norėtų tuo pasiekti. Jie susėdo į fotelius saulėkaitoj priešais namus, gėrė vaisių sultis, ir Žozė galvojo panašiai kaip ir Žanas Pjeras Doras: „Tos vejos lyg laukai, čia niekas negulinėja", kai Laura staiga sukruto, atsistojo.

– Atimu iš jūsų Alaną. Prieš pusryčius noriu jam parodyti savo nuostabiąją daržinę.

Tai sakydama, ji žiūrėjo į Žozė, ir ši jai nusišypsojo.

– Aš jūsų nekviečiu eiti, Žozė, nes jūs ją, manau, jau žinote.

Žozė linktelėjo. Būtent toj daržinėj prieš penkerius metus Laura užtiko juos, Marką ir ją, besimylinčius. Tomis dienomis jie visi gardžiai juokdavosi, vos paminėjus tą nuostabiąją daržinę. Dabar Laura tikėjosi jai įvaryti baimės... Žozė apėmė pyktis, ji išblyško, ir jaunasis dailininkas, sulaužęs savo nebylystę, lyg koks sąmokslininkas pasiūlė jai taurę portveino. Ji ją paėmė.

– Tai toji daržinė, kur aš gulėjau su Marku? – ramiai paklausė Žozė.

Akimirką įsivyravo nejauki tyla. Žozė atsisuko į Alaną.

– Nebeprisimenu, ar esu tau apie tai pasakojusi. Apie vaikiną, vardu Markas, kai man buvo dvidešimt metų. Laura tau smulkiau papasakos.

Viena jaunųjų moterų prapliupo juoktis, tikriausiai pati nežinodama iš ko, ja pasekė ir dailininkas.

– Kas tik nėra išdykavęs šiuose namuose! – linksmai tarė jis. – Ne namai, tikras rojaus kampelis.

– Pasakyta ne visai tiksliai, – piktai atšovė Laura. – O apie Žozė išdaigas, ačiū Dievui, nežinau jokių smulkmenų.

– Mano žmonos praeities išdaigos gali rūpėti tik jai pačiai, – švelniai pasakė Alanas ir pasilenkęs pabučiavo ją į plaukus.

„Jis man įkąs", – staiga pagalvojo ji ir, numatydama visus klausimus, kurie pasipils po šio jos išpuolio, pykčio priepuolius, užsimerkė ir jau iš anksto pasijuto visiškai išsekusi. Na ir karvė gi ji! Alanas šypsojosi jai. Jis buvo toks patenkintas, kad galėjai pamanyti, jog jis tikras beprotis ar maniakas. Jai reikėjo palikti jį, kol nevėlu, kol neatsitiko kas nors baisaus. Bet ji nepajudėjo savo fotelyje. Kaip kine, ji nemokėjo išeiti, kol nesibaigęs filmas.

Du mėnesius nebuvo kitos kalbos, kaip tik apie Marką. Kaip ji susipažino su Marku, kuo jis jai patiko, kaip ilgai jie draugavo? Ji veltui stengėsi šį atsitikimą paversti bereikšmiu, net pavaizduoti jį paikyste, bet jau pačios pastangos viską sumenkinti, rodės, kursto Alano vaizduotę. Jeigu jau viskas buvo taip lengvabūdiška, kaip ji vaizduoja, turi būti kažkas kita, ko ji nenori pasakyti. Ji tyčia versdavo jį ilgai bastytis naktimis, kol abu visiškai nusivarydavo nuo kojų, kad tik atitolintų tą akimirką, kada jis, pasilenkęs prie jos, paklaus: „Tau su manimi ne taip gera, kaip buvo su juo?" Kada prapliups tvanas klausimų, visada tikslių, kartais nešvankių, kuriais ji piktindavosi. Baigiantis tiems dviem mėnesiams, jos veidas išpurto nuo alkoholio, paakiai pamėlo, ir ji staiga sumaištavo. Guldavo dešimtą valandą, darydavo mankštą, o

į Alano maldavimus ir grasinimus atsakydavo atkaklia tyla. Kiekvienas žodis buvo žabangai, ir ji jautė, kad šimtąkart labiau ėmė jo neapkęsti.

Laura Dor pasidarė visai sava. Jie susitikdavo su ja beveik kas vakarą, dažniausiai pas ją, nes jos vakarėliai buvo gana smagūs, ir Alanas išsitempdavo ją bastytis po naktines užeigas, čia aušra ją užklupdavo paklaikusią ir džiūgaujančią, pasenusią dešimčia metų. Popietes ji dažnai praleisdavo pas juos, aistringai žavėdamasi Alano paveikslais, visur skelbdama, kad toji jauna pora žavinga ir ji pati atjaunėja, bendraudama su jais. Vos tik ji ateidavo, Žozė kur nors sprukdavo, palikdama ją vieną vaikštinėti tarp svetainės ir ateljė, kur Alanas, matyt, sužavėtas, kad yra publikos, tapydavo, linksmindamas ją ekstravagantiškais pašnekesiais. Grįžusi ji rasdavo juos susėdusius į fotelius ir besimėgaujančius pirmomis vakarinėmis alkoholio taurėmis. Kadangi ji negerdavo, jai būdavo sunku sekti, ką jiedu kalba. Vogčiomis pažvelgusi į Laurą, ji matydavo, kaip kaskart daugėja raukšlių jos veide, brinksta jos paakiai ir su kokiu velnišku rūpestingumu Alanas pildo jos taurę. Jis jai visą laiką buvo žavingai mandagus, domėjosi kiekviena jos gyvenimo smulkmena ir šokdavo su ja ištisas valandas. Žozė visiškai nesuprato, ko jis tuo siekia.

Kartą, atėjusi kiek vėliau, ji rado su jais sėdintį Bernarą. Jis buvo grįžęs iš ilgos kelionės, ji puolė jam ant kaklo, bet jis tebebuvo niūrus. Kai tik Laura išėjo, jis atsigręžė į Žozė.

– Ką čia dabar judu žaidžiate?

Žozė kilstelėjo antakius.

– Mudu? Žaidžiame?

– Taip. Alanas ir tu. Ko jūs norite iš tos vargšės Lauros?

– Asmeniškai aš iš jos nieko nenoriu. Paklausk Alano, ko jis nori.

Alanas šypsojosi, bet Bernaras nė negrįžtelėjo į jį.

– Aš tavęs klausiu. Neapsimesk naivuole. Kodėl tu leidi šią moterį paversti lėle? Visi iš jos juokiasi. Ir nesakyk, kad tu to nežinai.

– Nežinojau, – irzliai atsakė Žozė. – Kaip ten bebūtų, aš čia niekuo dėta.

– Kadangi leidi šitam sadistėliui ją kvailinti, ją girdyti ir liūliuoti iliuzijomis, kalta ir tu.

Alanas net švilptelėjo susižavėjęs.

– Sadistėlis... Gerai pasakyta...

– Kodėl jūs leidžiate jai tikėti, kad mylite ją ar bent mylėsite? Kodėl jūs stumiate ją į juokingą situaciją? Už ką jūs jai keršijate?

– Aš nekeršiju, aš linksminuosi.

Alaną išmušė raudonis. Bernaras buvo įsiutęs. Žozė prisiminė, kad buvo plačiai kalbama apie ryšį tarp jo ir Lauros senais gerais Vo laikais.

– Tik taip jūs ir mokate linksmintis. Kaip niekingas, pinigų pertekęs ir savim besigėrintis storžievis. Jūs abu gyvenate kvailiausią gyvenimą. Jūs – dėl dievai žino kokio įkyraus komplekso, Žozė – iš ištižimo, o tai dar blogiau.

– Su žodžiais tu nesiskaitai, – tarė Žozė. – Kaip tau pasisekė kelionė?

– Tu turi nuspręsti, kada mesi tą tipą.

Alanas atsistojo, smogė jam kumščiu, ir jiedu ėmė pliektis – dėl savo nepatyrimo nevykusiai ir negražiai. Bet ir vienas, ir kitas buvo baisiai įsiutę. Bernaras alkūne užgavo

Alanui nosį, ir tas apsipylė kraujais. Jų užkliudytas apvirto stalas su buteliais, džinas išsiliejo ant baldų apmušalų, taurelės nuriedėjo po kėdėmis, ir Žozė ėmė šaukti, kad jie liautųsi kvailioję. Jie pažvelgė vienas į kitą susitaršę ir juokingi, Alanas išsitraukė nosinę ir prispaudė prie nosies.

– Sėskitės, – tarė Žozė. – Apie ką kalbėsime?

– Atleisk man, – tarė Bernaras. – Laura – sena mano bičiulė, ir, nors mane erzina, ji su žmonėmis elgiasi kilniai. Tačiau niekad negalvojau dėl jos stoti į dvikovą.

– Aš kraujuoju kaip veršis, – pasakė Alanas. – Jei būčiau žinojęs, kad teks kautis su visais Žozė garbintojais, prieš vesdamas būčiau pasipraktikavęs su jūreiviais.

Jis nusijuokė.

– Jūs, Bernarai, esate ką nors girdėjęs apie kažkokį Marką?

– Nieko, – tvirtai atsakė Bernaras. – Jūs jau klausėte to manęs. Be to, tai nieko bendra neturi su Laura.

– Aš nieko bloga nenoriu Laurai. Man nereikia nei jos turto, nei jos grožybių. Laura menininkė, štai ir viskas. Juk ji rūpinasi mano darbų paroda.

– Tavo darbų paroda?

– Būtent. Vakar ji buvo atsivedusi vieną kritiką. Viskas, atrodo, bus gerai. Paroda po mėnesio. Tikiuosi, nebebūsiu niekam nenaudingas padaras, kuo ir kaltina mane tavo draugas, brangioji Žozė.

– O kas tas kritikas? – paklausė Žozė.

– Jo pavardė, rodos, Domjė.

– Tai puikus kritikas, – tarė Bernaras. – Sveikinu jus. Tikiuosi, daugiau nebesu jums reikalingas.

Jis dėjosi esąs šaltas kaip ledas. Žozė, vis dar neatitokusi, palydėjo jį iki durų.

– Ką tu galvoji?

– Vis tą patį, – atsakė jis piktai. – Jis taps ministru, jis neduos tau nė valandėlės ramybės. O tu galvoji: dailininkas. Nereikėjo man padėti jam tave susirasti.

– Kodėl tu taip kalbi? Dėl Lauros?

– Šiaip sau. Maniau, kad jis truputį kuoktelėjęs, bet taurus. Deja, jis nėra taurus, ir, be to, visiškas beprotis.

– Tu perdedi, – tarė ji.

Jie stovėjo patamsy laiptų aikštelėje, jis paėmė jai už riešo, suspaudė.

– Patikėk manimi, jis tave sužlugdys. Gelbėkis.

Ji buvo beprieštaraujanti, bet jis jau lipo laiptais. Susimąsčiusi grįžo į svetainę. Alanas priėjo prie jos, apkabino.

– Na ir istorija... Labai skauda nosį. Tu patenkinta, kad rengiu parodą?

Visą vakarą ji dėjo jam kompresus ir dalijosi su juo džiugiais planais. Jis buvo vaikiškas ir beginklis, ir, atrodė, tapo, tik norėdamas jai suteikti džiaugsmo. Jis užmigo ant jos rankos, ir ji dar ilgai, pagauta švelnumo, žiūrėjo, kaip jis miega.

Naktį ji pabudo išpilta prakaito. Bernaro žodžiai padarė savo. Žozė sapnavo Laurą, subjaurotą, tysančią Vo ant vejos. Ji veltui stengėsi prisišaukti ką nors į pagalbą, veltui vaitojo, žmonės ėjo pro šalį ir jos nematė. Ji lakstė nuo vieno prie kito, rodė jiems Laurą, bet jie buvo abejingi ir kalbėjo: „Nieko tokio, viskas bus gerai." Alanas šypsojosi, sėdėdamas fotelyje. Ji atsikėlė, nusvirduliavo į vonią, išgėrė kelias stiklines vandens, ir jai atrodė, kad ji niekada nepavargtų, jausdama tą šaltą ir

tyrą srovę, sruvenančią į jos gerklę. Alanas tyliai suvaitojo, ir ji pažvelgė į jį. Iš vonios sklindančios šviesos ruože jis, atvirtęs ant nugaros, atrodė esąs pusiau miręs, ištinusi nosis bjaurojo jo gražų veidą. Ji nusišypsojo. Miego visiškai nebesinorėjo, buvo jau penkta valanda. Ji pasiėmė chalatą ir pirštų galiukais išėjo iš miegamojo.

Aušo rytas, į svetainę sruvo blyški šviesa, kartu ir baugi, ir švelni. Žozė prisitraukė fotelį prie lango, atsisėdo į jį. Gatvė buvo tuščia, oras gaivus. Ji staiga prisiminė savo sugrįžimą iš Niujorko. Išskrido ji vidurdienį, po šešių valandų išlipo Paryžiuje, čia buvo vidurnaktis. Ji matė, kaip per kokį pusvalandį ryto saulė nusileido, paraudo ir dingo, o vakaro šešėliai, rodos, puolė lėktuvą, debesis nudažė mėlynai, paskui juodai, ir ji ūmai grįžo į naktį. Ją tada apėmė keistas noras išsimaudyti toje debesų jūroje, tame oro, vandens ir vėjo mišinyje, kurį įsivaizdavo jaučianti visu kūnu, lengvą ir švelnų, glostantį kaip vaikystės atsiminimai. Kažkas nepaprasto buvo tame dangaus peizaže, kažkas, kas tavo gyvenimą paverčia idiotišku sapnu, „pilnu triukšmo ir siaubo", sapnu, pasiglemžiančiu tą poetinį skaidrumą, kuris užlieja akis ir kuris turėtų būti tikrasis gyvenimas. Ji norėtų būti viena, viena kokiame nors paplūdimy, gulėti, jausti bėgantį laiką, kaip jaučia jį dabar, šiame tuščiame kambaryje, kurio vis nesiryžta apšviesti aušra. Pabėgti nuo gyvenimo, nuo to, ką kiti vadina gyvenimu, pabėgti nuo jausmų, težinoti savo dorybes ir savo ydas, būti tik vienos iš milijardų galaktikų milijoninės dalies laikinu atodūsiu. Ji pasirąžė, subraškino rankas ir vėl sustingo. Kiek kartų Alanas, Bernaras ar Laura patyrė šį nenusakomą jausmą, kiek kartų jie bandė jį išreikšti

žodžiais, kurie bematant jį iškraipo? Šie trapūs kaulų, kraujo ir pilkos medžiagos junginiai, kurie prieš išnykdami stengiasi išplėšti vienas iš kito trupinį palaimos ir nedidelės kančios... Ji nusišypsojo. Ji gerai žinojo, kad nieko nelaimės, bandydama jų gyvenimo problemas priešpriešinti išmintingesnei begalybei. Aušo diena, ryški, godi veiklos ir žodžių.

– Džiaugiuosi, pone. Jūsų tapyboje yra kažkas tokio, kažkokia...

Nepažįstamasis, ieškodamas žodžio, ranka apibrėžė parabolę, rado tą žodį:

– Nauja atodanga. Taip, taip, nauja pasaulio atodanga. Dar sykį – bravo!

Alanas nusišypsojo, nusilenkė. Jis atrodė labai sujaudintas, paroda susilaukė didžiulio pasisekimo. Sumanios Lauros rankos vadovaujama kampanija baigėsi kuo puikiausiai. Laikraščiai rašė apie jėgą, savitumą, gilumą. Moterys dairėsi į Alaną... Visi stebėjosi, kaip anksčiau nieko nebuvo girdėję apie šį jauną amerikietį, atvykusį į Paryžių ieškoti įkvėpimo. Buvo kuždamasi, kad jis atvykęs prekybiniu laivu, parsisamdęs ten kūriku. Žozė būtų juokusis, jei Alanas nebūtų atrodęs toks sukrėstas. Tris savaites prieš parodą jis neiškėlė kojos iš namų. Vaitodavo iš nerimo, keldavosi naktį apžiūrinėti savo paveikslų ir keldavo ją, apie savo teptukus kalbėdavo kaip apie savo likimą, savo dvasinėmis krizėmis gąsdindavo net Laurą, versdavo Žozė kas akimirką būti šalia jo, čia kaip motiną, čia kaip meilužę, čia kaip kritiką. Bet ji buvo laiminga. Jis domėjosi kuo kitu, o ne savimi, apie savo darbą kalbėjo pagarbiai, aistringai, kažką kūrė. Staiga jų sambūvis ėmė da-

rytis visai įmanomu gyvenimu, kur jinai buvo reikalinga, bet reikalinga kaip kiekvienam vyrui moteris. Dabar jam rūpėjo kas kita. Šviesesnėmis akimis ji dabar žiūrėjo ir į Laurą Dor, vaidinančią mūzą, ir į pamažėl atsitiesiantį Alaną, kaskart vis laisvesnį ir pranašesnį: ji labiau mėgo kalbėti apie Van Deiką* negu apie Marką. Ji tai ir pasakė Severenui, kai tas, juodo aksomo eilute, prasibrovė iki jos.

– Aš suprantu tave, – nusišypsojo jis. – Jis ir man gerokai įgriso savo klausimais. Tu žinai, kad beveik viskas parduota?

– Taip. Kaip tau visai tai atrodo?

– Tiesiog stebina. Tai verčia galvoti, kad... hm...

– Nesivargink, – tarė Žozė. – Žinau, kad tu čia nieko nenutuoki.

– Tiesa. Ar eisite po visa ko pas Laurą vakarieniauti? Žvilgtelk į ją, sakytum, ji visa tai sukūrė.

– Ji sužavėta, – tarė Žozė, pasiruošusi viską jai atleisti. – Iš tikro ji labai daug jam padėjo.

– Visur taip šneka, – paskubėjo pridurti Severenas. – Tu turi teisę daryti ir tulžingesnes išvadas.

– Man patinka tokios situacijos, – tarė Žozė, gūžtelėdama pečiais.

– Tada, kai tu visai rami, ar ne?

Jiedu abu nusijuokė. Alanas pažvelgė į juos suraukęs antakius, paskui, pamatęs Severeną, nusišypsojo jam.

– Kaip miela, kad jūs atėjote. Ką apie tai manote?

– Viskas stulbina.

* Dick Van Dyke (gim. 1925) – amerikiečių aktorius, komikas, prodiuseris.

– Atrodo, tokia visų nuomonė, – tarė Alanas, patenkintas nusijuokė ir atsigręžė į naują gerbėją.

Severenas kosčiojo sutrikęs, o Žozė paraudo.

– Jis dabar mano esąs Pikasas.

– Tai geriau negu vaidinti Otelą, brangioji.

Jis nusivedė ją. Jiedu išėjo iš parodos ir susėdo kavinės terasoje. Oras buvo švelnus, saulė leidosi už Invalidų bulvaro, Severenas plepėjo. Žozė klausėsi jo viena ausim. Jos akyse stovėjo iškreiptas Alano veidas prieš dešimtį dienų: „Tu manai, kad tai gerai, kad tai ko nors verta? Sakyk man, kalbėk." Ir ką tik jo pasakyti žodžiai: „Atrodo, tokia visų nuomonė." Tai buvo per staigus posūkis. Alanas apskritai buvo per daug protingas ir ypač nesivaikė tuštybės.

– Tu nesiklausai, ką tau sakau, tiesa?

– Klausausi, Severenai.

Jis trenkė kumščiu į stalą.

– Ne. Kai grįžai, nebesiklausai manęs. Nesiklausai nieko, atrodo, tu visada kažko tykoji. Judu abu esate tarytum du vaiduokliai. Tu tai žinai?

– Taip.

– Tai svarbiausia.

Nustebinta jo rimtumo, ji atsigręžė į jį, paskui staiga ją apėmė pyktis.

– Šneki kaip Bernaras. Ar tik ne per daug jūs domitės mūsų šeima?

– Bernarui derėtų rūpintis savais reikalais, kaip man savais. Bet, kaip ir aš, jis tave labai myli.

Ji impulsyviai pagriebė jo ranką.

– Atleisk man. Aš nebežinau jau... nebežinau, kur esu. Pasakyk, Severenai, ką tu apie tai manai? Ar tai mano klaida?

Jis neklausė jos, „kokia klaida", jis kraipė galvą į šonus.

– Tai ne „tavo klaida", kaip tu sakai. Ir nėra niekieno klaida, toks jau gyvenimas... Jei tu sakytum, kad nuo tavęs priklauso, koks jis turi būti, nepatikėčiau, dabar nebepatikėčiau. Tikėjau anksčiau, iš pradžių, kol buvau naivus. Jei jis nebūtų pastūmėjęs Lauros į tokią padėtį...

– Į kokią padėtį?

– Iki pamišimo įsimylėjusios moters. Kasdien susitikinėdamas su ja, gundydamas ją ir neliesdamas jos... Toliau. Ji tik ir gyva migdomaisiais vaistais ir dopingu. Doras norėjo išsivežti ją į Egiptą, bet tavo vyras gailiai pasakė: „Mano paroda be jūsų." Ji nevažiavo.

– Aš nežinojau.

– Tu nieko nebežinai. Tu taip bijai, kad jis nepriremtų tavęs kampe už tavo nuotykius, jog galvoji apie kitką. Apie ką?

Ji prajuko.

– Apie tuščią paplūdimį.

– Na taip. Kai tik tave išvargina kokia istorija ar kokia niekšybė, tu svajoji apie tuščius paplūdimius. Tu prisimeni...

Ji instinktyviai apsižvalgė, ir tai jį pralinksmino.

– Nesibaimink, jo čia nėra.

– Tai nėra kokia paprasta istorija, Severenai. Jis mano vyras, jis mane myli, ir aš su juo gyvenu.

– Nesidaryk miesčionė. Tu ištekėjai už jo. O už kitų ne? Na ir kas? Nenueik taip greitai, aš dievinu, kai tu pyksti, katyte...

Jis išėjo į gatvę įkandin jos, ji žingsniavo, murmėdama pro sukąstus dantis: „Aš ne tokia, aš ne tokia." Jis pagaliau išgirdo, ką ji sako.

– Taip, tu iš tikrųjų ne tokia. Tu sukurta, kad gyventum laiminga ir linksma ir mylėtum žmogų, kuris nelaikytų tavęs visą dieną paėmęs už gerklės. Tu užpykai, Žozė?

Jie atėjo į galeriją, ji atsisuko į jį ir ašarų pilnomis akimis trumpai atsakė:

– Ne.

Apstulbęs Severenas taip ir liko ant slenksčio.

Žozė brovėsi pro minią, kandžiodama lūpas, kad tik nepravirktų.

Ji ieškojo Alano. „Alanai, mielasis, tu, kurs mane per daug myli, tu, kurs esi pamišęs, tu, kurs nesi toks, kaip kiti, Alanai, pasakyk jiems, kad jie klysta, kad jie nieko nesupranta, kad niekada tai nesibaigs." Ji išsprūdo iš minios kaip tik priešais jį, kai jis spaudė ranką paskutiniam svečiui.

– Kur tu buvai išėjus?

– Su Severenu buvau atsigerti alaus. Taip tvanku.

– Su Severenu, taip, taip. Prieš penketą minučių jį mačiau čia.

– Tai neįmanoma. Prašau tavęs, nepradėk.

Jis pažvelgė į ją ir pradėjo juoktis.

– Tu teisi. Tai didi diena. Užmirškime savo mažas kvailystes. Kelią tapybai, kelią genijui.

Dabar jie buvo vieni du. Galerija ištuštėjo. Laura mojo jiems iš savo automobilio, kviesdama juos. Alanas paėmė Žozė už parankės, privedė prie vieno iš savo paveikslų.

– Tu tai matai? Tai nieko verta. Tai ne tapyba. Tai tik dažų dėmėm išsiliejusi įkyri mintis. Geri kritikai neapsiriko. Tai prasta tapyba.

– Kodėl taip kalbi?

– Todėl, kad tai tiesa... Aš visada tai žinojau. O ką tu galvojai? Kad aš įtikėjau į paties kuriamą komediją? Negi tu taip prastai mane pažįsti?

– Kodėl tu taip darei?

Ji buvo parblokšta ant menčių.

– Norėdamas išsiblaškyti. Ir tave užimti, brangioji. Gailiuosi, beje, kad visa tai netikra. Pastaruoju metu buvai tokia didinga, jausdamasi dailininko žmona. Nusiraminai... Tik be entuziazmo žiūrėjai į mano kūrybą, taip. Bet gerai tai slėpei. Ir tai mane linksmino. Juk taip visada būdavo, ar ne?

Ji susitvardė. Žiūrėjo į jį stebėdamasi.

– Kodėl tu man dabar tai sakai?

– Neturiu jokio noro visą likusį gyvenimą nugyventi, tepliodamas liguistus svaičiojimus. O be to, nemėgstu tau meluoti, – pridūrė jis grakščiai.

Žozė stovėjo priešais jį kaip įbesta. Ji miglotai prisiminė tas bemieges naktis, kurias praleido dėl jo kaltės, tas siaubingas jo komedijas, jo užsispyrimą. Ir ji sausai nusijuokė.

– Tu šiek tiek pakeitei savo vaidmenį. Eime, tavo mecenatė tavęs laukia.

Laura buvo išraudusi iš susijaudinimo ir laimės. Ji įsispraudė automobilyje tarp jų ir kalbėjo be perstojo. Retkarčiais jos ranka, džiugi ir baikšti, prisiliesdavo prie Alano rankos. Jis atsakinėjo jai linksmai ir laisvai, ir Žozė, klausydamasi, kaip

jie juokiasi, matydama konvulsiškus tos rankos judesius, norėjo mirti.

Lauros Dor butas Lonšano gatvėje buvo baisiai didelis, baisiai iškilmingas, laku ir auksu inkrustuoti Bulio* stiliaus baldai buvo prašmatnesni vienas už kitą, tad niekas, bent jau vakaro pradžioj, nežinojo, kur jam pasidėti taurę. Žozė skubiai perėjo visą butą ir užsidarė vonioje, čia rūpestingai nusivalė karštų ašarų, prieš valandą ūmai plūstelėjusių, paliktus pėdsakus. Žiūrėdama į save veidrodyje, ji pastebėjo, kad jos veido išraiška pasidarė kažkokia karštligiška, iškraipyta ir tai jai tiko. Ji šiek tiek prailgino antakių liniją, pataisė veido ovalą, paryškino apatinės lūpos išlenkimą ir nusišypsojo gerokai vyresnei, pavojingai nepažįstamajai, kurią buvo išpaišiusi. Ją krėtė lengvas drugys, kuris anaiptol nebuvo nemalonus, jai užėjo ūpas viską griauti, triuškinti, ko nebuvo jautusi nuo Ki Vesto. „Jie pradeda man įkyrėti, – šnabždėjo ji, – jie pradeda man rimtai įkyrėti", ir tie „jie" buvo labai neapibrėžta, apgaulinga dauguma. Iš vonios ji išėjo smagi, kurstoma švelnaus pykčio, kurio jau nebeįstengė tvardyti. Svetainėje Laura ir Alanas linksmai postringavo, atsirėmę į sieną. Keletas parodos lankytojų jau buvo atvykę. Žozė tyčia praėjo pro juos lyg nematydama ir nuo padėklo pasiėmė didelę taurę viskio.

– Aš buvau įsitikinęs, – pasakė jai Alanas, – kad štai jau du mėnesiai tu nieko daugiau negeri, tik vandenį?

* André-Charles Boulle (1642–1732) – prancūzų baldžius ir laikrodžių korpusų konstruktorius.

– Aš ištroškusi, – atsakė ji jam ir plačiai nusišypsojo, suglumindama jį. – Geriu už tavo pasisekimą, – tęsė ji, pakeldama taurę, – ir už Lauros pasisekimą, nes tik jos dėka viskas taip puikiai klojosi.

Laura, atsakydama jai, atsainiai šyptelėjo ir papurtė Alaną už rankos, stengdamasi susigrąžinti jo dėmesį. Jis akimirką dvejojo, vis dar įsmeigęs akis į žmoną, bet Žozė valiūkiškai mirktelėjo jam ir atsuko nugarą. Ji perbėgo žvilgsniu svetainę, ieškodama aukos, kokio nors gražaus ir gerai nusiteikusio vyriškio, kuris pasirūpintų ja. Bet svetainėje buvo dar beveik tuščia. Nusivylusi ji nuėjo ir atsisėdo prie Elizabetos G., dar labiau išblyškusios negu visada, kuri vis laukė savo baisiojo meilužio. Prieš dešimtį dienų ji vėl bandė žudytis, ir jos riešai buvo įtartinai apvyturiuoti tvarsčiais.

– Kaip jūs gyvuojate? – paklausė Žozė.

Ji sriūbtelėjo gerą gurkšnį iš savo taurės, kuri jai pasirodė bjauri.

– Ačiū, jau geriau (apie Elizabetos žudymąsi buvo kalbama taip pat, kaip apie kitų slogą). Nežinau, kur dingo Enrikas, jis turėjo būti čia. Be galo džiaugiuosi, kad Alanui taip pasisekė, aš...

– Dėkui, – tarė Žozė.

Ji žiūrėjo į Elizabetą atvirai ir šiltai, buvo pasirengusi sugundyti net tigrą.

Pajutusi geraširdišką žvilgsnį, Elizabeta pagyvėjo. Akimirką dar dvejojo, bet paskui prabilo:

– O, kad Enrikui bent perpus taip pasisektų kaip Alanui! Tai jį sutaikytų su žmonėmis, jis būtų išgelbėtas. Žinote, jis su žemėm sumaišytas?

Ji pranešė tai kaip paskalą, išgirstą iš savo dviejų kambarinių. Žozė rimtai linktelėjo galva. Ji jautėsi nuostabiai gerai. Kodėl? „Todėl, kad aš veikiu, todėl, kad man rūpi ką nors padaryti ir visai nesvarbu, kaip į tai reaguos tasai niekingas intrigantas, kuris antai iš kailio neriasi meluodamas." Ir ją apėmė piktas džiaugsmas. Elizabeta tęsė:

– Jis man pasakė: „Jei tavo geri draugai man padėtų..." Tikriausiai, bet aš negaliu įpareigoti Lauros rūpintis juo. Jis mano, kad mano draugai linki jam blogo, nes aš juo skundžiuosi. Bet aš niekada niekam juo nesiskundžiu. Aš jį pažįstu. Jis labai talentingas, bet jį nukankino nesėkmės, trumparegė, akla publika, temėgstanti vien kopijas... Hm... Suprantama, aš nekalbu apie Alaną.

– Galite kalbėti, – šaltai pasakė Žozė. – Aš asmeniškai nemėgstu jo tapybos.

– Jūs apsirinkate, – neryžtingai prieštaravo nustebinta Elizabeta. – Jo paveiksluose yra kažkas...

Jos apvyturiuota ranka nubrėžė ore apskritimą. Žozė nusišypsojo.

– Kažkas tokio, ar ne? Gal jūs ir teisi. Kaip ten bebūtų, daugiau nebesižudykite, Elizabeta.

„Aš turbūt truputį girta, – galvojo ji nueidama. – Pasigėriau nuo dviejų gurkšnių, tai neįtikėtina." Kažkas nutvėrė ją už parankės; tai buvo Severenas.

– Žozė, noriu tavęs atsiprašyti už tai, ką tik ką prišnekėjau. Aš tave įskaudinau?

Jis buvo nuolankus, kalbėjo tyliai, švelniai, tarsi bijodamas ją dar labiau įžeisti. Ji papurtė galvą.

– Tu man sutrupinai širdį, Severenai. Bet aukščiau galvą! Prisimeni filmą su Bete Devis? Ji ruošia Holivude didelę puotą ir prieš pat ją sužino, kad kažkas paviliojo jos mylimąjį.

– „Viskas apie Ievą", – pasakė nustebęs Severenas.

– Taip. Ji eina prie savo svečių ir sako: „Laikykitės, tuoj bus karšta!" Tuoj bus karšta, brangusis Severenai.

– Laurai? Alanui?

– Ne. Man.

– Iš kur tokie vampyriški kėslai? Žozė...

Jis pasivijo ją prie baro. Ji šaltai dėjosi į savo taurę du gabalus ledo.

– Ką tu rengiesi daryti?

Jį ėmė ir juokas, ir baimė. Tai, ką jis vadino Žozė prabudimu, dažniausiai baigdavosi katastrofa.

– Aš linksminsiuos, mielas Severenai. Man mirtinai nusibodo vaidinti tuo pačiu metu ir slaugę, ir skautą, ir nusidėjėlę. Aš linksminsiuos. O čia tai padaryti ne taip sunku. Taip puikiai jaučiuosi, kad net panages gelia.

– Būk atsargi, – perspėjo Severenas. – Nesinervink dėl...

Jis užsikirto. Į kambarį maloniai šypsodamasis tik ką įžengė vyras, ir Žozė, pastebėjusi, kaip ištįso Severeno veidas, atsigręžė.

– Tikriausiai Lauros išmonė... – tarė jis.

– ...tas mielas Markas, – ramiai pridūrė Žozė ir nuėjo jo pasitikti.

Jis nė trupučio nebuvo pasikeitęs. Kiek per taisyklingi bruožai, kiek provokuojanti laikysena ir visada išdykėliškai gera nuotaika. Pamatęs Žozė, jis dėjosi apimtas siaubo, paskui suspaudė ją glėbyje.

– Sugrįžusioji!.. Tu vėl nori man gyvenimą pražudyti? Sveikas, Severenai.

– Iš kur tu dabar? – pasakė tas niauriai.

– Iš Ceilono. Pusantro mėnesio redakcijos reikalais. Prieš tai du mėnesius išbuvau Niujorke ir šešias savaites Londone. Grįžtu, žiūriu – Žozė. Nors kartą dėkingas senutei Dor, kad mane pakvietė. Ką tu veikei, mieloji, tuos dvejus metus?

– Ištekėjau. Gal tu nė nežinai, kad šis vakaras skirtas mano vyro tapybiniam debiutui pažymėti.

– Ištekėjai? Pamišėlė! Ką gi, ką gi, jei gerai suprantu, – jis išsitraukė iš kišenės kvietimą, – vadiniesi ponia Ač.

– Būtent taip.

Ji juokėsi. Jis nebuvo pasikeitęs. Kitados jis dienomis vaidindavo ištvirkusį ir cinišką reporterį, o naktimis pasakodavo jai apie šedevrą, kurį jis kada nors parašys teatrui.

– Ponia Ač... Tu dar žavesnė negu anksčiau. Išgerkime kartu po taurelę. Mesk tą savo dailininką ir tekėk už manęs.

– Aš jus palieku, – tarė Severenas. – Jūs turite ką prisiminti be manęs.

Iš tiesų jie gerą valandą tik ir kartojo: „Tu prisimeni tą dieną?..“ arba: „Sakyk, kur dabar, ką veikia...“ ir taip toliau. Žozė niekada nebuvo pagalvojusi, kad turės tiek daug ką prisiminti iš to laikotarpio ir kad tie prisiminimai teiks tiek džiaugsmo. Ji užmiršo Alaną.

– Tu linksminiesi? – tarstelėjo jis, eidamas pro juos, ir perdėtai abejingai pažvelgė į Marką.

– Tai tavo vyras? – paklausė jis. – Neprastas. Ir dar talentą turi.

– Ir šūsnį dolerių, – pridūrė juokdamasi Žozė.

– Ir tave. Ar ne per daug? – pareiškė Markas. – Tu laiminga?

Ji šypsojosi ir nieko neatsakė. Laimė. Markas niekada nereikalaudavo atsakyti į klausimus. Gyvybingumas, vertęs jį be paliovos blaškytis nuo vieno siužeto prie kito, atidus jautrumas kitam pamažėl pelnė Markui nepastoviausio ir maloniausio Paryžiaus vaikino šlovę. Žozė prisiminė, kaip jis išvargino ją paskutinėmis jų trumpos draugystės dienomis, ir beveik stebėjosi, kaip gerai su juo jaučiasi dabar.

– Žozė, – pašaukė Laura. – Ateik čia.

Ji atsistojo, pajuto, kad po kojomis kiek siūbuoja grindys, ir nusišypsojo. Laura viena ranka už parankės laikė Alaną, kita – kažkokį nepažįstamą vyrą.

– Man skaudu buvo atplėšti jus nuo Marko, – pasakė ji, ir Alanas staiga išblyško. – Bet Žanas Perdė būtinai panoro susipažinti su jumis.

Ji pasikeitė keliais banaliais sakiniais apie tapybą su tuo Perdė, kuris, matyt, norėjo susipažinti su ja, bet kalbėtis – ne per daug, ir pagaliau atsikratė juo. Alanas bematant pasivijo ją.

– Tai šitas Markas?

Jis kalbėjo švokšdamas. Tikriausiai buvo kiek per daug gėręs, nes jo voką visą laiką trūkčiojo tikas. Žozė atsigręžė į jį. Jai norėjosi atvirai pasijuokti iš jo.

– Taip, tai tas Markas.

– Jis atrodo kaip įsimylėjęs berniūkštis.

– Toks jis kadaise jau yra buvęs.

– Jūs mėgaujatės tų laikų prisiminimais?

– O taip. Ir žinai kokiais?

– Džiaugiuosi, kad taip šventi mano pasisekimą.

– Argi? Tu pameni, ką man sakei?

Jis tiek gėręs ir tiek prisiklausęs komplimentų, kad truputį primiršęs. Beje, esą kai kurių šansų, kad jis vėl pradės tapyti. Ji nusisuko. „Teterlioja sau drobes, pats netikėdamas tuo, ką daro, tegu ir toliau stumia Laurą į savižudybę, tedaro ką tik nori", – galvojo ji. Ir nuėjo pasipudruoti.

Vonia buvo užimta, ir ji nusprendė pasinaudoti Lauros asmenine vonia, kuri buvo kiek tolėliau. Ji perėjo mėlynai išmuštą kambarį, kur šmižinėjo dvi bolonės, ir įėjo į mažulytę vonią, išklotą melsvomis paauksuotomis plytelėmis, kur Laura kas rytą stengdavosi atgaivinti savo žavesį Alanui gundyti. Pagalvojusi apie tai, Žozė nusišypsojo. Iš veidrodžio į ją žiūrėjo išsiplėtusios, šviesesnės negu paprastai akys. Akimirkai ji prigludo kakta prie stiklo.

– Susimąstei?

Marko balsas ją privertė krūptelėti. Jis stovėjo atsirėmęs į duris, atsainiai nerūpestingas ir kažkuo priminė jai Adamo manekenus. Ji atsigręžė į jį. Abu nusišypsojo vienas kitam. Jis žengė žingsnį prie jos, apkabino. Ji akimirką priešinosi, paskui nusileido.

– Noriu tau priminti senus gerus laikus, – tarė jis prikimusiu balsu.

„Aš geidžiu jo, – galvojo ji. – Jis man truputį juokingas, kalba kaip prastos knygos veikėjas, ir aš jo geidžiu." Jis atsargiai užrakino duris ir vėl suspaudė ją savo glėbyje. Jie valandėlę grūmėsi, nurenginėdami vienas kitą, paskui nepatogiai išsitiesė ant grindų. Markas užsigavo į prausyklą ir nusikeikė. Vandens čiaupas liko atsuktas, ir Žozė vangiai pagalvojo,

kad reikėtų atsikelti ir užsukti jį. Bet jis jau paėmė jos ranką, prispaudė ją prie savo pilvo, ir ji prisiminė, kad jis visada didžiuodavosi savo vyriškumu. Tačiau, kaip visada, jis baigė ją mylėti taip greitai, kad ji nė akimirkos nesiliovė galvojusi apie bėgantį vandenį. Sunkiai alsuodamas, Markas tebelaikė ją suspaudęs, bet patalpa buvo tokia ankšta, čia nuolat grėsė pavojus, kad juos gali kas užtikti, iš svetainės buvo girdėti neaiškus triukšmas, ir Žozė labiau susijaudino, pagalvojusi, kokios bus šių glamonių pasekmės, negu nuo pačių glamonių.

– Kelkis, – tarė ji. – Mūsų ieškos. Jei Laura...

Jis atsikėlė, padavė jai ranką ir padėjo atsistoti. Jos kojos virpėjo, ir ji klausė savęs – ar tik ne iš baimės. Jiedu tylėdami apsirengė.

– Galiu tau paskambinti? – paklausė jis.

– Skambink. Numerį pasakys Severenas.

Jie pažvelgė vienas į kitą veidrodyje. Jis atrodė labai patenkintas savimi. Žozė tyliai nusijuokė, pabučiavo jį į skruostą ir išėjo pirmoji. Ji žinojo, kad jis dabar, užsidegęs cigaretę, perbrauks paskutinį kartą ranka per plaukus ir pagaliau išeis toks nerūpestingai išdidus, kad bet kuris nepatiklus stebėtojas įtars jį kažką padarius. Bet kas galėtų pagalvoti, kad Žozė Ač savo jauno ir gražaus vyro parodos atidarymo dieną pusiau apsirengusi mylėjosi penkių kvadratinių metrų vonioje su senu savo bičiuliu, kurio nebemyli? Kurio niekada nemylėjo? Net Alanas to nepagalvos.

Ji grįžo į svetainę, išgėrė vaisių sulčių ir santūriai nusižiovavo. Ji norėjo miego, kaip kiekvieną kartą. Kaip kiekvieną kartą, kai meilė virsdavo aktu be jokio lyrizmo. Laura siuvo nuo vienos svečių grupės prie kitos, sukdama užburtą ratą

aplink Alaną, kuris niūrus ir susitaršęs stovėjo priešais linksmai plepantį poną Perdė. Žozė pasuko prie jo, bet ją aplenkė Laura.

– Šventės didvyris visiškai sutrikęs. Mielasis Alanai, jūs panašus į banditą.

Jinai taisė jam kaklaraiščio mazgą, ir jis leido jai daryti tai, nė nepažiūrėjęs į ją. Tą akimirką Žozė suprato, kad jis girtas kaip maišas. Kai Laura pakėlė ranką, norėdama sutvarkyti išsidraikiusius plaukus, jis staiga piktai atstūmė ją.

– O! Ne! Pakaks šiandien mane jaukti.

Įsivyravo šiurpi tyla. Laura stovėjo nustėrusi, it perkūno trenkta, bandė nusijuokti, bet neįstengė. Alanas nuleido akis, pasipūtė. Žozė nė pati nepajuto, kaip atsidūrė prie jo.

– Manau, mums jau laikas namo.

Jo žodžiuose slypėjusį humorą Žozė perprato tik taksi. Alanas atidarė langą, vėjas ją sutaršė, bet ir atgaivino.

– Nelabai švelniai su ja pasielgei, – pasakė ji.

– Jei porą kartų pergulėjau su ja, tai dar nereiškia, kad ji...

Ką jis dar murmėjo, Žozė nebeišgirdo. Ji atsisuko į jį netikėdama.

– Tu su ja gulėjai? Kada?

– Ateljė. Tiek įdirgino mane toji moteris, kad nebeištvėriau...

„Nė apie vieną žmogų nieko negali žinoti, – galvojo Žozė. – Alaną sujaudino Laura. Jis glamonėjo ją, gal sudirgintas, o gal iš žiaurumo. Ar bent tai jis žino?" Ji paklausė jo apie tai.

– Ir taip, ir taip, – atsakė jis. – Ji užsimerkė, ji dūsavo, aš tuojau pat lioviausi, atsiprašiau, kalbėjau apie jos vyrą,

didžiadvasiškumą, tapybą. Žozė, kada mes išbrisime iš tos apgaulių balos, kurioj aš dūstu, kada vyksime į Ki Vestą?

– Visos apgaulės iš tavęs, – tarė ji. – Iš tavęs vieno. Tu jas per daug myli.

Ji kalbėjo liūdnai, švelniai, taksi važiavo pilkomis gatvėmis, žibintų nutvieksti, žvilgėjo medžiai.

– O tas Markas? – paklausė jis.

– Nieko.

Ji kalbėjo sausai, ir jis bent sykį paliko ją ramybėje.

Markas paskambino kitą rytą lygiai vienuoliktą valandą, pačiu patogiausiu metu: Alanas maudėsi po dušu. Taigi Žozė galėjo paskirti pasimatymą po pietų, tą valandą, kada Alanas turėjo eiti pasimatyti su galerijos direktorium ir keliais fotografais. Skirdama šį pasimatymą, ji nejautė jokio džiaugsmo, tik norą ko nors griebtis, sugriauti kažkokią pačios susikurtą idėją, kurią ji per ilgai puoselėjo. Išėjęs iš vonios, Alanas paskambino Laurai. Jis šaltai pareiškė, kad jo vakarykštis išsišokimas buvo neišvengiamas, ir jis manąs, jog jinai puikiausiai jį supratusi. Ilgai ragelyje nebuvo girdėti Lauros balso, ir Žozė, kuri tuo metu rengėsi, sustingo.

– Žozė įtaria, kad mūsų santykiai šiek tiek peržengė paprasto draugiškumo ribas, – tęsė Alanas, šypsodamasis žmonai. – Ji puiki moteris, bet liguistai pavydi. Aš noriu ją nuraminti, supainioti vaidmenis, įtikinti ją, kad tai jūs... jūs man palanki.

Jis sėdėjo ant lovos krašto, įsisupęs į raudoną peniuarą. Jis tebežiūrėjo į ją, o ji suglumusi stovėjo priešais. Alanas padavė jai telefono ragelį, ir jinai mašinaliai paėmė jį.

– Aš taip pat įtariau, kad ji kažką nutuokia, – kalbėjo kiek pasikeitusiu, bet jau pažvalėjusiu balsu Laura. – Alanai, mielas drauge, nereikia, kad kas nors įtartų apie mudviejų artumą. Mes neturime teisės versti kentėti kitus ir...

Žozė skubiai numetė ragelį ant lovos. Jai buvo gėda. Ji baisėdamasi žiūrėjo į Alaną, kuris tuo pačiu švelniu ir pagarbiu tonu tebesikalbėjo su Laura. Jis sutarė su Laura susitikti po pietų galerijoj ir išjungė telefoną.

– Puikiai suvaidinta, – sušuko jis. – Matei, koks viražas?

– Nesuprantu, ko tu sieki tuo, – atsakė Žozė, tramdydama balsą.

– Nieko. Kodėl nori, kad ko nors siekčiau? Tuo mudu, brangioji, ir skiriamės vienas nuo kito. Tekėdama tu tikiesi turėti vaikų, kalbėdama su vyru, kuris tau patinka, galvoji apie lovą. O aš, aš sukuosi apie moterį, kurios nenoriu, ir tapau, netikėdamas galįs ką nors dora sukurti. Štai ir viskas.

Jis ūmai liovėsi juokavęs ir priėjo prie jos.

– Žmogaus gyvenimas – milžiniškas farsas. Kodėl gi man jame nesuvaidinti savo mažo vaidmens? Ką manai veikti tuo metu, kai su savo Dulsinėja kalbėsiuos apie tapybą?

– Mylėsiuosi su Marku, – tarė ji linksmai.

– Atsargiai, tu esi sekama, – pasakė jis taip pat juokdamasis.

Ir ji pajuto keistą skausmą širdy, prisiminusi jų pirmą pasivaikščiojimą Centriniame parke, apdairumą, su kuriuo ji stengėsi jį pažinti, tuos beribius švelnumo, atidumo, meilumo išteklius, kuriuos iš anksto jam atidavė, kaip kad būtų padaręs ir bet kas, pradėjęs mylėti kitą būtybę.

Papusryčiavo jie prabangiame bistro, – Alanas negalėdavo valgyti prie stalo, neaptiesto balta staltiese, – čia jiems padavė austrių ir sūrio, ir išsiskyrė pusę trečios. „Aš esu sekama", – galvojo Žozė ir ėjo iš lėto, lyg nenorėdama varginti seklio. Galbūt jis buvo senas ir nuskuręs, besibodįs savo amatu, o gal jis, tris mėnesius ją sekęs, nejučiomis net pamilo ją... Kažin, ar pasitaiko tokių dalykų? Kaip ten bebūtų, jinai atvedė jį tiesiai į kavinę, kur jos laukė Markas. Tas sutiko ją džiaugsmingai šūktelėdamas, ir ji žiūrėjo į jį apstulbusi. Koks kipšas jai vakar pakuždėjo, kad jis sugebės ją išblaškyti? Jis plepėjo, uodė jos kvepalus, su visais sveikinosi. Bet ji buvo atėjusi tik dėl vieno, teisingiau pasakius, dėl nieko, kadangi net šiuo atžvilgiu Alanas buvo šimtą kartų pranašesnis. Ji kartą ar du kiek priverstinai nusišypsojo, ir Markas tuojau pat atsistojo.

– Tu nori? – paklausė jis.

Ji linktelėjo galva. Taip, ji norėjo. Bet ko? Išsiblaškyti? Duoti Alanui dingstį šėlti, nejučiomis sunaikinti save? Markas jau vedėsi ją. Jie įlipo į mažą barškantį automobilį, kokius taip mėgsta reporteriai, ir Markas, norėdamas pagąsdinti Žozė, padarė du ar tris staigius posūkius. Nors jis elgėsi ir provokuojamai nerūpestingai, atrodė truputį suglumęs.

Viskas vyko kaip vakar, tik kur kas patogiau, nes čia buvo įtartinai per didelė lova, užgriozdusi pusę Marko studijos. Po visa ko jis uždegė cigaretę, padavė ją Žozė ir pradėjo klausinėti:

– Papasakok apie savo vyrą. Tu jo nemyli? Ar jis netalentingas? Kalbama, kad amerikiečiai...

– Neklausinėk, – sausai atsakė Žozė.

– Niekaip negaliu patikėti, kad tu būtum įsimylėjusi mane, taip?

Tasai „taip" buvo intonacijos šedevras. Žozė nusišypsojo, užtraukė dūmą, nukratė pelenus.

– Ne, – atsakė. – Nė kiek. Šiuo metu aš niokoju, niokoju kažką, ką mylėjau.

Ji susigraudino.

– Kodėl?

– Todėl, kad tai yra jis arba aš, – atsakė ji.

– Jis tai sužinos?

– Jis samdo tipą, kuris laukia manęs gatvėje. Privatus seklys.

– Tikrai?

Markas buvo sužavėtas; jis vienu šuoliu atsidūrė prie lango, ten nieko nepamatė, bet grįžo persigandusiu veidu, norėdamas pralinksminti ją, paskui, kai ji pradėjo juoktis, staiga nebesivaldydamas apkabino ją.

– Dievinu, kai tu juokiesi.

– Prieš tai aš daug juokdavausi?

– Prieš ką?

Jai knietėjo pasakyti „prieš Alaną", bet nepasakė.

– Prieš išvykdama į Niujorką.

– Taip, labai dažnai. Tu buvai labai linksma.

– Man buvo dvidešimt dveji, ar ne, kai susitikom?

– Maždaug. Kodėl klausi?

– Dabar man dvidešimt septyneri. Pasikeičiau. Dabar nebesijuokiu tiek. Be to, anksčiau gerdavau, kad susidraugaučiau su žmonėmis, dabar geriu, norėdama juos užmiršti. Keista, ar ne?

– Nė kiek, – atsakė jis.

Ji pakišo ranką po Marko skruostu. Jis turėjo savo mažą pasaulėlį, blaškėsi tarp reportažų, savo studijos ir lengvų pergalių, jis buvo šaunus ir plepus, jis buvo mielas žmonių giminės egzempliorius. Jis buvo paprastas, nuobodus ir patenkintas savimi. Ji atsiduso.

– Man jau laikas grįžti.

– Jei tu išties sekama, kas bus?

Tai sakydamas, jis šypsojosi, ir ji suraukė antakius.

– Tu manim netiki?

– Ne. Tu visada ką nors ekstravagantiško prasimanydavai. Man tai patikdavo. Visiems patikdavo. Be to, ir pati tuo netiki.

– Jei gerai supratau, – tarė ji, – buvau linksma ir patrakusi.

– Tokia ir likai, – pradėjo jis, bet nutilo.

Jie pažvelgė vienas į kitą, ir Markas pirmą kartą susimąstė, ar tik jis nebus atsidūręs dviprasmiškoj padėty. Jis apsiniaukė ir palydėjo ją iki durų. Atsisveikindamas akimirką dvejojo.

– Rytoj?

– Aš tau paskambinsiu į redakciją.

Ji lėtai lipo laiptais. Buvo septinta valanda. Alanas jau turėtų žinoti, kad ji pusę keturių atvažiavo į Ptišanų gatvę su jaunu tamsiaplaukiu vyriškiu ir išėjo iš ten tik po dviejų valandų. Jos rankos virpėjo, ieškant rakto, bet ji žinojo, kad turi grįžti, kad tai vienintelė išeitis.

Iš tikro Alanas jau buvo namie, gulėjo ant sofos su vakariniu laikraščiu rankose. Jis nusišypsojo jai ir ištiesė ranką. Ji atsisėdo prie jo.

– Tu žinai, kad Konge prasti reikalai? Briuselyje sudužo lėktuvas. Laikraščiai šiomis dienomis baisiai gedulingi.

– Mateisi su Laura?

Ji beviltiškai mėgavosi šia paskutine taikos valandėle, šiomis akimirkomis, kai galėjo kalbėtis su juo kaip su draugu, net jei viduje jis visas drebėjo iš įniršio.

– Suprantama, mačiausi. Ji pasidarė tikra konspiratorė.

Jis atrodė linksmas. Akimirką ji dvejojo.

– Tu jau gavai pranešimą?

– Pranešimą?

– Na, iš seklio, kuris mane seka.

Jis pratrūko juoktis.

– Ak štai kas? Jis pasekiojo paskui tave tik porą savaičių. Jei tu kur nors nuklystum, mūsų geri bičiuliai man tai pasakytų.

Ji staiga atsileido, išsitiesė šalia jo, padėjo galvą ant jo peties. Ją užliejo begalinis švelnumas. Ji galėjo pasirinkti, bet dabar jau žinojo, kad apsiriko ir kad ašaros, kurias ji Niujorke, bare su kondicionuotu oru, liejo ant Bernaro peties, galvodama apie Alaną, apie save, apie jų nenusisekusią meilę, buvo pati didžiausia tiesa. Kur kas didesnė negu pripratimas prie šito ramaus, šalia jos esančio kūno, prie šios globėjiškos rankos po jos galva. Jųdviejų istorija mirė tą dieną, kai ji suprato, kad negali jos, kaip tikros, papasakoti nei Bernarui, nei pati sau. Jų vedybų tiesa buvo tuo pat metu ir per daug gležna, ir per daug aistringa, ji laikėsi tik ant švelnumo, malonumų, pykčio akimirkų. Tai nebuvo nei dialogas, nei dalybos. Ji atsiduso. Alano ranka švelniai glostė jos plaukus.

Ji klaidžiojo žvilgsniu po kambarį, žiūrėjo į pajuodusias sijas, šviesias sienas, paveikslus. „Kiek dar čia gyvensiu? Penkis mėnesius, pusę metų? – pagalvojo ji ir užsimerkė. – O kiek gyvensiu su tuo vyru, kuris ramiai alsuoja šalia manęs?

Pustrečių, trejus metus?“ Visi tie klausimai jai atrodė neišvengiami, bet absurdiški, viskas priklausė nuo kelių žodžių, kuriuos iš pradžių ji turėjo pasakyti, o visas jos kūnas, visi jos veido raumenys atsisakinėjo juos tarti. „Reikia palaukti, – galvojo ji, – kalbėti apie ką kita, atsikvėpti, paskui jau galėsiu, lengvai, vienu moju.“

– Papasakok man ką nors apie tą Marką, – pašaipiu balsu tarė Alanas ir atitraukė ranką nuo jos plaukų.

– Popietę praleidau su juo, pas jį, – atsakė ji.

– Aš nejuokauju, – tarė jis.

– Aš taip pat.

Keletą akimirkų tvyrojo tyla. Paskui Žozė prabilo. Ji kuo smulkiausiai viską papasakojo: koks jo kambarys, kaip jis nurengė ją, apie jųdviejų pozas, glamones, ką jis kalbėjo, imdamas ją, ko paskui reikalavo iš jos. Ji pasakojo, parinkdama kuo tiksliausius žodžius, įtempdama atmintį. Alanas nejudėjo. Kai ji nutilo, jis keistai atsiduso.

– Kodėl tu man tai pasakoji?

– Kad neklausinėtum manęs.

– Ir vėl taip bus?

– Taip.

Tai buvo tiesa. Ir jis turėjo tai žinoti. Ji atgręžė galvą į jį. Neatrodė, kad jis kentėtų, veikiau buvo apviltas, ir tai patvirtino Žozė įtarimus.

– Aš ką nors pamiršau pasakyti?

– Ne, – atsakė jis lėtai. – Atrodo, tu viską pasakei, viską, kas mane domina. Viską, ką galiu įsivaizduoti, – sušuko jis, staiga pašokdamas, ir pirmą kartą, be abejo, pažvelgė į ją su neapykanta.

Ji nė nemirktelėjo, ir jis staiga atsiklaupė, purtomas raudos be ašarų.

– Ką aš padariau iš tavęs? – vaitojo jis. – Ką mes padarėme vienas iš kito?

Ji neatsakė, ji nepajudėjo, ji klausėsi, kaip gaudžia joje tuštuma.

– Aš norėjau iš tavęs visko, – pasakė jis dar. – Ir paties blogiausio.

– Aš daugiau negalėjau, – pasakė ji paprastai, ir jis pakėlė galvą.

Jis pabandė paskutinį kartą:

– Tai buvo klaida.

Bet jis kalbėjo ne apie jos paskutinę dieną su Marku, jis kalbėjo apie jos pasakojimą, ir ji tai žinojo.

– Panašiai bus kiekvieną kartą, – atsakė ji švelniai. – Žaidimas baigtas.

Jie ilgai taip gulėjo vienas šalia kito, kaip du pailsę imtynininkai.

Françoise Sagan
Nuostabūs debesys

Iš prancūzų kalbos vertė
Stefa Čepukėnienė

Serijos apipavidalinimo idėjos autorė
Agnė Dautartaitė-Krutulienė

Viršelį sukūrė ir maketavo
Zigmantas Butautis

Tiražas 2000 egz.

Išleido UAB „Baltų lankų leidyba"
Palangos g. 4, LT-01402 Vilnius
leidykla@baltoslankos.lt
www.baltoslankos.lt

Spausdino UAB „Spindulio spaustuvė"
Vakarinis aplinkkelis 24, LT–48184 Kaunas

Françoise Sagan (Fransuaza Sagan, 1935–2004) – viena populiariausių XX a. prancūzų rašytojų, nugyvenusi audringą gyvenimą, mylėjusi daug ir aistringai – ją supo žvaigždės, alkoholis, prabanga, meilužiai ir meilužės. „Jei nerašyčiau, gyvenčiau blogai. O jei negyvenčiau, rašyčiau blogai“, – sakė Sagan.

Romanas *Nuostabūs debesys* kritikų ir skaitytojų laikomas vienu geriausių rašytojos kūrinių. Tai nepakartojama istorija apie keistą santuoką ir dar keistesnę meilę.

Gyventi laisvai, eiti, kur tau patinka, susitikti su žmonėmis, kuriuos myli, miegoti, sapnuoti ir žinoti, kad niekas iš tavęs nereikalaus aiškintis, kodėl sapnuoji, kur eini, kodėl tau mieli tie draugai. Šią privilegiją Žozė prarado ištekėjusi už Alano Ačo. Iš pirmo žvilgsnio jis – gražus ir ramus amerikietis, o iš tikrųjų yra liguistai pavydus. Dėl to jųdviejų gyvenimas virsta pragaru. Kai kuriuos ryšius sunku nutraukti, bet Žozė pagaliau ryžtasi ir pabėga nuo vyro, kuriam, deja, brangesnės jų gyvenimą griaunančios iliuzijos, tie „nuostabūs debesys", negu paprasta laimė gyventi.

Ji mėgo leisti pinigus... ji mėgo palikti... ji mylėjo gyvenimą.

Ir staiga ji įsivaizdavo save, dvidešimt septynerių metų moterį, sprunkančią taksi nuo vyro, kurį mylėjo, važiuojančią priešaušry Niujorko gatvėmis ir gūdžiu balsu sakančią: „Net labai vėlu." Ji galvojo, kad visą gyvenimą taip ir nepajėgė atsispirti susiklosčiusioms aplinkybėms, nemokėjo pati jų susidaryti, niekada nieko neveikė, ir dar galvojo, kad galėtų verkti šitame taksi arba pasiduoti baimei, užuot ėmusis atsainiai svarstyti, ar vairuotojas iš tiesų vardu Silvijus Markus, kaip skelbė prie jo krėslo prikalta lentelė.